

FA 5 C 140

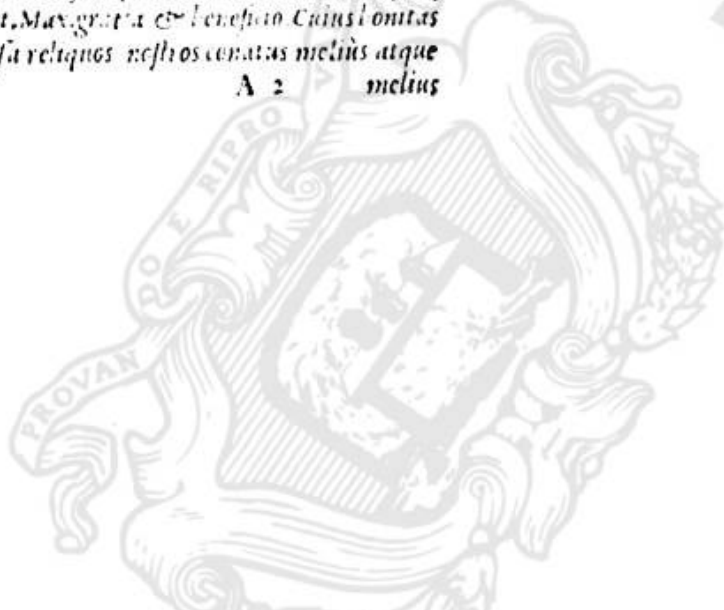

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA SCIENZA

ORNATISSIMO³
 VIRO PHILIBERTO
Baboo, Engolismensium Antistiti,
Anton. Mizaldus Monlucia-
nus. S. D. P.

Mercurius ille Trismegistus quem La-
 llantius Firmianus inter Sibyllas
 & Prophetas connumerare nihil
 dubitat, verò ac prudenter in Py-
 mandro scripssisse mihi videtur, Præsul eximie,
 liberorum procreationem apud sapientes præstans
 studium in vita esse. In extrema verò omnium
 calamitate & impietate eos versari, qui absq;
 liberis è vita decedunt. In quam sententiã cum
 ego nuper incidissè (dum fortasse à Medicis &
 Mathematicis vna atq; altera nocte deficio) de
 partu animi, eiusq; libris, aut, si maus, libris
 interpretari iam cū multis cœnsi. Cuius sterili-
 tatem summiopere fugiendã, imò verò caue peius
 & angue vitandã, cum iam olim mihi persua-
 sissimè: ex eo tẽpore consilium inire capi de pro-
 le aliqua quorannis pro mea facultate edenda,
 atq; in lucẽ emitenda. Quæ & me vivissè testa-
 retur, ac posteritati . . . publicè . . . omnium utilitati,
 quoad eius fieri posset, prodesse satageret. Nec in-
 felicitèr toto fere præterito decẽto res ea celsit.
 Dei opt. Max. gratia & beneficio. Cuiusl' omnia
 immensa reliquos restios cenatas melius atque
 A 2 melius

4
 melius prouehere in posterū dignetur: faxitq; , ut
 qualescūq; partus nostri, eruditus & bonis grati
 esse: erudiēdis verò fructū aliquē adferre queāt.

Hoc votū nostri summa laboris habet. Cū
 itaq; iā pridem animus meus, vel potius pregnās
 & grauida musa mea, hāc Ephemeridum scitu-
 ram parurisset, tandēq; peperisset, essetq; initia
 tionis eius arbiter aliquis ac natalitius susceptor
 (vulgus Compatrem vocat) recepto more mihi
 disquirendus: ecce, milibus è raris, quid inquam?
 imo verò ex perpauca quos sympathia quadam
 probis & doctis angustè dispersit Apollo, vnus
 opportunè occurristi, Antistes humaniss. dignus
 qui id muneris, pro tuo candore, obeas: id ipsumq;
 nobis anxie postulantibus, vltro annuas: cū ob
 alia, tū quòd tāta charitate, tamq; ardētī amore
 in omneis eruditorū liberos, volebam dicere li-
 bros, rapiaris, ut nullius magis. Nā illos quales
 quales fuerint, iucūde excipis, placidè vides, sepe
 alloqueris, ac liberaliter foues. Quod sanè candori
 tuo & ingenio, potius quam illorū Genio ac-
 ceptū ferre licet. Plura scriberem, nisi tua vir-
 tus summa modestia illustrata, mihi silentium
 indiceret: quæ sicuti tacita laudum meditatione,
 inon publica illarum prædicatione frui solet, ita
 celebranda libentiùs facit, quam audire possit:
 raro sane miraculo & exemplo. Bene vale, An-
 tistes eruditiss. & Miraldum tuum amare in-
 cipe, vel potius perge. Lutetiæ, Idibus Iulij.

1554.

ANTONII

ANTONII MIZALDI⁵
MONLUCIANI IN
suas aëris Ephemerides Prolegomena,
ad rerum naturæ candidatos . Vbi de
aëria brutorum præfagitione, & certa
faciliq; methodo prædicendarum om-
nium aura commotionum
ex ijs duntaxat quæ
apparent.

Visquis ille fuit, qui
Naturam rerum om-
nium parentem, no-
ueram hominum in-
iustam, contra Hippo-
cratem nuncupavit,
vix toto cælo, totaq;
via insigniter errasse mihi semp est visus:
cū ab alia multa, tum q; eorū omnium
quæ genuit, gignitque quotidie, curam
summam habere obseruatur: & maximè
hominū, non dico literis & educatione
bene institutorum, sed & rusticorū, po-
pulariumque. Quibus præter discipli-
nas, cæli & astrorum pericia profum
negata fuit: qua duce fortuitarum tem-
pestatum, & aëriarum commotionum
certissima prognostica certo elici posse
certum est: quæ vt ad vitam, ita adagri-

A 3 cultu-

6 PROLEGOMENA

culturam optimè excolendam aliaque permulta maximi esse momenti, nemo sanæ mentis negat. Cùm itaque illos vel ob assiduas occupationes, vel rei familiaris angustiam, aut quouis alio modo, rerum cœli ignaros prævideret, non ut quæuis præfagirent, sed futuras duntaxat aëris commotiones prænoscerent, (quas prævidisse illorum maximè interest) signa admodum familiaria, ubique terrarum illis passim disseminavit. Quorum intuitu & prævisione: quid quoque lunari mense, imò verò lunari septiduo, & die quaque ac nocte futurum esse in aëre, optimè prospicerent: & hinc res suas opportunè componerent. Quæ cùm ita se habeant, cur vos indoctos causabimini, ô populares & rustici? cur cœlum posthac intuebimini? cur sidera quæretis? aut cur vos breviori somno fessos prement noctes? Ecce, vobis in aqua peculiaris tempestatum signa (quemadmodum postea ostendam) exhibet. Natura eaque manè ad opus exeuntibus, vespere ab eodem recedentibus, ad hæc meridiæ, & per crepuscula utraque, partesque noctis omnes, & diei horas singulas, facilè ob oculos ponit. Cur itaque deinceps altius spectabitis, ipsumque cœlum tam anxie cùm philosophis scrutabimini?

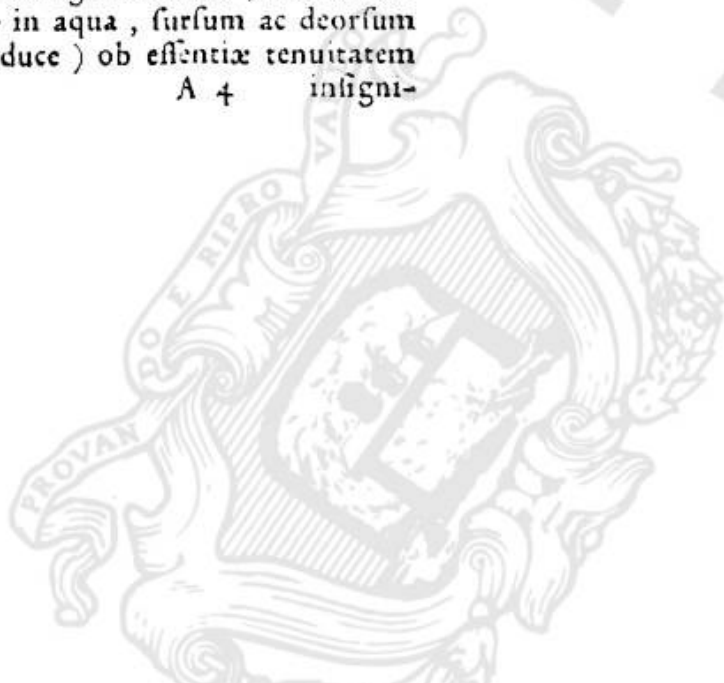
Habetis

IN EPHEM. AERIS. 7

Habetis ante pedes in agro, in sylua, in ædibus, in foro, in lampade, in plantis, in auibus & animalibus cùm domesticis tum agrestibus, imò verò in vobis ipsis familiarissima ac certissima fortuitatem omnium tempestatum æris signa. Quorum catalogum prius quàm hic patefaciam & explicem, pretium operæ facturū me arbitror, si quedam ad Aeromanticam (vt ita loquar) Astrologiam, seu ad Ephemerides æris attinentia, paucis & dilucidè præludij loco attulero ac protulero. Quod vt commodè fiat, hunc in modum & præfari, & tibi (Lector) fundamenta ponere iuuat. Hippocrates bonorum omnium generi humano, secundū Deū, author & parens, cuius vocem pro oraculo vbique cum Galeno recipimus & admittimus, non temerè, nec ab rescripsisse mihi videtur, Aërem diuinum nescio quid esse: & vires cùm in temporum, tum etiam corporum ac ingeniorum mutatione non exiguas habere. Nam vt antiquæ originis spiritus quidam planè ἀθροφάτος (vt Græcè dicam) medium vniuersitatis mundi locum, vastissimè occupare, & omnia quæ regit cælum collustrare, rerumq; mundi omnium genus omne, siue in terra, siue in aqua, sursum ac deorsum (cælo duce) ob essentiæ tenuitatem

A 4 insigni-

8 PROLEGOMENA

insigniter agitare, afficere, permiare, mutare, impubere, mouere, perdere, ac sustinere, ab oibus palam deprehenditur, & a quibusuis (vel me tacente) obseruatur. Que res, prisicos Hebræorū philosophos excitare potuit, vt inter mūdi elementa illum inuis collocaret: quin potius, vt glutinum quoddam superiora cum inferioribus colligans ac retinens, vbiq̃ haberet. A quorum vestigijs non longe aberrantes peritissimi rerum nature Pythagorici, organum supra terram & infra perpetuo roboans, & summa inuis (ceu ἡ ἀόρατος quidam concilians, ut dem dicere nihil sunt veriti. Quod & Aegyptij etiam norunt, Deorum nuntium illum appositissime nuncupantes. Nam celestium corporum excepta semel spiracula, veluti legatus quispiam, deorsum via sensum fallente, longe lateque impertit: signaque omnium eorum quæ in telluris & aquæ globulum ἡ ἀόρατος sunt dimittenda, præconē haud quaquam mendacem agens, fideliter omnium oculos deponit. Addam quod in illo, ceu in ἡ ἄρα βω & elementari natura libro, æthereos igneis suis radijs quasi ἀόρατος quodam penicillo, fortuitarium tempestatum omnium aeris imagines viuis coloribus expressas depingere, & vt cum Manilio loquar, rerumque hominumque runas, ceu de al-

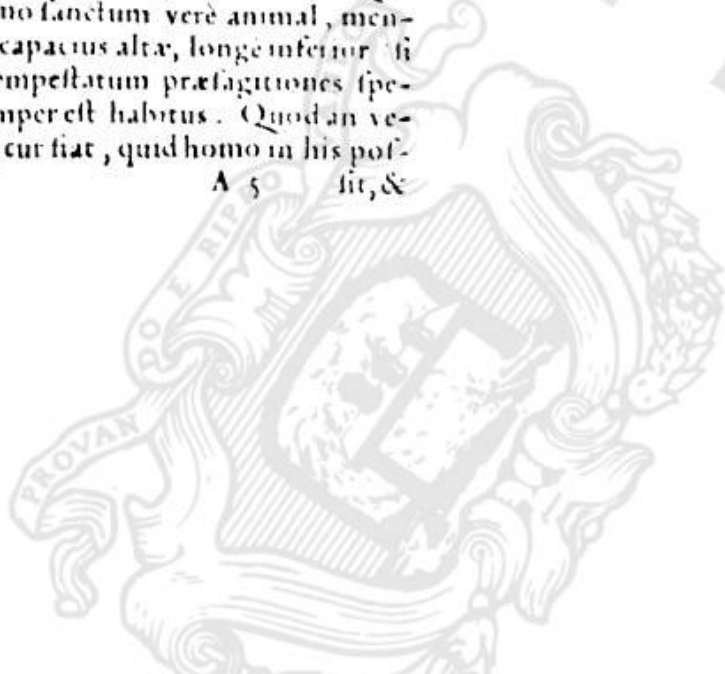
ta spe-

IN EPHEM. AERIS 9

ta specula legendas, videndasque palam exponere, libris & historijs non tam est testatum, quam multorum seculorum observationibus probatum. Hinc, ut habet poeta, nunquam sunt caelo spectati unpune cometae. Hinc ignita, vel quocunque aliter sub varijs figuris in aere visa temere haudquaquam fuerunt, prius annalibus adnotata mille prodigia rerum publicarum miserandum statum, magnorumque virorum tristissimum exitum (ut saevissima bella, & alia multa taceam) suffragante caeli vultu, minime obscure testata. Quemadmodum nos haud ita pridem in nostra Cometographia futilissime persequuti sumus. Exhibet itaque aer, sustinetque certissima, quoad eius fieri potest, caeli decretorum signa, futurorum verè prognostica, & vetuli classicum inferiori mundo canentia. Quorum particeps nonnihil est aqua, & quae in ea undecunque iacet terra, quaeque imbi degunt animalia pleraque: sed ita, ut caelo & aeri, perinde atque patientia agentibus, ancillentur: & ob id incertam plerunque certitudinem, si superioribus coponas, praeseferant. Quibus homo sanctum verè animal, mentisque capacius altæ, longe inferior si ipsas tempestatum praesagitationes spectas) semper est habitus. Quod an verum sit, cur fiat, quid homo in his pos-

A 5 sit, &

10 PROLEGOMENA

fit, & qua via ad præfagiendū ferantur
bruta, nunc demum perspicuè, & pro
mea tenuitate familiariter explicare sa-
tango. Cōuenit inter eximios sacræ, pro-
phana; philosophiæ professores, ho-
minē Dei opt. Max. opificiū supra om-
ne miraculū admirabile, duobus ex dia-
metro pugnantibus cōformatum esse,
corpore terreno, proindeq; corruptibili:
& animo cœlesti, æthereo, & verè
immortali. Adhæc, illo (quod cū brutis
habet commune) ad seruitiū hoc (quem
diuinarum intelligentiarum confor-
tem retinet) ad imperium uti. Jam
cū animus ipse diuinæ auræ parti-
cula habeatur, ut ex Academia in su-
am poësim transtulit Maro, cū ora-
tionis & consilij, futurorumque perspi-
cientiæ, necnon sublimium rerum &
diuinarū particeps esse censeatur: cū
cœlestem igniculum, & supernæ origi-
nis radiolū, tanquam comitem & futu-
rorū interpretem de super illapsū ger-
rat & excipiat: atque perpetuò (nisi for-
tasse quantū noxia corpora tardant)
cōtubernalē agnoscat: crediderim haud
dubiè bene natos homines, qui corpo-
reis sordibus, terrenisq; amoribus, diui-
num hoc sacrarium minimū pollue-
runt, nec cœlestis ignis domesticā scin-
tillam fœditissimis voluptatū stercori-
bus obruerunt: præterea quæ sursum
sunt:

IN EPHEM. AERIS. 11

funt: non quæ supra terram affectarūt: duce animo, comite cœlo, & operante utrobique; Deo, futuras nō dicā aëris constitutiones, sed multarū rerum aliarum, etiā à tergo longè venientiū, mutationes, cū priuatas, tū publicas (quod Vates, Sibyllæ, & plerique fecerūt) prænoſcere, augurari, ac præſagire perfacilè poſſe. Idque certius multò quàm bruta: quæ diuinitatis hæc particula deſtituta, duntaxat quod præſens eſt, vel mox adfuturū inſtat, naturali ſagacitate ſequi, & ſentire planū eſt. Nec aliunde quàm ab aëre, qui quidd in hanc, vel illā qualitatem ſeſe (urgente cœlo) componat, idcirco illorū ſenſus, motuum corporis aurigas (quibus maximè agūtur) titillare, & ad ſigna foris edēda (vt poſtea dicemus) promouere, plerūque ſolet, A quibus homo, cui (vt ſcripſit poëta) in eſt fato rerum prudentia maior, quiq; vitam (quemadmodū illa) in ſilentio minimè tranſigit, aliò auocante cogitatione, cōſilio, ratione, & ſtudio-rū curarumq; numeroſiſſimo grege, circiſſimè diſtrahitur. Quæ, quid ſenſus ligant, & quod exterius offērtur, ſiue ab aëre, ſiue aliundè irrampat, extempore auertunt, præripiunt, vel in totum abolent: mirari nequaquam licet, ſi homo vnus ex aëre quem reuera cum reliquis animalibus communem habet,

A 6 properè

12 PROLEGOMENA

properè non præ agit, illiusque motus
 è vestigio non admittit, nec editis signis
 vt bruta faciunt, illos foras eliminat.
 Hæc sanè quemadmodum interiorem,
 potioemque hominis facultatem infi-
 gniter exercent, ita exterius occurrentia
 ab apprehensionis & cogitationis prom-
 ptuario, celerrimè excludunt. Quis (si
 videbitur) ex Theophrasto & Themis-
 tio, cœlestem intelligentiam, causam
 non errantem addes: qua agitante, ho-
 mines futura loqui posse, etiam si eorū
 quæ dicunt nihil intelligant, tam facilè
 (opinor) fateberis, quàm brutorum ge-
 nus omne ab ea re alienissimū esse, His
 vtcunque positis, partem quæ promissi
 nostri est altera, rudiùs (proindeq; pla-
 niùs) paucis aggredior. Indubitarum ha-
 bet sincera omnium linguarum Philo-
 sophia, & omni ex parte confessum, bru-
 ta Græcis ἀλογία, nobis muta, & irratio-
 nalia nuncupata, mortali anima & sen-
 sitiva duntaxat prædita esse: quæ vna cū
 illorum corpore vt nascitur, ita illo pe-
 reunte perit: atque ob id actiones alias
 non agnoscit quàm quæ sunt carnis, &
 naturæ p propria organa, nulla præmō-
 strante viam ratione, corruptibilis. Nō
 sum nescius multos fuisse, qui mirabi-
 lem industriam, non dicam in magnis
 animalibus, verumetiam in minutulis,
 vt Aranea, Ape, Formica, & alijs con-
 tem-

IN EPHEM. AERIS. 13
 templantes, rationis particulam præ admiratione illis tribuerint. Sed humanæ prudentiæ hoc (vt verè dicam) idolum, eaq; ingenij ac rationis (vt loquitur Philosophus) similitudo, veram rationem, & intellectum illis inesse non probat, non cogit, non vincit: etiam si artificiosa particularia quædam & moliri & facere illa donemus. Nam vno semper modo propria cuiusq; animalis species ubique operatur. Sic quælibet Hirundo nidum eodem modo semper facit, & Aranea quælibet tendiculas arte simili contextit. Ad hæc Formica queuis æstate frumentum nulla futuri prouidentia (vt multis est visum) sed præsentis cibi auiditate, similiter colligit. Et ouis quælibet à lupo metum eodem modo concipit. Præterea Perdix omnis aucupem (se se paulatim subducendo) simili via ludificatur. Quæ si sunt, vnde ergo (inquires) brutorum multorum priuatæ gestulationes, quales in circulatorum, histrionumve, & ludionum equis, canibusq; & alijs, plurimas animaduertimus? Has, vt seriò loquar, nõ de orationis, aut verborum sensu vllò, quin potiùs de pronuntiantis gestu, aut motu extorqueri, experientia constanter tibi fidem faciet: veluti si Cani mineris, vel Equo, quemadmodum Mezentius apud Virgilium, blandiaris. Nec valebit quòd quedam hu-

A 7 manis

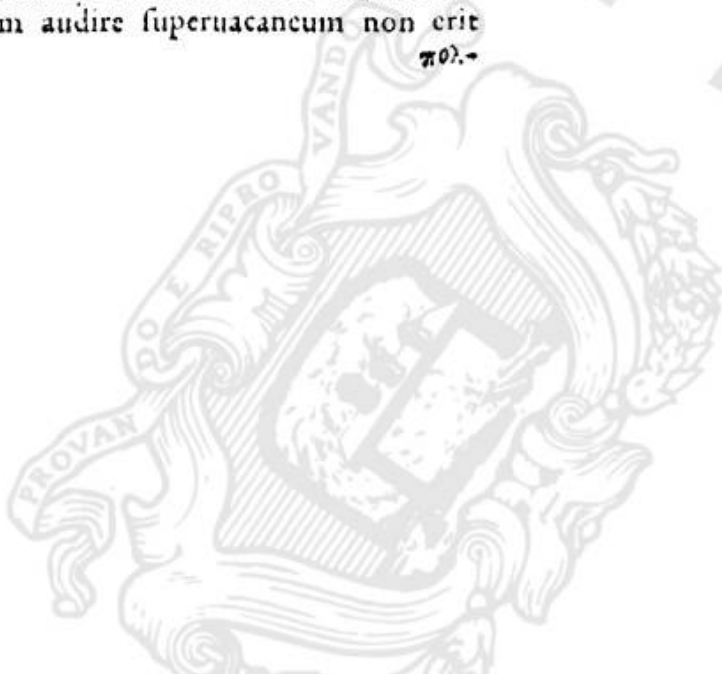
14 PROLEGOMENA

manis operibus simile nescio quid moliantur: ut Apes dum sua aluearia extruunt, & Hirundines dum iuxta plasticen nidofare hi tectantur. Adhæc Araneæ dum ad geometricum artificium suas telas componunt. Insuper, quod affectibus quasi humanis non nihil ducatur: ut Canes extinctos dominos suos circulantes, & illis plerumque commorientes. Porro, quod astute (ut homines) simulare, dissimulareque norunt: ut Vulpes, & Equi. Insuper, quod voces humanas aues pleræque modulantur, ac referunt: cuiusmodi sunt Pittacus, Coruus, & Pica, quam si non videas, esse negabis auem. Rursum, quod humanarum virtutum ac vitiorum simulachra quædam exhibeant: ut prudentiæ, Apes, Araneæ, Formicæ, & aliæ: fidei, Canes: superbiæ, Equi: pietatis, Ciconiæ: doli, Vulpes: ingrati tudinis, Hirundinis: & ita deinceps. Nā hæc (quæliacunque fuerint) nulla electione, neque arbitrio, neque intellectu, aut ratione ab illis fieri constat: sed naturæ nescio quo instinctu & impetu. Ex quo factum videas, ut quamdiu vivant, quod ante pedes situm habent, futuri admodum secunda, solum prospiciant, corporique omnium maxime inferuiant. Cuius motus, quia ad aëris affectiones (ut ante monuimus) in primis componunt,

IN EPHEM. AERIS. 15
 ponunt, neminem captare debet admiratio, si illas & sentiunt, & gestu, voce, aut alio quouis modo foras, antequam cogitent (si tamen cogitare mihi concedis) ilico deponunt. Amplius, quia cognitum est causam primam per secundas in hæc inferiora agere, & singula singulis, proprijsque dotibus, ac facultatibus, immensam opificis bonitatem & sapientiam spirantibus donare: absurdum fortasse non erit, brutorum nonnullorum actiones quæ futurorum signa constituuntur, ad cælorum sempiternas agitationes per aërem (in quo & aluntur bruta & respirant) transferre: atque illinc propensiones quasdam & instinctus, ad peculiariora quidpiam agendum, designandumve, unicuique suis illis ascribere. Quibus aurigantibus, & corporis theatri præfectura potitis, mira sagacitate tempora prævidere, ac pluias, & ventos, necnon serenitates, ver, hyemem, pestes, cadauera, & alia, motu, aduentu, olfactu, voce, gestu, & similibus, cælo duce, præfigere posse, non tam eris, opinor, ἀφιλόσοφος quin ingenuè, ac libenter mecum per omnia fatearis. Sed Claudium Ptolomæum his de rebus paucis sua lingua accuratè philosophantem ac nobis subscribentem audire superuacaneum non erit

π07.-

16 PROLEGOMENA

πολλὰ μὲν ἐκμύζονος δυνάμεως (in-
 quit) καὶ ἀπληθέρως τάξεως, καὶ παρὰ
 τῆς πάνυ ιδιότητος προτινωτόμενα θεω-
 ρούμεν, μᾶλλον δὲ καὶ παρ' ἐνίοις τῶν τὰ
 λόγῳ ζώων, ὡς τῶν ἄρῶν καὶ τῶν πνευ-
 μάτων τὰς ἐτησίης διαφορὰς, τούτων
 γὰρ εἰπαίται ὁ ἥλιος ἄπιος, καὶ οὐρανός.
 quod est, Verū multa excellentiore qua-
 dam vi, & simpliciore ordine præcogno-
 scere videmus, non modò penitus indo-
 ctos homines, sed bruta animalia qua-
 dam: sicuti sunt temporum, & flatuum
 annua discrimina: quorum causa in So-
 le, & Cœlo delitescit. Nec temerè mea
 quidem sentètia. Nā (ut ille idem alibi
 testatur) εἰδὲ χατώτερα πάσχει ὑπὸ
 ὧν οὐρανόθεν εἰδῶν, formæ inferiores
 à cœlestibus formis afficiuntur, illisq̄
 (veluti particularia vniuersalibus, & pa-
 tientia agentibus) seruiunt: reptantiq̄;
 deorsum per aërem syderato destiuio fa-
 cillimè parèt. Hinc fortassè Gallinaceus
 Gallus Phœbi ales, de omnibus, surgen-
 tem Solem, & item meridianum occi-
 dumq̄, necnon per subterranei he-
 misphærij cardinem peragrâtem, etiam
 intra densissimos parietes præsentiscit
 & expeditissimè salutat, partiumq̄; no-
 étis distinctionem, omni horologio cer-
 tius

IN EPHEM. AERIS. 17
 tiùs innuit:quam intelligentiam,vt ha-
 bet patiétia archetypus Iob, ecquis Gal-
 lo dedit?Sed Plinium ea de re scribétém
 audire pulchrum erit. Galli (inquit) vi-
 giles nocturni,quos excitandis ad opera
 mortalibus, rumpendoque somno natu-
 ra genuit,norunt sidera: & ternas distin-
 guunt horas cantu:dum Sol oritur,me-
 dium cœlum vtrinq; tenent, & occi-
 dit:cum Sole eunt cubitum, nec solis or-
 tū incautis patiuntur obrepere: diemq;
 venientem cantu nuntiant & laterum
 applausu:solum hoc volucrū genus, cœ-
 lū crebro aspicit.Hactenus ille. Sic Mil-
 uius(vt est apud Hieremiam)in cœlo tē-
 pus suum agnoscit. Formicæ minimum
 animal, sed tamē prouidum, interlunio
 (vt scribit Plinius)quiescunt, plenilu-
 nio, vel totas noctes operantur. Auem
 Parram oriente Sirio non apparere do-
 nec ille occidat, & Vireonem initiante
 duntaxat æstiuo solstitio prodire, idem
 author est.Sic Hirundines, Grues, & vo-
 lucrū aliæ pleræque, anni discrimina,
 fines, & initia nobis ob oculos certò po-
 nunt. Domesticæ Luscinæ (præsertim
 mares)ineuntem brumam, aut (si mauius)
 hybernū solstitium, cantu admodum
 vocali tacentibus reliquis suauiter pro-
 dunt,quod nos in vna atq; altera, sum-
 ma cum admiratione apud amicos re-
 rum naturæ, & occultæ Philosophiæ
 scriu-

18 PROLEGOMENA

scrutatores sedulos, non semel sumus experti. Sic Canes inferiores, cœlestium canum cosmicū exortum, & vires cum Sole, præter reliqua animalia (Leo nes excipio) sentiunt, expaudent, & propter rabiem admodum detestantur: Armenta cum gregibus, maleficorum syderum congressum & luminarium Eclipses in Ariete, Tauro, ac Capricorno (seruatis cautionibus alijs) non sine graui iactura & lue publica agnoscunt. Quæ res poëtas homines (vt Græcè, vereque dicam) φιλοσοφίας καὶ ἀπολογίας fortasse permouisse potuit, vt cœlum atque adeo spheram octauam pēnatis animalibus reptantibus, quadrupedibus & alijs opplerent, certisque Dijs (quibus Planetarum orbis sciant) sacrent, & interpretes adderent. Sed vereor ne hæc capi ab infimis ritè possint. Illis itaque vtcunque delibatis, ad humilia me confero, & phiticum (quo ad eius fieri potest) deinceps ago.

Brutis solam phâsiam (cui, vt princeps Academia scripsit Plato, satellites destinati sunt sensus) pro ratione haberi, receptum est: qua impellente: nec alium quàm qui est ab aere & tempestate (consilij inopia) discursum admittente, per tepidam cœli auram, serenam,

IN EPHEM. AERIS. 19
 nam, tranquillam, & vernam, exhilarari, garrere, Venerè exercere, nidulari, & plausibilia omnia aggredi: per obscuram verò, caliginosam, frigidam, humidam, & hyemalem, turbari, gemere, latitare, & quiduis triste obire nemo non videt: eaque omnia (vt diximus) antè efficere quàm cogitent: quòd cum aère statim adsint & absint motrices rerum istarũ causæ: quas quia occupationum & studiorum turba non premütur: sicuti actutum excipiunt, ita aduertentibus palã in signa ad vsũ traducenda, commodum exhibent. Quod totum ad aërem (vt denuò id repetam) communem viuientium omnium officinam detorque, & ad pronosticas cõmotionum auræ præfensiones in illis adaptare, nihil dubitabis, idq; præfagio naturali: quod equidè Iamblichus philosophus acutissimus à sensibus, & occulta corporum cum aère sympathia, vel alia virium naturalium in animalibus agitatione emergere, præclarè, vt multa, existimauit. Nam solo contentientis naturæ impetu viget: vnde bruta sibi duntaxat sentire, nobis verò præfagire, obseruantur: & de commodis aëris, quorum adminiculo victus, citò, tuto iucundè paratur, sibi in primis lætari: de incommodis verò, vnde cibi penuria, & difficultas, tristari, Quod, vel me tacente,

20 PROLEGOMENA

te, quiuis Sole meridiano clarius percepit. Quid his ampliùs à me postulas? Sane, tanta est Prouidentia exuberantia ad ostendenda nobis signa, sicuti scribit ille idem Iamblichus, vt etiam in calculis, lignis, virgis, lapidibus, frumento & farina, indicia præbeat futurorum. Vbi mirabiliter inanimatis animam, immobilibus motum, ratione carëtibus intelligentiã quãdam præstare videtur: quasi hæc cognoscere videantur, vbi nobis futura portédunt. Deus per infima quæq; cognitione carentia, patefacit quãdam cognitione superiora. Hæc ille. Cæterũ animalia alia plus alijs sentire, & pro vario natura cuiusque, ac dignitatis, necnon ordini (vt cũ Platone loquar) gradu, vt citiùs, ita certius præfigire, apud me dubium non est. Causam si quis feridè exiget, ad eum in cuius manu sciëtia & sapientia, omniumq; arcanorũ thesauri latët, clemënter remittam: quos dum collibitũ erit. vt hæc & occulta alia pleraq; intelligamus, nobis aperire dignabitur. Quamquã naturarũ *Μητεροσσιαν*, & corporum (vt loquũtur) dispositionẽ, quæ causarum plus dimidio plerunque esse solet, suam hic prærogatiuam agnoscere posse, non inficior. Sed in viam (si placet) redeamus, & Platonico Virgilio in probanda brutorum præfigitione

IN EPHEM. AERIS. 21

tione nobis suffraganti, patientem præbeamus aurem.

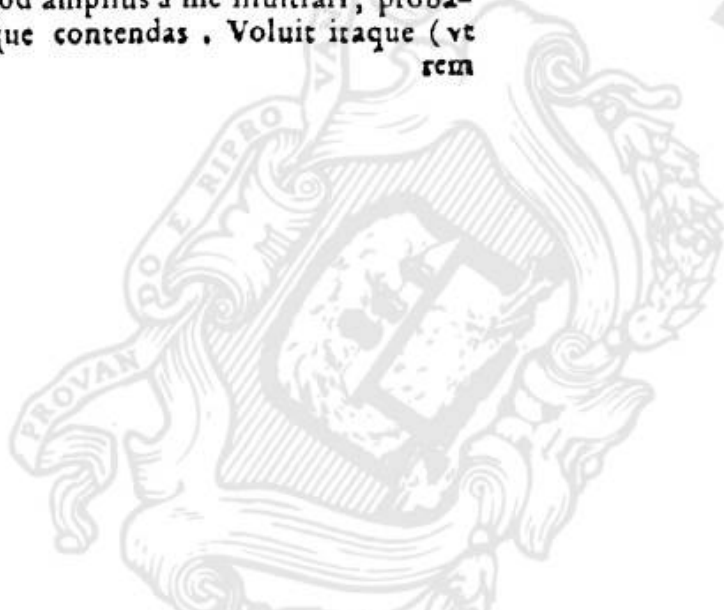
Haud equidem credo (inquit) quia sit diuinitus illis.

*Ingenium : aut rerū fato prudentia maior:
Verum, vbi tempestas, & cæli mobilis humor,
Mutauere vias, & Iupiter humidus austris
Densat erant quæ rara modò, & quæ densa relaxat:*

*Vertuntur species animorum, & pectora motus:
Nunc alios, alios dū nubila ventus agebat,
Concipiunt: hinc illi auium concentus in agris,
Et læta pecudes, & ouantes gutture Corui.*

Audis itaq; nulli animantium ab homine, diuinius & præstabilius ingenium datum fuisse. Qui quia prudentia (vt dictum est) consilio & ratione omnia disquirat, temperat & agit: hisque, quasi sæuis tortoribus naturalem inclinationem debitè (quoad eius fieri potest) coercet, & ne corporis libertati subinuitante aëre ancilletur, arctissimè infranat: vnus inter nubila gaudere, & in serenitate tristari potest: quod cæteris animantibus negatum esse constat quas solius naturæ, & ambiētis aëris calcaribus (vt sic dicam) agi & ad quæuis præcipites, qua data porta, excluso consilij & rationis dictamine raptari, non est in tanta luce, quod amplius à me illustrari, probarique contendas. Voluit itaque (vt

rem

22 PROLEGOMENA

rem omnem paucis colligam) diuinam
 Maronis philosophia, corpora, & illo-
 rum hospites animos, aëris commo-
 tiones, temperaturasq; sequi. Quod ab
 Iipo. Heraclito, Democrito, & anti-
 quorum plerisq; , depromptum esse nō
 tam addubito, quā verum esse exi-
 stimo. Passim etenim de illis audire fa-
 cilè est, permultum referre quali in aëre
 corpora ipsa locata sint, ex cuius ha-
 bitudine varia, humores, imaginatio-
 num pictores variè fermentari, & hinc
 studia dissimilia, disparesq; animorum
 motus profilire, cum Platone & Aristo-
 tele, fidem (etiam de libro) abundè fe-
 cit Galenus. Iam verò cum aër ipse, imò
 verò mundus hic inferior, totus quan-
 tus est, superiorum corporum latenti-
 bus necessario (ut Peripatetita personat
 Philosophia) subijciatur: cum stellæ co-
 loni cœlestes, in aëre perinde atque in
 patentissimo campo, sua quotidie lon-
 gè lateq; spargant semina, cum in cœ-
 li & terræ coniugio (quod omnium pri-
 mi docuerunt Pythagorici) vnus aër sit
 veluti paranymphus, in quo cœlestium
 radiorum quandam: quasi velitationem
 quotidie fieri constat: ecquis amabo,
 inficiabitur prima commotionum sua-
 rum momenta cœlo debere? Sanè si
 pluiarum, ventorum, niuis, tonitruo-
 rum, traiectionum, cometarum, aut al-
 terius

IN EPHEM. AERIS. 23

terius meteori generationem prima ab origine spectas. Aristotelem, imò verò philosophantium familias omnes, ubique in clamare audies, Solem & astra de infimo terræ & aquæ globulo, aëri materiã, tametsi informem, in eos vsus subministrare: quam, auxiliares manus præbente: cœlo, dum aggreditur, elaborat, & fingit: mirum non est si, vt Protheus alter, in varias formas, & naturam variã, pro materiæ qualitate, quantitate, motu, loco, & vigentium syderum energia, sese subinde transfigurat: easque mutationum vices, paratis corporibus facillè impertit: quæ in eo velint nolint (siue vigilant, siue dormiant, siue quid aliud agitent) versari necessario coguntur. Habet itaque aër in brutorum corpora omni ex parte sibi mancipata (perinde atque in proprios equos auriga) imperium, vires & dominium: pro quorum præfagitione ($\beta\rho\alpha\chi\omicron\lambda\omicron\gamma\omega$ præfertim) hic philosophatum abundè satis erit. In quo si quispiam nondum sibi factum esse satis existimabit, ad Aphrodiseum candidè relegabo: apud quem multa in rerum natura esse leget, quorum viam & cognitionem hæcenus sapientibus abscondere voluit Dominus: quam ubi visum erit: suis patefacere, gratis (vt omnia dignabitur.) Reliquū est, vt ad rerum cœli, &

24 PROLEGOMENA

li, & naturæ candidatos, quibus potissimum hanc opellam nauauimus, nostra se conferat *παρίκβασις*. Itaque ne illotis (quod aiunt) pedibus, in mediam Aphorismorum nostrorum familiam irrum-patis *φιλάγαθοι φυσιοφί*, hic paucis, amice vobiscum agam. In primis nō solum vos ipsos diligentes præstabitis circa aphoristicas signorum nostrorum obseruationes: sed etiam circa partium anni (in quocunque terræ tractu fueritis) naturalem constitutionē. Vnde nosce pretium operæ vobis est, quod Ver secundū naturam se habens, quanquam calidum & humidum, seu (vt vult Galenus) temperatum existimatur: nihilominus in septentrionali hoc cælo nostro, per initia humiditate quàm caliditate (ob præcurrentis hyemis viciniā) scaterere magis deprehenditis: in fine, quia æstati proximus est calidum suprā quàm humidum: in medio, quod inter vtrumq; ex æquo volet, æqualiter temperatum: tamen id Galenus in nostro climate & vicinis ægrè agnoscit. Itidem de Aestate existimabitis: quæ initio, ob Veris contactū calidior (modò sui iuris fuerit) quàm sicior sæpenumero experitur. In fine, & Autumno propinquet, contrā: in medio æqualitatem seruat. Sic Autumnus propter æstatis affinitatē, initio nobis siccus magis est, quàm frigidus: in fine, ob
proxi-

26 PROLEGOMENA

sa, & ædita, suscipiendis nimibus, tonitruis & fulminibus propensiora, quam cum planis humilia. Demum atque Austris subijciuntur (maxime apud nos) vaporosa & humida magis, quam quæ Aquilonem, vel fociorum ventorum alium quempiam agnoscunt. Ex quibus colligetur gelu, pluuia, ventos, aut alterius commotionis aëreæ specie, de proprijs signis, tanquam de fonte haustam, etiam in eadem parte anni, & regione quæ vno Horizonte claudetur, incertam (si locum spectabitur) prædictionem & fidem nonnihil suspectam eidem præ se ferre. Quod hic calor oblitum loci, vel obiectos montes, pro varia flatuum natura, facile nubes dissoluat, vel aliud abire cogat: alibi contra. Quæ res nequaquam vos conturbare debet: nam quemadmodum omnis non fert omnia tellus, ita omne vbiq; non dat mortalibus omnia cælum.

Hic segetes (inquit poeta) illic veniunt salicibus vire,

Arbori fetus alibi: atque iniussa virescunt

Gramina: nonne vides croceos vt Imolus odores.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæ.

Et rursum:

Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt

Fluminibus salices, crassiq; paludibus alni

Nascuntur: steriles saxosis montibus orn:

Littora

IN EPIHEM. AERIS. 27

*Littora myrtis latissima: denique apertos
Bacchus amat colles, aquilonē & frigora taxi.
Cui hunc in modum subicribit Ouid.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Conuenit: hæc oleis, hic benefata virent.*

Horum causam reddit Virgilius.

Quippe solo natura subest, &c.

Sane, vt corporum (etiam in eadem terra, domo, vel familia) magnitudines, figura, & temperaturæ, satis per omnia non sibi respondent, sed habent alia familiare quidpiam, & diuersum ab alijs: sic terræ tractus (etiam in eodem hemisphærio) inter se non omnino consentiunt. Vnde quibusdam ventos quosdã familiares esse, alijs pluuias, nonnullis tonitrua, niues, grandines, & terræ motus, & (vt paucis dicam) suas cinque regioni peculiare, vel ad minimam mutationem, inesse commotiones, posthac iudicabitur. Quas in hac Aeromantiæ parte, nisi tam falli quàm fallere mauultis, ne latum (quod aiunt) vnguem premitetis. Iam quod ad ambitum locorũ attinet, in quæ iudicia aeris vniuersali significatione diffundentur, hæc in presentiarum accipietis. At libri Horizontis, aut (si vultis) hemisphærij finē, quia oculorum acies verè pertingere non potest, quantum cœli quod supra terram eminent, quisque (prospectum circumferendo) aspicere potest, id Horizon-

B 2 zonis

28 PROLEGOMENA

zontis terminum, Latinis Finitorem dictū sibi facit: quem trecentorū & sexaginta stadiorum, vel (si placet) duarum & viginti leucarum Gallicarum cum vnus semisse, longitudinem intra se cōtinere, fidem faciūt Optices periti. Nam centum & octoginta stadia, quæ leucas nostrates vndecim cū vnus quadrante statuūt, in plano, & recto (alrum excipio in quo stellas videmus) non excedit acies etiam perspicaciter intuentis. Hic oculatū illum Argonautam Lynceū excludo, qui naues ex Carthaginēsi portu soluētes, de Lilybæo Siciliae promōtorio & vidisse, & numerasse fabulatur. Ad hūc itaq; spatij terminū, ocularis radius vbi venit, accessū deficiēs in rotunditatē recurrendo, curuatur: atq; ita fit vt hic numerus (centum, inquam, stadiorum, supra octoginta) ex vtraq; spectantis parte antiqua & postica geminatus, trecentorum & sexaginta stadiorum spatium relinquat, quod intra Horizontem diametraliter (vt sic dicam) continetur. Porro, quia circumferentiæ circuli quantitas diametro ter repetita, & se prima parte fere superaddita elicitur: vniuersus Horizōtis ambitus mille & ceterum stadiorum supra vnum & triginta plus minus esse censetur: hoc est leucarum septuaginta (triente minus, vel circiter) adie-

IN EPHEM. AERIS. 29

adiecta vna . Hic nō sum nescius, Proclū & alios plerosq; à Macrobio dissentire , qui Horizōtis diametrū (nisi corruptus est locus) binis stadiorū millibus, hoc est, leucis centū & vigintiquinque cōstare volunt . Cuius peripheria esset trecentorū ferè stadiorū, supra sena millia: aut (si libet) trecentarū nonaginta quatuor leucarū, cum tercia parte vnus ferè. Quod si est, longè lateque à Macrobij sentētia recedent Proclus & alij. Sed eā controuersia excicare fortasse potuit stadiorū mensura apud multos diuersa, quod ipsi videbitis . Ergo non existimabitis cū physiologus de pluuia, serenitate, ventis, tempestate, tonitru , & similibus per signa sentētiā dicet, in immensum ire. Nihil enim ad eum qui in Barbonienſi Ducatu apud mōluciū natale solū mihi dulcissimum de pluuia iudicat, nū apud Campanos Gallia, aut Hispanos pluat, necne. Erit itaque de constitutione aeris iudicium ad eum duntaxat Horizontem (qua dictum est formula) referendum, in quo signa circa Solem & Lunam, vel alias stellas, nubes item, montes, terram, aquam, & reliqua, vobis apparebunt: vel ab ipsis animantium corporibus, motu, gestu, voce, aut alio quouis modo prodibunt . Quandoquidem à vaporibus, exhalationib;ve inter

B 3 ocu-

30 PROLEGOMENA

oculum vestrum & cœlum, per inane decurrantibus, sensibilesque brutorum partes (dum adhuc in via sunt) titillantibus fieri, ut superius didicistis, ita futurus postea audiveritis. Qui oculus, quia in sui Horizontis centro ubique stat, de emergentibus duntaxat in eo signis, non neglecta (ut diximus) locorum, & partis anni naturas, certò iudicare potest: sed ita, ut iudicij trutinam ad eam partem semper inflectat, quæ prærogatiuarum pondus ad se pertrahet. Ut si æstate pluviarum signa vobis proponi videbitis, quia bona ex parte illa calida esse solet, & sicca, proindeque nihil, aut minimùm cum pluvio aut commune habens, remissionem humiditatem, vel pro ea nubilosum tantùm aërem, pronuntiabit. Hyeme, & Vere, validiorem. De serenitate contrà, & ita deinceps. Sed attentione dignum est, quòd quæ à nubibus, & spectris alijs in aëre suspensis, eruentur præfagia, in libro Horizonte & undique peruiso (ut tota cœli facies, cum ventorum tractu commode pateat) exerceri debent. Inquam rem, sane quàm opportuna erunt rura, quæ (ut scripsit Plinius) verè intelligentibus, deprehendendo cœlo non minis conferunt, quàm syderalis scientia, agro fœliciter excolendo.

IN EPHEM. AERIS. 31

do. Nec circa ventos vobis dormitan-
dum erit : nam illos collectas in vestro
Horizōte nubeculas aërem cōturban-
tes, nunc dissipare, nūc aliò distrahere,
& adnotata signa eludere, plerunq; ob-
servabitis, Quod nos in pluuie, grandine,
& tonitru locū habere, sæpenume-
ro animaduertimus . Vnde commotio-
nū aëris pronostica, vbiq; certa nō esse
nec stata effecta semper sustinere expe-
riundo disceris. Quamquam alicubi esse
cōstat. Quod viderit vulgus, qui muta-
tionum auræ prædictiones eadem die,
imò verò hora & momento, quibus in
cœlesti Ephemeride, aut alibi expri-
mūtur, in propria vrbe, villa, agro & (si
dij) placet, etiam testa & foculo, non
sine prædicentiū conuitio, ridicule ex-
pectare solet . O quantum est in rebus
inane . Est profecto res aëria (vt vere
dicam) scrupulosa, & laboris difficul-
tatisque plenissima. Sed de his per occa-
sionē alio in loco . Ad vos itaq; redeo,
φιλατοι φειδύφλοι quos ad pronosticorum
fidem maiorem, sedulus (præter iam dicta)
moneo, vt signa contraria etiam accurate
obseruetis . Itaque, vigente tempestate,
aut pluuia, serenitatis signa examina-
bitis: per serenitatem, contraria de reliquis.
Nemo enim cerebri vsq; adeo euerū mihi esse
existimatur, qui serenitatem intuēdo, aut plu-

B 4

plu-

32 PROLEGOMENA

pluuiam, de illis serid non iudicet. Optimum erit insuper, signum signo cōiungere: & tribus, sex, decem, vel pluribus in vnum conspirantibus hærere. Adhæc præteriti anni, mensis, vel hebdomadæ obseruata signa diligèter adnotare: atq; his præsentia, & præsentibus futura cōponere. Nam hic (vt in Rhetoricis argumentis) etiam turba valet: & quæ non profunt singula, multa iuuât. Quod semel dictum, pro vestra prudentia ad omnes Aphorismorum nostrorum classes, tanquam theorema vniuersale posthac adaptare studebitis: interim non ignari, quamplurima hic superesse ex parte cœli: cui corruptibiles ista mundi inferioris causæ, velut primarijs & agentibus, vltro obtemperant. In quo si parua fides mihi habetis, Ptolemæi proferam: αἱ καθόλου (inquit) τῷ αἰέρος ἐπιγιγόμεναι ἰδιόχρονοι φηλατίαι, τὰ τε ὁμοιοδουλοῦσι τοῖς ὑπὸ τῶν δίκαιων συμπλωμάτων κατα τὰ ῥοδι δηλωμένα διὰ τὴν ἐμπροσθεν ἀποθιλουμένους, quod est, Generalia visa aëris, certis temporibus ea protendūt, quæ sunt in superioribus, de suis quæque accidentibus explicata. Quanquam id ad Cometas, & vniuersales alias aëris impressiones detorqueri possē, non sum nescius: Quod & vos noscete, & cum his miscere, maxime

IN EPHEM. AERIS. 33

mopere cuperem. Cæterùm, hic etiam mihi obiter admonendi estis, quòd ad calcem vniuscuiusq; classis aporistitas sententiolas, breues ac concisas, sed philosophicas ramen & eruditas, vobis apponere non sum grauatus. Ex quibus, naturas, differentias, accidentia & effectus rerum singularum quas in genere classis quælibet amplectitur, paucis colligere & excipere vobis licebit. Hanc enim methodum seruari vbique studimus, vt primo loco causas ac generationem cuiusque meteori proferremus. Secundo, signa & prognostica eiusdem, eaq; certa & vbique gentium perpetua: nec non doctis & indoctis familiaria: siue sursum, siue deorsum oculos tam per diem, quam noctem conuertatis. Sursum in cælo & aere. In hoc per nubes, ventorum flatus, ignita spectra, & alia. In illo, à Sole, Luna, Stellis, & quæ circa apparent. Deorsum, in aqua & terra. In illa, ab his quæ ibi versantur, aut inde emergunt. In hac, ex his quæ sumuntur à montibus, vallibus, syluis, rebus domesticis, volucris, omnis generis animalibus, & alijs quamplurimis. Quarum rerum obseruationes partim hisce oculis adnotauimus, partim ab his qui toti in id fuerunt, & hodie adhuc sunt fideliter excepimus, partim etiam, imò verò maxima ex parte, ab antiquis & re-

B 5 centio-

34 PROLEGOMENA

centioribus scriptoribus, quos de catalogo postea recensimus. Quicquid id est, accuratè selegimus, & in aphoristicas classes, facili methodo, digessimus. Tertio & postremo loco, cuiusque meteorologi ex proprijs signis descripti, naturam differentias, accidentia, effectus, & particulatim alia multa vobis proponere sumus conati. Quæ omnium complexio, semiotice meteorologica dici ritè posset. Cæterùm, quo consilio hanc syluulam sic vobis concinnari, paucis nunc demum accipite. Septimus hodiè annus elabitur, ex quo typographis hæc Ephemerides (Phænomena aliter nuncupatas) in vsum vestrum excudendas cōmiseram. Quarū exēplaria cū iam diu desiderari audirem & sollicitè multorum literis ac precibus ad secundam editionem vrgerer, visum fuit illā quam plurimorum Aphorismorum accessione vbique locupletatam, emendatiorem tandē vobis emittere. Cuius rei, ipsi legendo, & priori aditioni conferendo, testes ac iudices esse poteritis. Ex duobus itaque rerum æris commentariolis nostris (Phænomena dico & Meteorologiā) vnum Enchiridiolū auctius & castigatius, noua methodo sed facili tamen vobis elaborauimus, & condidimus: non absurdo sanè cōsilio, nec item infelici cōiugio, nisi mea φιλανθία me insigni-

IN EPHEM. AERIS. 35

infigniter fallit, Verū enimvero, ex vobis sic fortasse insurget quispiā: Quorsum Ephemerides ista, aut quem vsum præstant, quibusue profunt? paucis dicam: Agricolis, nautis, copiarum ducibus, ac medicis plurimum prodesse certum est. Agricolis, quòd ex re illorū maxime sit, non modò præsentis tempestatum, sed & futuras bonas atque malas, tempestiuè prænoscere. In quam ré post Varronem, Columellam, Plinium, Virgilium, Palladium, Hesiodum, & alios quamplurimos, testè citabimus. Marc. Catonem, villicum suum hunc in modum admonentē. Opera omnia (inquit) maturè conficias face. Nam res rustica sic est, quòd si rem vnam serò feceris, ac occasionem cœli & aëris (si agriculturam spectas) filiam excluderis, omnia serò & frustra facies. Nec temerè: nā uti-
 p̄, ut habet Hippocrates noster, οὐξ̄
 & cœlū, ut adnotat Theophrastus, producit non ager. Ergo, prouido agricolæ, & colono necessaria est cœli ac tempestatum præuisio: tum in serendo, tum etiam colligendo & reponendo. Nā in messē ipsam (ut scribit Plinius) dāno sa ventorum prælia sæpe concurrere, im prudens sensit agricola. Hinc Democritum metente eius fratre Damaso æstuaridentissimo vigente, orasse tradunt, ut reliquæ segeti parceret, raperetque

B 6 defecta

36 PROLEGOMENA.

defecta sub tectum, paucis mox horis suo imbre vaticinatione probata: quam pridiano vespere, & matutina huius diei luce, de cœli vultu, & aëris motu prudenter exceperat, & imperito fratri ex solis phænomenis prædixerat. In nauigando, cauendum à ventis & tempestatibus, pluuijs item & procellis: quæ omnia qui non præuiderit, incautus opprimetur. In ducendis militaribus copijs, & regendo exercitu, Præfecti maxime interest, via & pabulationis causa, necnon commeatus, & castrametationum, incursumve, futuras tempestates ad vnguem pernosse: ne cum equitatu peditum acies, morbo & fame (quæ omni ferro sæuior est) languescat, ac viribus imbecillis, fractisque tandem cõcidat. Auditis itaque & agricolis, & nauitis, & militari ordini hæc nostras Ephemerides vsu cum fructu maximũ allaturas. Quod vnum, etiam ex Virgilij Georgico vobis confirmare probareque satago, qua parte de Aeromatica verba facit.

*Hinc tēpestates (inquit) dubia prædicere cælo
Possumus: hinc messisq; diem, tempusq; serendi:
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat: quando armatas deducere classes:
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.*

Cæterum etiã medicis plurimũ prodesse, vobis persuasum puto, quorũ maxime

IN EPHEM. AERIS. 37

ximè refert, vt pafsim cum Hippocrate inculcat Galenus, non folùm temporum mutationis quæ morbos potiffimum pariunt, præuidere, fed & aërem cùm præfentem, tum præteritum ac futurum diligenter exploratum habere. Cui medicorū filij omnes, Arabes, Græci & Latini, inter falubres, & infalubres caufas, principatum iure dediffè mihi femper funt vifi. In fuma, omni omnium hominū ftatui, hâc noftram aëriam ἀρό γυαδίου admodum profuturam fpero: ne in diem, brutorum more, vitæ humanæ lubrica fragilitas tranfigatur: fed fit homo valetudinis fuæ cuftos diligentiffimus: cuius partem bonam fibi vendicat aër: atq; dum foras ad merces, vel debitas operas, aut aliò: opportunè illi prodeundum erit feridè intelligat, & maturè expediat. Hæc verbosius fortaffè quàm par est, vobifcum præfatus, candidi rerum naturæ Candidati,
Vale dico.

B 7 Ephe-

83

EPHEMERIDVM AE-
ris Aphoristicae classes quinque,
haec in summa habent.

Prima continet pluuiæ causas & generatione: Pluuiæ signa, ab his quæ omnibus per diem & noctem in cœlo, aëre, aqua, & terra apparent.

Aphorismi in summa illic sunt 176

Pluuiæ naturam, accidentia, differentias, effectus, & particularia alia multa, Aphorismi 40

Siccitatis & serenitatis causas necnon generationem.

Siccitatis & serenitatis signa Apho. 54

Siccitatis & serenitatis naturam accidentia, &c. Aphorismi 6

Secunda habet roris generationem. Pruinae, nebulæ, & caliginis generationem.

Naui generationem.

Grandinis & congelatorum granulorum generationem.

Signa roris, pruinae, nebulæ, caliginis, niuis, grandinis, & similia Aph. 12

Roris naturam, accidentia, differentias, effectus, & alia particularia multa, Aphorismi 17

Pruinae, nebulæ & caliginis naturam, &c. Aphorismi 13

Niuis naturam, accidentia, &c. Apho. 29

Gran-

Grandinis naturam, accidentia, &c.	39
Aphorismi.	18
Frigoris & gelu signa Aphorismi	18
Frigoris & gelu naturam, accidētia, &c.	
Aphorismi.	14.
T ertia complectitur ventorum cau- sas & generationem.	
Ventorum signa Aphorismi.	70.
Ventorum orientalium nomina, na- turam, accidentia, differentias, effe- ctus, & alia Aphorismi.	8.
Ventorum accidentalium nomina, na- turam, &c. Aphorismi.	12.
Ventorum meridionalium, nomina, naturam, &c. Aphorismi.	16
Ventorum septentrionalium nomina, naturam, &c. Aphorismi.	22
Vniuersalia quædam ad ventos omnes Aphorismi.	42.
Ventorum quorundam repentinorum, violentorū, & formidandorum na- turā, accidentia, &c. Aphorismi	26.
Ventorū nomenclaturam, distinctio- nes, & situm, ex nautarū & Hydro- graphorum placitis, Aphorif.	6.
Q uarta expedit tonitruorū genera- tionē, coruscationis seu fulguris generationē. Fulminis gnationē.	
Signa tonitruui, coruscationis, & ful- minis, Aphorismi.	5.
Tonitruorū decreta per singula signa Zodiaci Aphorismi,	5.
Toni	

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELL

40 ANT. MIZALDI.

Tonitruorum ex quatuor mundi partibus exurgentium vel auditorum, portenta, Aphorismi. 4.

Tonitruorum per duodecim menses prognostica Aphorismi. 12.

Tonitruorum præfigurationes per singulos dies hebdomadæ Apho. 7.

Tonitruorum præfagia per duodecim menses anni Aphorismi. 12.

Tonitruorum, naturam, accidentia, differentias, effectus, & alia Apho. 12.

Coruscationum naturam accidentia, &c. Aphorismi 20.

Pulminis naturam, accidentia, &c. Aph. 35

Quinta & ultima exponit terræ motus generationem.

Signa terræ motus Aphorismi 12

Terræ motus differentias, species, naturam, accidentia, effectus, & alia.

Aphorismi 41.

Tempestatis descriptionem.

Tempestatis signa Aphorismi 34.

Cometarum & ignitarum aëris traiectionum causas & generationem.

Cometarum & aëriarum impressionum signa Aphorismi 5.

Fertilitatis & sterilitatis signa. Aphorismi 18.

Nubium significatores, naturam, & pronostica ex colore. Aphor. 4.

Prognosticum perpetuum de statu cuiuslibet anni ex solis Ianuarij calendis.

45 DE SIGNIS PLUVIAE.

aggere, in arcum cogi, premi que, plu-
uijs delabentibus dies aliquot adiudi-
catos esse existimabis.

10 Quoties ante nascentē Solem per-
exigua & veluti superficialia nubes ob-
orietur: & posthanc radijs varijs supra
Horizontem attolletur Phœbus, aut vt
scripsit Maro:

*Ipius in vultu varios errare colores
Sedulus affi. tes, merito terreberu nimbis.*

11 Si Solis radij sub auroram prætenfi
apparebunt, distulque super Horizon-
tem, crassiores quàm consueuerunt vi-
debuntur, pluuia aut venti obliuiscen-
dum non erit. Qui si magis magisque
sublato Sole delatantur, aquas cer-
tius restabuntur.

12 Occidentem Solem, itidem & orien-
tem si obscurabunt nubes profundæ, ef-
fundenturque circa eas hinc inde inter-
uoluti radij, de pluuia aut vento dubi-
tandum nequaquam erit.

13 Sol per nebulam, vel caliginosum
aërem tota die, aut bona eius parte con-
spectus: & instar pilæ, aut globuli ignei
obseruatus, cælum pluuia parturire
innuit.

14 Nigræ circa Solē coronæ, vna vel
plures visæ, horridam tempestatem, aut
hyemalem aëris constitutionem in via
esse ostendunt.

15 *Caruleus pluuia Sol nūtiat: igneus Euror.*

SIN

42
EPHEMERIDVM
AERIS PERPETVA-
rum Antonij Mizaldi Monluciani.

Classis prima.

Pluuiæ & humiditatis aëris
causa ac generatio.

*S*cholæ omnibus, gentium
omnium rectè & accuratè
Philosophantium, hæcenus
confessum, probatūq; fuit,
Solem & cæli astra, non so-
lùm pluuiæ, sed etiam reli-
quis meteoris omnibus, vt
id deinceps dictum sermel accipias) causam post
Deum primam & præcipuam vbiq; esse. Quo-
rum vi & energie) vt à pluuiæ generatione au-
spicemur) quia ab humidis locis & aquis, in
mediam aëris regionem, crassiusculi vapores
multi, ceu fune quodam ductario aguntur: diu
illic suspensi, & ob loci frigiditatē in nubem con-
creti (extincto qui ferebat calore) quemadmo-
dum expeditè propter suspēdium & grauitatem
dissoluntur, deorsumq; stillatim erumpunt, ita
pluuiam nobis faciunt. Quæ si minoribus guttu-
lis crebra descendet, imber erit: si impetuosè, &
comprehensim, subito brocera, Lauat Nimbus.
Pluuiæ

DE SIGNIS PLUVIAE 47

præ se agens: vel radios discordes pallâ-
tê sue porrigēs: adhæc circulo nigro cir-
cumplexus vanescens, pluviarum augur
antiquis est habitus.

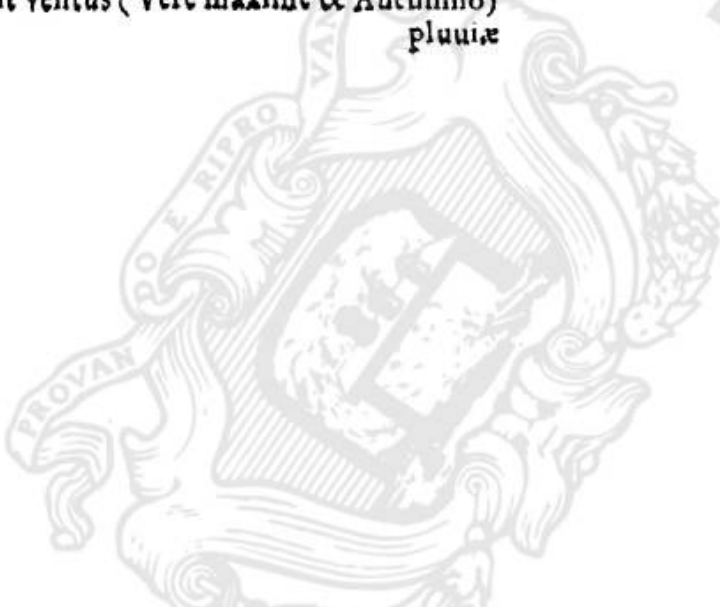
22 Si renascente Sole, aër tenebrico-
sus nubē quasi circulo per Horizōtis la-
brum continuā & luridā dederit: idem
quod nūc nuper pollicebitur. Similiter
si dū ad occasum tendit Sol, grauida nu-
bes, illum (veluti absorbens) præcurret.

23 Si ante Solis exortum & occubitū,
vel pauld pōst, purpureæ paniceæ ve nu-
bes utcunque pressæ, & nigrescētes, ex-
templo nasci, vanescereque spectabun-
tur, leuissimarum pluviarum signa da-
bunt: prædensq̄ cum quodā liuore, ma-
gnarum. Quanquā hoc apud nos (præ-
sertim æstate, in qua Solis radius poten-
ter digerit) veritati vbique non subscri-
bere, sæpenumero sum expertus.

24 Sol manè, facie insolita emergens,
aut luthea in nube, vel subfusca delite-
scēs, aurā pluuiosam portēdere nat⁹ est.

25 Si rutilum & candentem Solis oc-
cubitum liuidæ nubes & obscuræ co-
mitabuntur, pluuias aut perturbatum
aërem promouebunt.

26 Sol in suo emersu, vel haud ita pro-
cul, adhæc in elapsu, insignem calorem
sub caliginoso aëre, præter diei & partis
anni rationē, secū aduchens, si nō ade-
rit ventus (Vere maximè & Autumno)
pluuiæ

EPHEM. AER. CLASS. I. ††
 alios verò Boream languide affectare,
 pluvię aut ventorum præludia esse exi-
 stimabis.

4 *Si Solis tristis imago.*

Lurida sollicitus præbebat lumina terris.

Vel, sol ipse in emerſu, aut occiduo la-
 pſu, ac ſi laboraret, tenebricoſus ſubur-
 ridis vel cæruleus apparebit, adfuturos
 ſombres nuntiabit.

5 Obſoluti atra nube matutini Solis
 radij, nullaque ex parte illuſtres ſuſpe-
 ctam eo die pluuiam non ſecus reddit,
 quam ſi liueſcentes, & cineritię nubes
 cum aurora longe lateque per Horizon-
 tem glomerarentur.

6 Si Solem dum emergit, labiturve co-
 rona plumbea, caliginoſa aut ſubrufa
 cingi animaduertes: aut ſolares nubes
 (quas Græci *νεφελια* dixerunt) radijs pal-
 leſcentibus eidem adſeſſe: venturę plu-
 uię, aut tempeſtatis immemor nõ eris.

7 *Sol ubi naſcentē maculis variauerit ortum,*
Suſpectos imbres faciet.

8 Si in ipſo Horizontis contractu, vel
 haud ita procul, aſcendentem Solē pul-
 latorum nubes, vento ad meridiem annuen-
 te circumcludent, quando minus lumi-
 nis relinquunt, tanto turbulentiore tē-
 peſtatem, humidiorēque præ ſe ferent.

9 Dū videbis ſolares radios per exor-
 tum & itera occaſum, veluti increſceſ-
 ſere: & facto utrinque nubium lauentium
 aggere,

45 DE SIGNIS PLUVIAE.

aggere, in arcum cogi, premi que, plu-
uijs delabentibus dies aliquot adiudi-
catos esse existimabis.

10 Quoties ante nascentē Solem per-
exigua & veluti superficialia nubes ob-
orietur: & posthanc radijs varijs supra
Horizontem attolletur Phœbus, aut ve
scripsit Maro:

*Ipius in vultu varios errare colores
Sedulus affi. res, merito terreberu nimbis.*

11 Si Solis radij sub auroram prætenfi
apparebunt, distiteque super Horizon-
tem, crassiores quàm confucuerunt vi-
debuntur, pluvia aut venti oblitiscen-
dum non erit. Qui si magis magisque
sublato Sole delatabuntur, aquas cer-
tius restabuntur.

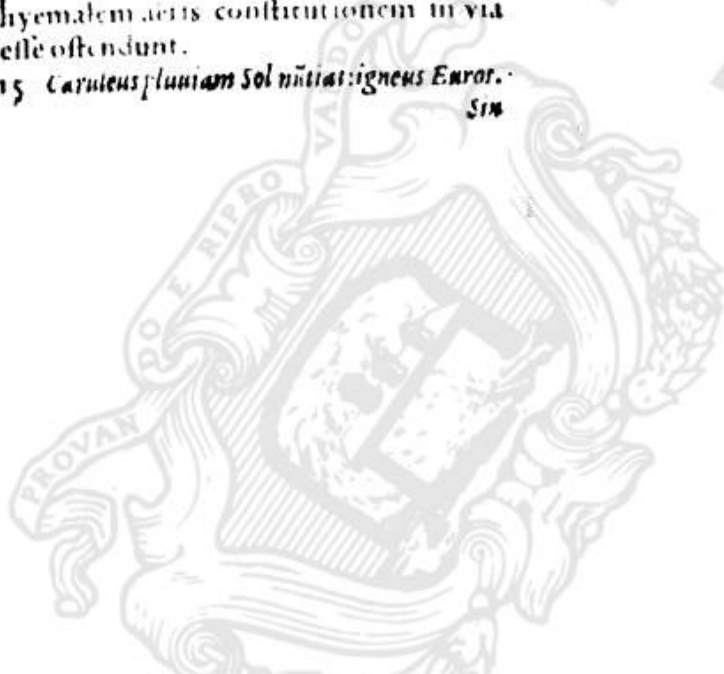
12 Occidentem Solem, itidem & orien-
tem si obscurabunt nubes profundæ, ef-
fundenturque circa eas hinc inde inter-
uoluti radij, de pluvia aut vento dubi-
tandum nequaquam erit.

13 Sol per nebulam, vel caliginosum
aërem tota die, aut bona eius parte con-
spectus: & instar pilæ, aut globuli ignei
obseruatus, cœlum pluias parturire
innuit.

14 Nigræ circa Solē coronæ, vna vel
plures visæ, horridam tempestatem, aut
hyemalem aëris constitutionem in via
esse ostendunt.

15 *Caruleus pluiam Sol nūtiat: igneus Euror.*

Sim

46 EPHEM. AER. CLAS. I.

Si in maculae incipiunt rutilo immittere igni:

Omnia tunc pariter vento nimbisque videbis

Ferue.

16 Si dum peroritur Sol, crassiuscula nebula è regione sursum ascendet, pluviã dabit. Si è mari, vento nulla ex parte contrario emerget, vel circa inótium summitates pratave, aut sylvas, aut lacus, aut fontes, vel flumina, moram longam faciet, idem præstabit.

17 Si Sole scandente, labentëve, nubes (quas *παρλια* dici monuimus) ab Austro, vel Borea, aut utrobique deniusculo rubore, & liuidulo infici deprehendes, vëtosam pluuiam prænuntiare nihil hærebis.

18 Sol per nubes prædensas, & alicubi fenestratim diuulsas exoriens, adhæc radios obscurè iaculans, vel quasi diuisus apparens, pluuiam (perinde atq; ex turbato occasu tempestatem) significare pronus est.

19 Sol minor quàm consuevit emergens, vel dum occidit, in plumbea nube disparens, quò propius Horizontis lineam sic affectus pertingeret, eò descensuram aquam citiùs portendet.

20 Si fumosus, & veluti puluerulentus aër, Solem diu tristem, per austrinã constitutionẽ reddiderit, illum pluuias sursum moliri, certissimũ signum erit.

21 Sol dum exurgit, nubes virescentes præ

DE SIGNIS PLUVIAE 47

præ se agens: vel radios discordes pallâtesve porrigēs: adhæc circulo nigro circumplexus vanescens, pluviarum augur antiquis est habitus.

22 Si renascente Sole, aër tenebricosus nubē quasi circulo per Horizōtis latrum continuâ & luridâ dederit: idem quod nūc nuper pollicebitur. Similiter si dū ad occasum tendit Sol, grauida nubes, illum (veluti absorbens) præcurret.

23 Si ante Solis exortum & occubitū, vel pauld pōst, purpureæ punicæve nubes utcunque pressæ, & nigrescētes, ex templo nasci, vanescereque spectabuntur, leuissimarum pluviarum signa dabunt: prædensq̄ cum quodâ liuore, magnarum. Quanquā hoc apud nos (præsertim æstate, in qua Solis radius potenter digerit) veritati vbique non subscribere, sæpenumero sum expertus.

24 Sol manè, facie insolita emergens, aut luthea in nube, vel subfusca delitescēs, aurâ pluuiosam portēdere nat⁹ est.

25 Si rutilum & candentem Solis occubitum liuidæ nubes & obscuræ comitabuntur, pluuias aut perturbatum aërem promouebunt.

26 Sol in suo emersu, vel haud ita procul, adhæc in elapsu, insignem calorem sub caliginoso aëre, præter diei & partis anni rationē, secū aduchens, si nō aderit ventus (Vere maximè & Autumno)
pluuiæ

48 EPHEM. AER. CLASS. I
pluuię vel tonitru signa, ob oculos actum ponet.

27 Rubedo calente aëre, circa Solem nascentem visa, sed tamen liuore permixta suffusa, idem quod prius intentat.

28 Si orientis Solis orbicularis facies splendidulum lumen & perfectum non habebit: pluuiã, aut pro ea nubilosum aërem exhibebit. Cuius centrum si absque vilo radio videbitur, simile quid ad futurum nuntiabit.

29 Si Sol occidens nubes atratas secum pertrahet: vel manè antequam supra Horizontem caput efferat, radios nullos, aut saltem pallefcentes iaculabitur: pluuiam in procinctu esse admonebit.

30 Quoties Sol veluti nigrescens, crassiuscula nube præcurrente, occumbet: eiusque radij omnes de circulo oblique torquebuntur, hi in vnam partem, alij in aliam dissilientes, pluuias hinc portendi certius eris.

31 Si Sol in suo emersu & lapsu, dum Finiteri adhuc propinquus est, solido maior videbitur, aëre non amodum purgato, & nitente, spirantibusque Austris, pluuias illum augurari hinc ritè existimabis.

32 Parahelios (Soles alteros dixerunt Peripaterici) suo etiam in pluuijs testimonia habere, nescius non eris. Quos illi ijdem tradiderunt fieri, in nube humida, le-

DE SIGNIS PLUVIAE .49

da, leui, non nihil dēso & vniiformi. Sed sub Sole minimè stante (vt Halo) nec ex opposito, (vt iris) quin potius proiecta ad latus, & æqualiter in parte illustrata: ex quo fit, vt radiorum reflexu, & refractione, perinde atque in polito & bene terfo chalybe Solem colore, magnitudine, & figura nobis facillè mētiatur: nisi quòd albicat magis Parahelium, quàm Sol, Austrum versus vel Boream illi lateralis semper apparēs. Vnde plures duobus visis vix vnquam fuerunt Parahelij. Quæ phantasia tres Soles & totidem Lunas (nam sub Parahelio, etiam Paraselene, vt postea dicemus, locum habet) aliquando comparuisse, rerum naturæ imperitis leuiter admodum imponere potuit. An verò ab alijs stellis idem fieri possit, suspensam sententiam tenere malo, quàm de dubijs & incertis temerè quidquam pronuntiare.

33 Australes Parahelij, vt rem (quod dicunt) acu attingamus, magnarum pluiarum testes esse consueuerunt. Boreales non itē. Quod ad aëreas virgas (Græci *πρόβητος* nuncupant) non ineptè accōmōdare etiam licebit. Quas Sole in exortu vel occusu degente, ad alterutrum mundi latus, Australe, inquam, vel Boreale, instar lineæ de terebrata nube in terram perpendiculariter sub vario colore (cuiusmodi est Iris) descendere frequenter

C

50 EPHEM. AER. CLAS. I.
 quenter obseruauimus . Vnde Irinas
 virgas inscribere visum fuit . Ex qui-
 bus Australes , vt in Parahelijs , potius
 quàm Boreales , aquam , & aëris pertur-
 bationes portendere , non temere , mea
 sentētia , adnotarūt antiqui . Quāquam
 Ptolomæi interpretes , Parahelios &
 virgas nunquam apparuisse tradunt , ni-
 si per ea tempora Halo , aut Iris etiam ap-
 paruerit , nam utrobique vna omnium
 ferè est causa , nimirum radiorum Solis,
 vel eius corporis , à nube pluuiatili , per-
 inde atq; à speculo facta refraçtio : nisi
 quòd perpendiculariũ linearum nubes
 in æqualis esse solet : hoc est vna parte
 densior , altera verò rarior : in quam de-
 cidentes radij , partibus minùs adden-
 satis , ceu per foramina quædam , & cir-
 culos vitreos , nunc rectè , nũc obliquè
 deorsum feruntur : proindèque virgas
 sub diuersis coloribus in aëre depin-
 gunt varias . Punicæas , si densior erit
 nubes , ac nigricans . Virides , si rorans .
 Cæruleas , si ex luthæo viridis : & ita de-
 inceps . Nam lucem res coloratas trans-
 euntem , ipsarummet coloribus , docet
 Optographia , insigniri , tam est cer-
 tum , quàm Sole lucente , diem esse .
 Hactenus de Sole : superest vt ad Lu-
 nam & stellas , cõmodè progrediamur .

LVnam (inquit Ptolomæus) obser-
 uabimus in itineri suo dierum tri-
 um

DE SIGNIS PLV VIAE. 51

34 um ante interlunia, & totidem post, ipsaq; plenilunia, ac mediū tempus quo erga Solem (vt sic dicā) quadratur. Nam certissimum est ante tres ferè dies omnium tempestatū significationes existere solere: aut etiā post tres exæquati itineris lunaris erga Solem. In cuius sententiam, tametsi cū Theophrasto descendit Lucanus, Plinius nihilominus, & Virgilius, cū Anglosaxone Beda, diē quartum hic contemplabilem esse volūt. Aratus, & Theon Alexandrinus, inter vtrumq; volantes, modò hunc, modo illum obseruandum proponunt. Quā controuersiam facilè (nisi valde hallucinor) cōponet, qui in Mathematicis, atque adè in orbium & motuum Lunæ theoria, vel per transfennam (quod dicunt) erit versatus. Namque ab his perspicuè docebitur, diē à congressu cum Sole nunc tertio, nunc quarto, citiùs quandoque, nonnunquam tardiùs, Lunam nobis apparere. Si enim ipsa luminarium synodus, sub Ecliptica, in decliui cœlestis Speræ situ, à fine Sagittarij, ad postremum Geminorum scrupulum, continget: tunc cū Sol (vt à Ptolomæo excepit Purbachius) occidendo in Horizonte fuerit, plures gradus erunt in circulo reuolutionis Lunæ ab ipsa ad Horizontem, quàm de Zodiaco à Luna ad Solem occumbentem,

C 2 Vnde

52 E P H E M . A E R . C L A S . I .
 Vnde in climatibus septentrionalibus, ante videri poterit, quàm si fuisset in altera Zodiaci medietate: tunc enim exiguo tempore longius à Sole potest elongari: & maximè in Ariete, signo obliquissime ascèdente, & rectissimè descèdente. Præterreà si velox motu erit, citius apparebit quàm si tarda. Et si inter Solis & renascentis Lunæ obitum, duodecim AEquinoctialis tempora, seu gradus (id est horæ supra dodrantem prope modum semuncia) intererunt: tunc Cynthia ex Alphragani, & Albategni sententia, noua conspici poterit. Sed Lunæ latitudo ab ecliptica cū his omnium maximè obseruanda venit. Nam si à coniunctione, in latitudinem septentrionalem mouebitur, celerius ob oculos versabitur, quàm si in meridianam. Fit igitur quandoq;, vt causæ istæ omnes concurrant: & tunc eodem die Luna vetus & noua cōparere potest. Quandoq; duæ tantum: & tunc die à fraterno coitu altero spectatur. Aliquando vna duntaxat, fitq; vt tertio die tum maximè se prodat. Nōnunquam omnium oppositum accidit, & tunc quarto die cōspiciam se præbet. Quæ res, mea sententia, de decretorio commotionum aëris Lunari die antiquis eam cōtrouersiam peperisse potuit. Sed omissa Lunaris luminis apparitione (neq; enim, vt
 altra

DE SIGNIS PLUVIAE. 53
 astra reliqua, solo lumine agit luna, sed
 etiam motu) tantorum virorum litem eam
 via alia componere aggrediamur. Qui in
 quartum à synodo die, suas observationes
 coniecerunt, hi à congressibus, vel interlunij
 cardine, femiquadrangulum primum, respe-
 xisse mihi videntur. Nam eo die τὸν ἰσηκὸν
 ἢ ἡαδὸν hoc est sexdecagule priscorum fi-
 guræ, latus secundum, quod graduum est
 quadragintaquinque; à primo, & tetrago-
 ni seu quadrati dimidium, luna exactè pos-
 sibile inuenitur: qui dies quemadmodum
 in critica morborum perferuatione, sep-
 timi ex Hippocrate est index, ita primæ
 lunaris septimanæ, quod ad auræ commo-
 tiones attinet, significator esse illis po-
 tuit. Qui uero diem post conuentum tertium
 respexerunt, contemplabilemque; admi-
 serunt, perfectum quidem illum, & præterea
 inchoatum quartum ac iam tum fluentem (per-
 inde atque apud medicos in critico die vi-
 gesimo sequentem, nimirum primum
 supra vigesimum, & in fine tertij gra-
 dus pro plantarum temperamento, quarti
 initium) intelligere, nisi validè fallor
 voluerunt: Quo die, Luna κωνοειδὴς &
 κρηνοειδὴς hoc est corniculata, angulum
 à conjunctionis momento, femiquadra-
 tum etiam tenere plurimum consuevit:
 dextrum: tribus ante coitum completis
 diebus, & quarto labente: sinistrum,
 totidem post. Quod ad reliquos angu-
 C 3 los,

54 EPHEM. AER. CLAS. I.
 los, auræ mutationum iudices certissi-
 mos, eodem præcurrēte, ac sequente die-
 rum numero, aptandum postea præcepit
 Ptolomeus, rerum cœli interpres, &
 peruestigator diligentissimus. Ad quar-
 tum, vbi Luna à primo fraterni con-
 gressus loco (vt loquuntur) quadratur:
 octauum, quando eidem tota diametro
 opposita esse spectatur, postremo, ad
 duodecimū, dum tetragonū vltimū rur-
 sum adimplet. Quæ omnia in figura sex-
 decim angulorum debitè, vt ars exigit,
 extructa, eadem ferè methodo qua in
 morborum decretis, intueri perfacile e-
 rit. Ergo, ad motum quicquid id est, si
 videbitur detorquebis. Nec omittes
 Lunaris corporis in proprio epicyclo
 cum velocitate tarditatem: quæ plerūq;
 facit vt motus ipse non satis vbiq; sibi
 constet, hoc est, in temporibus æquali-
 bus, æquales tã Zodiaci, quàm Aequa-
 toris arcus non semper describat, nec
 consequentibus diebus sibi (numero sal-
 tem) respōdentes gradus æqualiter per-
 currat. Quæ res planè efficit, vt dictos
 ἑξκαιδεκάδου angulos, nūc citiùs, nunc
 seriùs Luna ingredi, proindèq; videri
 cogatur. Pythagoricos numeros in
 hac controuersia de ternario & quater-
 nario, cum Peripateticis longum va-
 lere iubebimus: vt qui energeiæ parum
 aut nihil hîc sustineant, Vtut se res ha-
 bebit,

DE SIGNIS PLUVIAE. 55

bebit, cōtemplabimur primūm surgente à cornibus vtrinq; Lunam: aliàs enim eam alio depingit Hesperus colore, aliàs aliæ facies miscent: a quibus de mense instante perquirere poteris. Signa tamen omnia, inquit Aratus, non omnibus diebus eueniunt seu quæ tertio (vt diximus) quartòque fuerunt, vsque ad dimidiatam, & à dimidiata ipsam vsq; semimenstruam, atq; rursus à semimenstrua ad dimidiatam decrescen- tem. Alij diligenter Lunæ articulos octo, quoties scilicet in aspectus Solis suo mense incidit, hïc (perinde atq; in morbis) obseruandos volunt. De quibus & *ἡ κωνιδεναιδρα* Ptolemæi critico, fusissimè aliquādo leges ī nostro Seleniatico.

35 Luna itaq; tertiā, quartāve (vtrum libet acceperis, vnguem non vorterim) ante interlunium, & post adhæc tetragonum vtrumque, & appositionem, fusca, pallida, cærulea, aut subviridis conspecta, pluuiarum tempestatumque præfaga habebitur.

36 Si Luna iisdem diebus, prætumidū (supra quàm par sit) obscurumque schematicum, vtroque corniculo veluti emarcescente, præ se tulerit, ad futuram pluuiam indicabit.

37 Luna in summo corniculo nigras maculas habens, primis partibus mensis imbres futuros significat: si in medio

C 4 cūm

36 EPHEM. AER. CLAS. I.

cùm plena erit, serenitatem portendit.

38 Si per iam dictos dies, cornua solitò densiora, ampliora que, & in semiuaculato corpore non nihil obtusa præterderit Luna, aquas spondebit.

39 In Lunæ triduo exortu si Notus spirabit, quarta die plus minus delabatur pluuia.

40 Luna nascens, cornu superius obstrum si habebit, pluuias decrescēs dabit. Si inferius, ante plenilunium. In medio nigrescens, circa oppositionem.

41 Luna ante diem quartum, spirante Austro non comparens, nrodd nulla supradictarum causarum obstiterit, hyemalem aëris constitutionem, toto ferè illo mense promittit.

42 Luna primo suo iam dicto exortu, nigriora solitò, crassiora que; habens cornua, horridam tempestatem ac imbriferam, excurrente illa reuolutione portedit.

43 Si Luna falcata sui corporis particulam tam gibbam, quam sinuam, atro colore, ceu veste quadam lugubri, induerit, venientes pluuias illam indicare certus eris.

44 In vtriusque Lunæ dichotomis, lumen per totum lucentis semicirculi segmentum liuescere, vel nigricare si obseruabis, pluuia haud frustra terreberet. Quod signum, ad tertiam & quartam Lunæ etatem, non ineptè etiã adaptasse vidi

DE SIGNIS PLUVIAE. 57

vifi mihi sunt antiquorum plerique.

45 Luna triduana corniculum alterū altero elatius, sub colore plumbeo exhibens, pluuiosam hebdomadam præfagit: imò verò secundum nonnullos, mēstruam bonā ex parte peragationē illā.

46 Si suo tempore & modo non comparabit Luna: aut nubem liuidè fenestratam architectari videbitur, pluuias (ni validè spirauerint venti) licebit expectare.

47 Luna ferrugineam faciem præ se ferens, vulgò pluuialis haberi solet: cuius extremorum alterum corniculatum, si altero sublimius deprehendetur, semi-pluuiā aëris constitutionē pollicebitur.

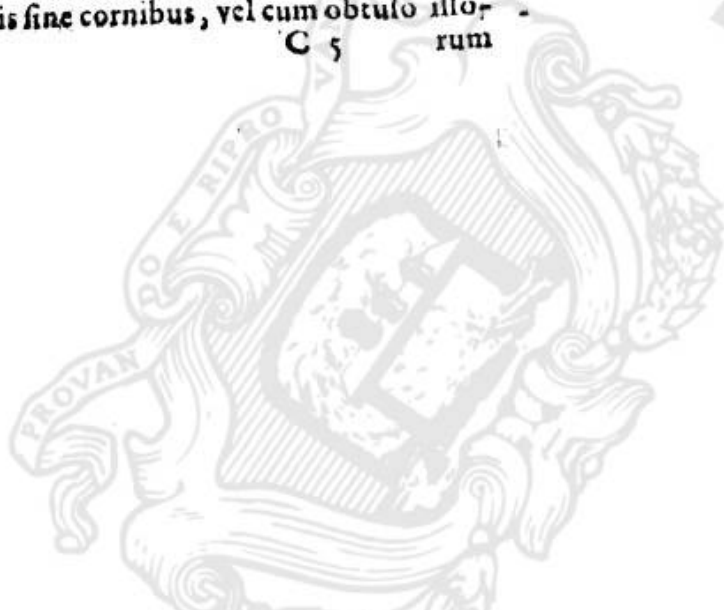
48 Lunaris radius in nocturna navigatione ad remos scintillās, humidum aëris statum breui adfuturū, nautis hætenus præmonstravit.

49 Lunæ radij, Austro spirante, obscuriores, crassiores, breuiioresque in terrā desuper transmāsi, pluuias promittūt.

50 Si Lunam nocturnos suos equos agentem præcinxerit versicolor circulus, non admodum transparentis (qualis est Iris, vel huius plumę alius) aquā vnā cum ventis affatim delensuram testabitur: maximè si ad meridianum latitudinem Luna ipsa perrexit.

51 Luna diebus paulò antè memoratis sine cornibus, vel cum obtuso illo-

C 5 rum

58 EPHEM. AER. CLAS. I.
rum apiculo conspecta, hyemalem aërem & pluuiam indicat.

52 Phœbe summo corniculo nigrescens, pluuiosum mēsis exordium proferre nihil cunctatur.

53 Luna circa sui globuli partem quæ est expers luminis, coloribus ex rufò & viridi liuescentibus insignita, nimbos, aut validos ventos sæpenumero præfagit.

54 Lunares circuli diuersis horis plures visi, & semper in nigerrimas, aut fuscas nubes exoluti, magnos imbriū excessus metuendos admonent.

55 Area, seu circulus, Græcis ἄλωσις nūcupatus, Lunæ corpus, cœlo alioquin sereno, sub rufò colore, cœruleo vel liuido, indiuiduè circumscribens, aëris commotionem in aquas procliuem arguit.

Qui si alterum, vel plures cōmites sibi associuerit: quo numerosiores erūt & obscuriores, eò vehementiorem, validioremq; tempestatem significabunt: Quàmquam Peripaterici Lunares areas, quàm Solares ventosas magis esse contendūt.

56 Si nocturnæ Lunæ. Græcis παρασέλιαι, ad australe cœli latus plures comparebunt, magnarum pluuiarum breui adfuturarum, signa exhibebunt.

57 Ab alijs (inquit Aratus) licebit alia signa per noctem & diem elicere. Obseruabimus itaque & coronas seu circulos,

DE SIGNIS PLUVIAE. 59

los, circa primæ classis inerrantes stellas, aut errantes visos. Nam si nigrescēt, aut cœrulei, rufi, viridésve erunt: vel sidera ipsa obtusam aciem, & crassiusculum, torpentemque radium præ se ferent, pluuias dabunt.

58 Inter stellas Cancri, vna est nebuloſa, Præſepe dicta: & non procul ab illa duæ aliæ, Afelli nuncupatæ, paruo ſpatio inter ſe diſtantes. Hæ ſi per ſerentem vel ſpiſſæ, vel obſcuræ apparebunt, aut nubecula inficiēter, pluuiam & hyemalem tempeſtatem, pro ſoli & partis anni natura, breui adfuturam indicabunt. Quod ſi ex Afellis auſtrinus latuerit, pluuiam cum meridiano vento deſignabit. Si verò borealis, ventum ſeptentrionalem, cum niue, aut grandine. Si vterque, turbatum aërem variè portendet.

59 Vergiliarum nubilus occaſus, pluuiofam hyemem antiquis nuntiauit. Si verò ſereno tempore occiderunt, ſerenam & aſperam hyemem protenderunt.

C 6 PLV

60
PLUVIAE SIGNA AB
bis quæ in aëre fiunt
& apparent.

Nubes rufæ, vel ferrugineæ, matutinum Solem præcurrêtes, pluuias minâtur. Vesperi purpurascentes, serenitatem, aut vêtos, locis & tēporibus anni opportunis. Quod reliquis deinceps adaptabis.

2 Nubes liuidulas, aut ex ruto virescentes, necn̄ carptis, vel integris vel leribus similes, à meridie, seu (vt habet Plinius) ab oriente, cōfertim per aërem discurrere si videbis, intra triduū, plus minùs, aquas expectabis.

3 Nubes multæ, etiam rosæ, Horizonti æquidistantes, parte infima si nigricabunt, aquas portendent.

4 Nubes quæ à meridie in septētrionem tendunt, bona ex parte pluuiarum nuntias esse, & testatum & obseruatum hætenus fuit.

5 Nubes obscuræ & profundæ (cœli κᾱρᾱπ̄ᾱς nonnulli dixerunt) ex eo Horizontis tractu, vnde spirat ventus emergentes, quantò vniformi nigrore nigriores erunt, & Hemisphærij spatium maius, cum vento crescentes, occupabunt, tâtd certius pluuiam, eamq; ingentem ac diu duraturam effundent ac refundent.

6 Nu-

DE SIGNIS PLUVIAE. 61

6 Nubes ex rufo plumbea, non procul ab Horizonte cumulatim hinc inde agglomerata, ita vt succedentibus à postica, ægerrimè cedant, pluuiosam aëris constitutionem imminere ostendunt.

7 Nebulam aut caliginem per inferiorem aërem latissimè effundi, sursumque paulatim perceptare si spectabis, pluuiam præstolaberis. Sin à Sole disgregari, aut infernè sensim absumi, serenitatem.

8 Caligo per aërem hinc inde tota die, vel bona eius parte effusa & veluti disseminata, cœlum humidas nubes sursum architectari innuit.

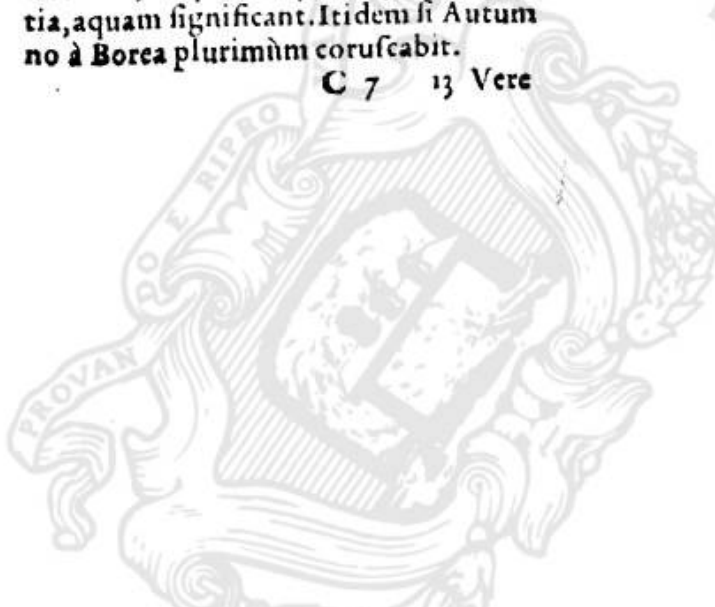
9 Ventus imbecillis ab Austro identidem spirans, & breui tempore in diuersas Horizontis regiones, variè errando se conuertens, venturæ pluuiæ testis esse plurimùm consuevit.

10 Post Ecnephiæ casum (de quo in sequentibus) pluuias plurimùm ingrauescere, author est Aristoteles.

11 Si per Hyemem, initia Veris, & finem Autumni, flante septentrionali vento, aëris asperitatem remitti animaduertes: & aliunde flatus cum caligino soaëre mutatis sedibus proflire, pluuias aut niuem expectabis.

12 Hiberna tonitrua, vti etiam Aestiuam manè, & quandoque vesperi mugientia, aquam significant. Itidem si Autumno à Borea plurimùm coruscabit.

C 7 13 Vere

62 EPHEM. AER. CLAS. I.

13 Vere & Autumno, necnon sub Aestatis initia, si plus tonabit Iupiter quàm fulgurabit, hyemalis aëre expectandus erit: eoque infensior, quò frequentiora ex quatuor cœli cardinibus, de grauida nube percrepabunt fulgetrigera tonitrua.

14 Si videbis ab Austro per diem serenam, vel noctem, multum fulgurare, postridiè pluuiam formidabis. Si à Choro, Fauonio, vel Euro, flatum, aut lenissima stillicidia, consentiente anni parte, & Soli positione.

15 Coruscationes manè, vesperi, & per noctem absq; tonitru(aëre nubibus turgente) affatim emicantes, pluuiam certò promittere nescius non eris.

16 Si de montis vertice ad Meridiem perflante Noto coruscabit: Vel Zephyro spirante ad Boream, futuræ pluuiæ, aut tempestatis præludium habebis.

17 Irim, aëre alicubi nubiloso conspectam, aquas breui spargendas exhaurire, fidè hæctenus fecit obseruatio. Quæ, si in meridiem annuet, illarum vim maiorem cumulabit.

18 Si Iris Sole occidente ad Orientem eminebit, tonitrua vel pluuias, conspirante anni parte, spondebit: eoque certius, si aut gemina, aut multiplex apparebit.

19 Constantes & completæ, diuq; vigentes

DE SIGNIS PLUVIAE. 63
gentes Irides, ex tranquillo cœlo tempe-
stuosum, & ex sereno pluuiam plerūq;
portendunt. Quod ad Lunares perinde
atq; solares, non ineptè etiā adaptabis.

PLUVIAE SIGNA EX
*his quæ ab aqua sus-
muntur.*

ROs qui suo tempore & loco
adesse debuit, dum aberit, nec
venti eius fomentum dissipan-
tes vsquam comparebunt (ma-
ximè circa plenilunia) pluuiam, aut fla-
tus instate coniectandum erit.

2 Pluuias guttæ subalbescentes, &
amples magnasq; bullas deorsum mo-
lientes, stillantium aquarum duratio-
nem, & si cū mora aderunt, concitatio-
nem non obscure testabuntur.

3 Pluuia, quocunque tempore stillici-
dij primis perexigua, deinde paulatim
inualescens, ingentiores aquas, quàm si
cum impetu derepente cecidisset, adfu-
turas nuntiat.

4 Aqua affatim deorsum labens, si
consuevit citius, absque ventis resicca-
bitur, nimbosam aëris constitutionem,
pro foribus stare indicabit.

5 Si

64 · E P H E M. A E R. C L A S. I.

5 Si aqua stagnantes, absente Solis radio, præter solitum incallescet, pluuiam non paruam, licet fortasse seram minabuntur.

6 Si per hybernum gelu obseruabis concreta stillicidia, adhæc niues & pruinam, nullo vigente Sole liquefcere: præterea, lineos pannos, vel laneos sub dio rigentes mollescere, ad futura pluuiæ signa hinc certissima, certò tibi pmittes.

7 Si videbis vapidum nescio quid, & veluti roridum, politis parietibus, ac vitreis corporibus, necnon ligno, aut ferro, consequentibus diebus aliquot, absque manifesta causa saltem de superficie herere: pluuiam intra breue tempus, haud dubie expectabis.

8 Mare, sereno cœlo longè lateque resonantia littora miscens, vel solito plus murmurans, pluuias aut ventos portendit.

9 Dispersæ maris spumæ, & subita insperateque fontium ac fluuiorum exsiccationes, ingentem pluuiam, licet tardam, antiquis significauerunt.

10 In littoribus & ripis, oblongi arenarum cumuli, fremente mari aut fluuiio, hinc inde disiecti, pluuiam non secus demonstrant, quàm si obatrū, & prospectui egerimè patens fuerit pelagus.

11 Dum Ranæ, confusè, & immodicè coaxabunt (nisi fortasse vbi in furias, Vene-

DE SIGNIS PLUVIAE 65
Veneremq; ruunt) pluuias propinquas esse inclamabunt.

12 Conchæ , & marini Echini , saxis sese affigentes: adhæc Cancrione, forficatisque pedibus lapillos prehendentes, & se arena saburrantes , pluuiosam tempestatem prænuntiant.

13 Pisces per serenitatem supra aquas subsultum micantes, & identidem ac si volarent iaculati, pluuias instare nos commonent.

14 Aduentante pluuiosa tempestate, octipedes Cancri ex aqua egredi, & se icineri, motu regradario, accingere plerumque sunt visi,

Pluuias

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA

66
PLUVIAE SIGNA A
*terra accepta, & rebus quæ
 in illa sunt.*

SI montes editiores, in rebus aëris
 obseruari soliti, suos vertices nu-
 bibus ita obuestitos habebunt,
 vt ab hominum prospectu, vel co-
 minus excludatur, pluuias ingruere ma-
 nifestabuntur.

2 Montes halitum vsque aded dēsum
 & crassum perspirātes, vt ne à Sole qui-
 dem & vëto dispergi possit: futuræ plu-
 uia: signa omnium oculis admouent.

3 Præruptorum montium, syluarum,
 turrium, & campanilium solitus color
 manè & vesperi disprens, vel aliam à
 consueta facie, pallidam præsertim aut
 caliginosam præ se ferens, venientiū plu-
 uiarum augur tibi censendus erit.

4 *Si magnos audis fragores montibus altis,
 At ingens passim nemorum increbrescere mur-
 mur:*

*Si spectas paleam & frondes volutare caducas.
 Et summa natantes in aqua colludere plumas:
 Instantis venti rabiem, pluuias que timeto.*

5 Si videbis capsularum ligna, in qui-
 bus carnes sale condiuntur, stillatim qua-
 si collachrymare. Adhæc salem in vascu-
 lis vltro liquefcere, pluuiarum testimo-
 nia hinc habebis.

6 Spinofus cardui echinus ex agris,
 vbi

DE SIGNIS PLUVIAE 67

vbi habitior factus est, domum comporatus, & in ædiū tabularis, camino, vel contingnatione, aut alibi appensus horrentes aculeis, & patentes suas alas si clauerit: seque veluti in nouum habitum pro tempore composuerit, venientis pluuiæ signum certum erit.

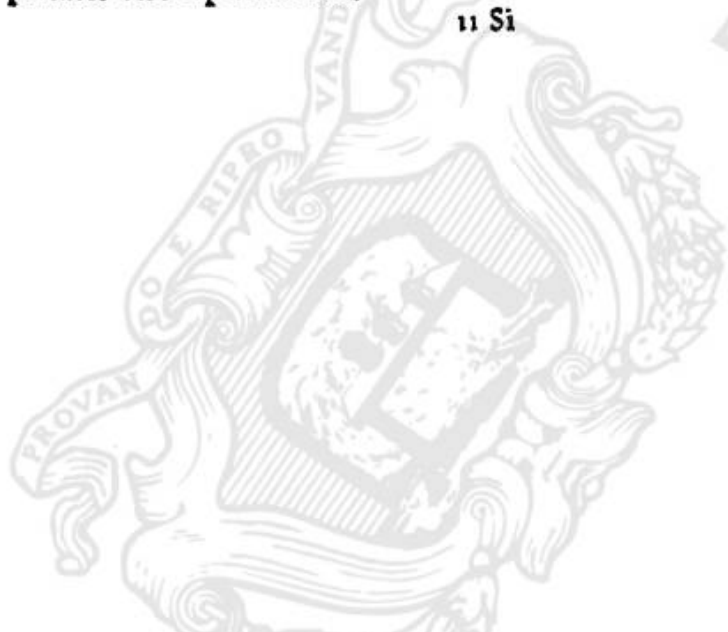
7 Lucernæ oleum, aut flammulâ quasi iniecta aqua, frequenter, insolenterque (modò causa in oleo non fuerit) scintillare si quando prospicies, hyemalem aërem & pluuium instare memor eris.

8 Quoties foculū ægrè lucere & incendi (modò cū materia diffatio obstruē intercepta nil præpediret) animaduertunt antiqui: adhæc, in ardentibus elychnijs veluti callū obduci: & crustaceum nescio quid adnasci, idem quod antea adfuturum diligenter adnotarūt.

9 Si per caliginosam noctem, debitè, vt par est, non mouebitur lucernæ flammula, lumenque ipsum quasi languescens (etiam effuso, quod satis, sit oleo) emarcescet: præterea si lucernales radij solitò densiores apparebunt: adfuturæ pluuiæ testimonia cum reliquis inculcabunt.

10 Si ignis cineribus bene conditus, fauillam scintillæ sue identidem excusserit: aut cineres ipsi in foco, absque causa manifesta, concrecent: pluuias, vel tempestates certò spondebunt.

11 Si

68 EPHEM. AER. CLASI.

11 Si obseruabis ignes quoscunque, palefcere, & non cogente materia, aut re alia externa, crepitare: infuper candentes carbones nescio quæ carpuscula, miliaceis granulis similia, & circum splêdicantia ostentare, pluuiarum auguria non omnia vana hinc bene elicies.

12 Flamma in foculo, nulla præfente causa fuppressa: & fumus per camini spiracula non liberè euolās, pluuiam haud procul abeffe testatur.

13 In agris nullo motore præuio, exauditus fragor, & veluti cœli mugitus nõ dubiam pluuiosæ tempeftatis fignificationem coniunctam habet.

14 Calor, Aestate, Vere, & Autumno, fupra aliorum dierũ ftatum, homines & iumenta folitò acriùs infestans, pluuiarum lapfum fufpectũ effe admonet.

15 Campanarum foni, etiam eminus, acutiffimè præter confuetudinem excepti, pluuiæ figna confirmabunt: modò ventus ab Austro diuerfus in causa non fuerit.

16 Aranearum veluti penfa, aut his fimile quidpiam, vt funt plantarum pappi, arborum lanugines, telarum filamêta, & huiufcemodi alia, per australem aërem volitare, exfpatiarique fi animaduertes: prætereà fuliginem fine manifesto impellentis fenfu decidere: & nescio quid, ceu tenues lanæ flocculos per cœlum

DE SIGNIS PLUVIAE. 69
lum ferri, adfuturam tempestatem, aut
hyemales dies, pluuios ac humidos,
hinc prænuntiare nihil dubitabis.

17 Araneæ per parietes, aut alia loca,
infueto spectaculo prodeunt, & velu-
ti deficiente gressu, deorsum labentes,
pluuiam, ceu de pictura, ob omniũ ocu-
los ponunt.

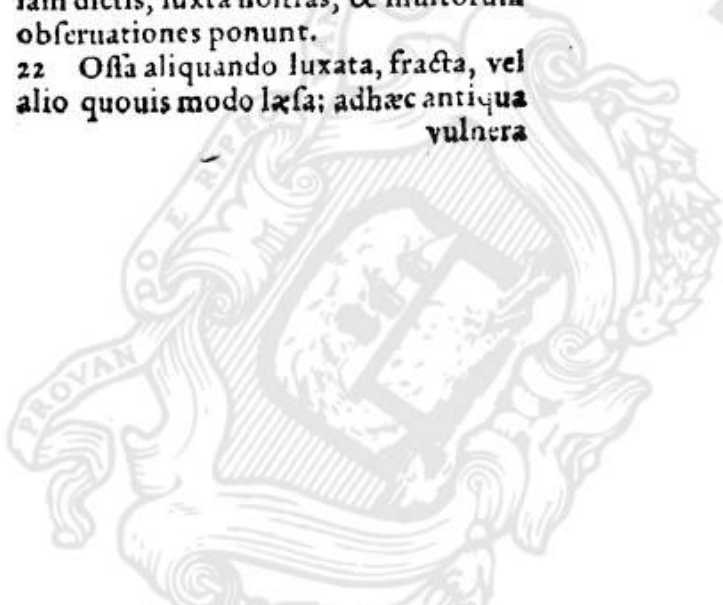
18 Musicorum instrumentorum sub-
tensæ fidiculæ ruptim dissilentes: & ho-
stia absque manifesta causa, aperiri clau-
diq̃ue solitò contumaciora, aërem plu-
uias nobis miscere palam nuntiant.

19 Pellicæ Zonæ, corrigiæ item, &
similes ligaturæ, solito cõtractiores red-
ditæ: necnon pyxidum opercula, quàm
confueuerunt strictiora, summaque ma-
nuum, ac faciei cuticula, attactu supra-
modum arida apparens: idem quod su-
periora planè testantur.

20 Sicca folia, puluisculus item & pa-
leæ, aut res quæuis aliæ, turbinatim per
aërem motæ, pro pluuijs testimonia cū
alijs cumulant: maximè si Austrum vē-
tus tenuerit.

21 Floreta insolito modo ad longio-
rem distantiam suos odores sereno cœ-
lo suauiter iaculentia, nihil diuersum à
iam dictis, iuxta nostras, & multorum
obseruationes ponunt.

22 Ossa aliquando luxata, fracta, vel
alio quouis modo læsa: adhæc antiqua
vulnera

70 EPHEM. AER. CLAS. I.
 vulnera recurrentibus doloribus, miseros mortales, sine causa manifesta, solito atrocius fatigantia, pluuię indicium esse, cum libris docet experiętia scriptis omnibus potior: cui te malle credere at bitror, quàm mala tanta pati.

23 Cephalalgia, aut hemicrania, & periodico, inueteratõe capitis dolori obnoxij: præterea, arthritide, & quacunq; hernia obfessi, solitò infensius se vexari si senserint, aut labores periodon anteuertere, aërē in pluuias sese aptare, hinc certò colligunt: modò aliunde peccatum non sit.

24 Ingruente procella, aut pluuiosa tempestate, volucrum agmina ex insulis, vbi degere maximè cõsueuerāt, sæpe in media arua turmatim conuolasse, obseruatum est.

25 Si aues quæ ad stagnantes aquas, aut fluentes habitant, diu & multum non procul à ripis.

*Certatim largos humeri: infundere rores,
 Et capui obiectare fretis & currere in vndas,
 Ac studio in cassum cernes gestire lauandi,
 Certus aquam metues.*

26 Si aues in arboribus nidulantes, intempestiuè propria cubilia, & solitas sedes gregatim petiuerint, pluuiam breui adfuturum, vel tempestatem nuntiabunt, quemadmodum adnotauit prisca rusticorum phisosophia.

Si

DE SIGNIS PLUVIAE 71

27 Si videbis aues in aquis parum aut nihil degere assuetas, ad riuulorum & fluminum, fontiumve crepidines plumas vellicare, instantium pluuiarū memor eris.

28 Gallinaceus Gallus, pauld post Solis occasum, vel primis noctis horis statim à vespertino crepusculo, in raucifonum cucurritum, crebro alarum motu insolenter prorumpēs, superioribus per omnia concinit.

29 Gallinacei pulli, imd verò Galli & Gallinæ, ac reliquæ ferè volucres omnes, rostro, aut vnguibus plumas assidue vellicantes, seque humi præter modum saburrantes, pluuiæ non dubia exhibent spectacula.

30 Si Gallinæ cum suis Gallis, initian te pluua, in locum stillicidijs minimè obnoxium de medijs aruis cōuenerint: aut proprium tectulū (tempus præcurrentes) confestim adiuerint: præterea si manè ad partum tardissimè prodierint, ingentes imbres aut præsentis pluuiæ durationem prænuntiabunt.

31 Si picturatos Pauones, noctu vocem efferatam, & insolenter clangensam cogeminare audies, pluuias propinquas esse cogitabis.

32 Latipedes Anates sereno cælo cum mulatim congregi, & alteram volatu supra alteram ferri si videbis: adhæc, insolita

72 EPHEM. AER. CLAS. I.
 insolita perturbatione, clamoreq; mo-
 ueri (nisi fortasse propter separationem
 ab alijs) pluuiam, vel tempestatem ex-
 pectabis.

33 Anseres valido clangore ad pastum
 festinantes, seq; graui alarum motu, &
 frequenti attritu, aquis placidè merfan-
 tes, præterea garritu insolito perstrepen-
 tes, pluuias præfagire (modò aqua illis
 antea negata non fuisset) sicut adnota-
 runt antiqui, ita nos sæpenumero su-
 mus experti.

34 Clangentes aëriæ Grues, & præuia
 nubila pinnis alarum scindentes, venien-
 tium pluuiarum fidem cum alijs, & fa-
 ciunt & vehementer augent.

35 Grues ab imis vallibus fugientes, &
 volatum humilem obliquè tenentes,
 eumque in locum vnde euolarunt, sæpe
 reuolantes, pluuiosæ tempestatis, & hy-
 bernæ constitutionis præcones esse per-
 hibentur.

36 Dum circa paludes, vel alias aquas,
 arguta frequens volitabit Hirundo, ven-
 tre vndas in caelum radens & euerbe-
 rans, pluuiam; aut tempestatem proxi-
 mam esse indicabit.

37 Si hac & illac volitans Hirundo,
 parietibus subinde hærebit, vel humi-
 lis vsque acedò feretur, vt pedibus humū
 verrere seq; puluerare videatur, idem
 quod antea commonstrabit.

37 Cor-

DE SIGNIS PLUVIAE. 73

38 Coruorum & Graculorum greges, turmatim Accipitrum instar clamâtes, surgentis pluuiæ signa habent.

39 Corui de arbore penduli, alas sæpe numero motitantes, humidæ tempestatis nuntij, antiquis semper fuerunt.

40 *A solito passu discedens agmine magno
Coruorum densis crepitat si exercitus alis,
Atque modum fugiens rara dulcedine letus,
Inter se folijs strepitat, minabitur vndas.*

41 Corui raucum crocitanter, & vocem identidem resorbentes: vel vt habet Plinius, cum singultu quodam diu & multum latrantes, pluuiam aut pro ea tempestatem hariolantur.

42 Si Coruorum, etiam aliarum auium alæ inter volandum, sonitum ab assuetu alienum fecerint, pluuiam non procul abesse testabuntur.

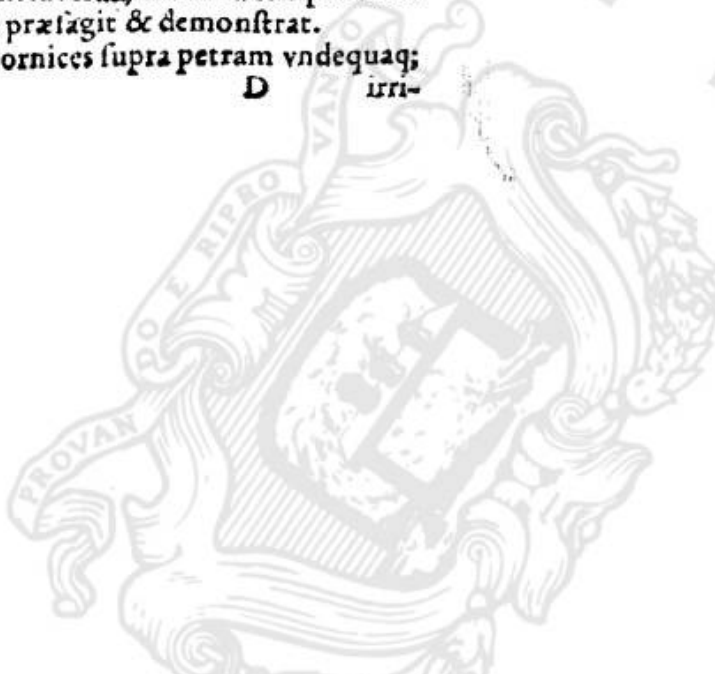
43 Graculi in domorum tectis, & conidibus, aut alibi, solitariè residentes: & alas modo insueto quatientes, vellicatimque explumantes: præterea à pastu serò redeuntes, adfuturas pluuias ob oculos ponunt.

44 *Si in sicca Cornix sola exspatiatur arena,
Hancque gradu lento metitur: vel caput vndis
Obiectat querulum.*

Adhæc, si frequens, & multas impatienter cornicabitur, humidâ tempestatem instare præsignat & demonstrat.

45 Cornices supra petram vndequaq;

D irri-

74 EPHEM. AER. CLAS. I.
 irriguam garrientes, & se aquis subinde mergentes, non dubia venientis pluviæ testimonia exhibent.

46 Halcyone cum sobole tepidum ad Solem pennas in littore expandens, suū pro pluvia cum alijs calculum, etiam hic adijcit.

47 Acredula vocibus crebris, & cantibus indefessis matutino tēpore militās, aduentantem pluuiam in ore habet.

48 Monedulæ per australem ventum, aut alium quemuis, multūm atque diu, perturbatè inuicem vociferātes: & Passeres matutinis horis admodum pipiētes, venturas pluuias vt præsentiscere traduntur, ita quotidie probantur.

49 Auiculæ cuiuscunque generis, mare quasi viso monstro, fugientes, pluviæ vel tempestatis vestigia in aëre impressa spectantium oculis admouere solent.

50 Lucifuga noctua, vespertino crepusculo de suis lustris citius quàm cōsuevit egrediens, & hinc inde errando plurimūm cucubans, pluuiarum certissima præfagia ponit & excitat.

51 Ardea notas paludes, admodū querula & clamosa effugiens, medijsque in aruis tristis residens, aut supra altam nubem volitans, hanc pluuiam, & tempestates significare traditur.

52 Si Picus avis Martia, quæ & pluuię avis antiquis dicta est, validius quàm pro

DE SIGNIS PLVVIÆ 75

pro more, stridere obseruabitur certò imbres indicabit.

53 *Cùm medio celeres reuolant ex æquore*

Mergi:

Clamoremq̃ ferunt ad littora: cumq̃e marine

In sicco ludunt fullicæ: tibi tempora signent

In festo pluuijs, & tempestate sonora.

54 *Regulus auicula, motu insolito & cantu, sed tamen suauis gestiens. Adhæc, Rubeta antiquas macerias, & excauatas arbores, inhospitasq̃e domos subiens, pluuiam mox adfuturam pollicetur.*

55 *Columbi ad suum ^{aspiciunt} tardò redeuntes, & Gallinæ à pastu solitum remigrandi tempus præuertentes, seque ad dumeta, aut tecta: nullo abigente cōfestim recipientes, signa propinquæ pluuiæ secum referunt.*

56 *Si Muscæ & Pulices summam corporis cuticulâ solitò infensus sua proboscide vellicabunt, hominumq̃e ac iumentorum faciem & oculos sæpius abactæ, cæsim (quod dicunt) & punctim recurrentes appetent, breui venturas pluuias nuntiabunt.*

57 *Vespæ multis in locis ante vespertinum Vergiliarum exortum, subterraneas specus glomeratim ingredienti, pluuiosam hyemem, & frigidam præfagiunt, vt etiam muscæ,*

D 2 58 *Apes*

76 EPHEM. AER. CLAS. I.

58 Apes prope sua aluearia, foscuros ad mellificium sedulo excerptes, tempestuosam ac pluuiam auræ constitutionem augurantur.

59 Capræ inita, vti etiam asinæ, si rursum iniri expetant, pluuiam, ac hyemalem aërem longiorem significant.

60 Capræ tam arborum, quam fruticum, & suffruticum ramusculos, stolonésve solito auidius carptim derodentes: ac nullo valente verbo, & verberare, ad vineta, vcl alio (licet non impune) proficiscens, pluuiarum aut tempestatis præfagia, intelligentes certo ob oculos ponunt.

61 Si videbis Oues, veniente hespero, dum ad suas caulas aguntur, herbas magna auiditate per viam depascere, & ab his nullo clamore, vel ictu diuelli posse, idem quod antea augurari existimabis.

62 Fœminæ Oues, fœminæ ite Sues, maribus admisis catulientes, & Venerem nequidquam promiscue confundentes, hyemalem tempestatem pro foribus adesse monent.

63 Si animalium greges, pede vel rostro terram diu effoderint, & capita ad boream extulerint, magnam hyemem cum pluuiâ prænuntiabunt.

64 Arietes, Oues & Agni inuicem arietantes, & corniculatim confligentes, adhæc, calces inuicem subsultim incutientes,

DE SIGNIS PLUVIAE. 77

tes, humidā tempestatem significant.

65 Catus, seu Felis, Græcè αιλουρον̄ nūcupatus, si pedum priorum illinctu, caput cū inter scapulis, pectinantis in modum, & abluentis diutissimè palpa-uerit, pluuias ingruere haud ineptè comonstrabit. Quod tametsi vetularū deliramenta recipere videatur, verissimū nihilominus esse, experiundo dices.

66 Si canum ventres, borborygmos & murmurilla edere percipies, aut humum pedibus non oscitanter scalpere, sibi que scrobem effodere, eadem quæ præcedentia significari, tibi persuadebis.

67 Si Aselli, aut Muli, diu multumque & caput & auriculas absq; præsentē causa motitabunt, pluuiam adfuturam prænuntiabunt.

68 Quoties per austrinam cœli constitutionem videbis Asinos, Mulos, Equos vel Canes, se per puluerulentum solum diu voluere, & reuoluere: suaque dorso, arboribus, lapidibus, aut alibi sedulo ac sæpe affricare, toties pluuiam in via esse cogitabis.

69 Boues naribus patulis auras sæpe captantes, & cœlum quasi emulgendero olfacientes, humidam aëris constitutionem pro foribus adesse, antiquos admo-nerunt.

70. Si Boues cum insolito mugitu, ad stabula sub vesperam tristes proficiscen-

D 3 tur: &

78 EPHEM. AER. CLAS. I.
tur: & Vitulę præter modum salientes,
(absente stimulo) assiduè vitulabûtur,
tempestatem intra paucos dies, absque
dubio, deorsum grassaturam, veluti de
pictura quadam repræsentabunt.

71 Boues, posteriorum pedū vngulas,
& pilos, parte aduersa diu & multum
circūlingentes. Adhæc, in stabulis super
dextro latere, omnes ex æquo decūben
tes, si veræ sunt priscorum, recentiorūq;
obseruationes, bubulcos suos, vt à plu
uiosa tempestate sibi caueant, naturali
præfagio hæctenus docuerunt.

72 Buculæ acsi lymphatæ essent, vel
Oestro percitæ, cum equis, aut alterius
armenti animalibus, ἀνω κ̄, καὶ ἰω (quod
Græci dicunt) cursitantes, surgentē plu
uiam quasi digito indicant.

73 Sues solutos farris, aut fœni mani
pulos, ore susq; deque miscentes, & per
inde ac si rabie exagitarentur, cursim di
spergentes, nihil à superioribus diuer
sum testantur.

74 Lupus solus ab alijs, altum sæpe,
horrendumque vlulans, & ad humiles
pastorum cafas, agricolarumque opera
parum cautus frequenter accedens: an
te tertiam auroram, grauem cum plu
uijs tempestatem adfuturam innuet, ac
præ se fert.

75 Mures cum Soricibus, præter mo
dū pipiētes & acutè subsibilantes: salti
tan-

DESIGNIS PLV. 79

tandoq; de suis latibulis gregatim profilientes: & ex conculcatis straminibus, lectulos sibi sternentes, sine pluuiarum significatione antiquis habiti nō sunt.

76 Si Mures sitientes, ad domorū tecta turmatim ascenderint, aërem se iam iam ad pluuias cōponere testabuntur.

77 Si Talpæ oculis capti, cubilia solito altiora, & numerosiora sibi cumulatim effoderint, pluuiam expectandam, non temerè quemuis admonuerint.

78 Si videbis Scolopendras multipedes vermiculos, rerum agri scriptoribus conuolutos, Gazæ centipedes nuncupatos, confertim per muros serpere, repta req; pluuiam aut hyemalem tempestatem serio formidabis.

79 Quandocunque antiqui obserauerunt Vermes, quos Lúbricos, terræ intestina dicunt, humū quasi terebello passim pertūdere, & foras affatim erumpere, idem cum superioribus illos, prælagire & denotare existimauerunt.

80 Bufones profilientes ex suis lustris numerosiores, ac tumidiores solito, aërias humiditates venturas ponunt in aperto.

81 Si Formicæ laborū patientissimæ, è suis myrmicijis oia cerratim extulerint retulerintque: aut semina sub dio refecāda exposuerūt, pluuiā vel tēpestatē breui terras salutaturam indicabunt.

82 Signa alia permulta facile colliges

D 4 de

§o EPHEM. AER. CLAS. I.
 de ventorum, tempestatumque signis: &
 quæ his admodum affinia sunt, niuis gran-
 dinis ac similium. Insuper de oppositis,
 qualia sunt serenitatis signa: habita ubi
 que ratione locorum, & partium anni,
 necnon configurationum Lunæ ad So-
 lem & Planetas: addito præterea fixarum
 Stellarum quæ insigniores habentur
 comisco exortu, & acronycho occa-
 fu. Cautiones alias dabunt nostra Prole-
 gomena ad rerum naturæ Candidatos,
 quæ ante iudicia ex signis conquisita, sæ-
 pe tibi sunt legenda, & circumspectè ex-
 cutienda. Verum enimverò, antequam
 manum de hac tabula (ut dicunt) tollam,
 pretium operæ facturum me arbitror, si
 paucis paucula tibi proposuero. Itaque,
 quoties vigentem: mediocri aëris calidi-
 tate, aut frigiditate, pluviæ signa multa
 eaque valida obseruabis, humiditatem
 aëris in ea ipsa regione proximam esse
 certò pronuntiabis. Si cum insigni frigo-
 re, niuem aut grandinem. Quòd si pau-
 ca aderunt signa cum debili calore, ro-
 rem, nebulas, vel obscuritatem aëris, op-
 portuno tempore & loco, pro pluvia
 prædicere nihil dubitabis. Si vehemens
 regnabit frigiditas, præualebitque signo-
 rum pluviæ turba, pruinam & grandi-
 nem in via esse, tutò commonere pote-
 ris. Sed hæc in præsentiarum satis. Quæ
 min⁹ accuratè curata qui dicet, curiosius
 si cu-

DE SIGNIS PLVVIÆ. 81
 si curabit, non solum curam, sibi procurabit, sed & nobis rem summè gratam cumulabit. Hæc habebam de signis pluviæ quæ dicerem: iam ad illius naturam, effectus, & item alias, noster conuertatur sermo.

PLVVIÆ NATVRA,
differentiæ, accidentiæ, effectus, et alia.

CAlente qui nos ambit aëre, pluuiarum guttas magnas confertim cadere, nemo est, qui non videat. Quodd tunc frigus ad mediam aëris regionem per antiperistasin depulsum, geminatumque, sub tepidi vaporis, vi Solis sursum ad fingendam nubem delati, particulas sicuti illud intercipit, ita crassiusculè addensatas præ pondere, collectim accumulatè deorsum redire cogit.

2 Per æstum & ardores, pluuiarū guttæ magnæ, & vt dictum est, calidæ (saltem attractu) apparere plurimum solēt. Nimirum quodd impetu valido & motu cito, ac violento, qui calorem conciliat, deorsum confertim labantur. Quibus accerses quæ, superiori Aphorif. adscripsimus.

D 5 3 Gut-

§2 EPHEM. AER. CLAS. I.

3 Guttarum pluuiialium magnitudo & paruitas à calidiori nube vel frigidior oboriri solet. Nam calidior nubes, quia frigori (perinde atque aqua tepida) ingressum facilem vndecunque rarefacta præbet, in maiores guttas promptissimè conuerti apta est. Frigidior, quia de siuscula, & compacta magis, frigiditati aëris vsque ad eò non patet; nec intus, vt sic dicam, & in cute fingenti, sese tractabilem exhibet. Quapropter guttas maiores, & in se compactiores, stillare plurimùm consuevit.

4 Pluuia diutius durat, & fit magis continua, quàm nix & grando, licet ex eadè sint materia. Idque propter obedientiã & facilitatem sublationis. Vnde vapor sursum perlatus, à consequente relato vapore, mutatur ac reparatur, fitque vt pluuia præcedens, sequentis materia fit. Nam ex priùs illapsa, tellus madescit, quæ sursum à Solis calore in halitù digeritur: ac sursum trahitur ad nouæ pluuiæ generationem.

5 Vere medio, Aestate, & sub Autumni principia (dù aër aut tepet, aut calet) pluuiarum guttæ magnæ, & frequentes subinde nobis fiunt: præsertim lucente Sole: de cuius splendore guttas instar volitantium per inane stellarum cadere, obseruatù est: quæ ingentes & procellosas pluuias præcurrere plerunq; solent, quia

PLV. NAT. ET EFFEC. 83
 quia de vaporibus calidis frigori viam
 (vt dictum est) præbentibus emergunt.

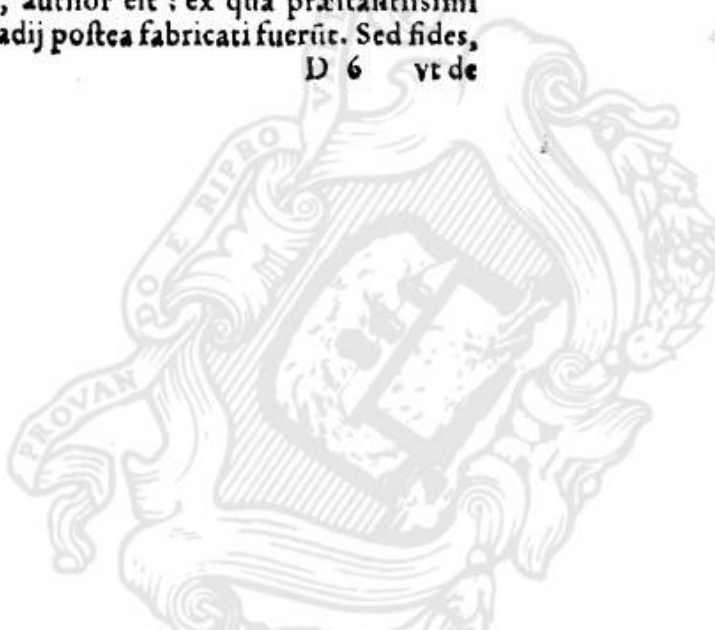
6 Pluvia quanto maioribus guttis decidit, tantò propius gigni existimatur: quantò minoribus & rotundioribus, eò remotius, pro materiæ subtilioris, crassiorisve diuersitate multiplici quod ad niuem & grandinem (si videbitur) etiam detorquebis.

7 Post intensissimum & diuturnum calorem, ingentes pluuias & longas contingere, sæpenumero obseruatū est: rerum quadā vicissitudine, & reuocato in suam harmoniam cum tellure cœlo.

8 Nullum anni tempus à pluvia nobis immunè esse solet. Nam quacunque anni tempestate ab aquosis corporibus humiduli habitus (pluuiarum materia) fursum vi cœli rapi, & in nubem cogi possunt: magis, minùs, pro partium anni constitutione, locorū natura, & præfenti cœli, necnon ventotum flatu.

10 De sanguinis, lapidum, carnis, & rerum aliarum pluvia, historias habes apud Liuium, & alios quàm plurimas causas apud Albertum: qui cum pluvia (fortassè & tonitru) massam ferri centum librarum pondo ex nubibus decidisse, ac Auicennam inter medicos principem, spectaculo illius interfuisse, author est: ex qua præstantissimi gladij postea fabricati fuerūt. Sed fides,

D 6 vt de

84 EPHEM. AER. CLAS. I.
 vt de lapso per pluuias Vitulo, penes su-
 um authorem, per me (quantum voles)
 tibi stabit.

11 Quia è lacubus, stagnis, & paludi-
 bus craffi vapores ad pluuiarum consti-
 tutionem sursum tolluntur: idcirco pi-
 sciculos & ranunculos, aliaq; huius plu-
 mæ animalia (quorum semina cum hu-
 mido halitu agente cœlo sursum ascen-
 derunt) cum pluuiâ descendere non est
 quod mirentur ἀφιλόσοφοι. Causas alias
 dabunt μετεωρογράφοι.

12 Quia vi Solis & stellarum, pluuiæ
 materia sursum nonnunquam excoqui-
 tur & superassaruntur: vel de rubicatis
 locis aquosis exhauritur: aut de viscido
 & penè dixerim mucilagineo vapore
 adhuc crudo fit: ideo colorem rubrū &
 quandoque lacteum induit: aliàs lapide-
 scit. Quæ res falsam permultis phanta-
 siam præbuit, quòd sanguine, lacte, & la-
 pidibus aliquando pluerit Iuppiter.

13 Cœlum cum vaporibus lanuginem
 & leuiuscula quædam corpora sursum
 plerunque attollit: quæ cū pluuiâ quan-
 doque decidunt: & indoctæ, credulæq;
 plebeculæ miracula excitant.

14 Cum pluuiâ, terreas glebas, are-
 nam item, & similia cadere, nihil mi-
 rum esse debet: nã à montiū iugis vêtô-
 rum imperu illa sursum mittri (vt causas
 alias reticeam) extra naturam non est.

14 Car-

DE SIGNIS PLUVIAE. 85

14 Carnem, cæmentum, & lutum cum aqua pluvia deorsum labi posse, multi absurdum non existimant: quodd præpinguis crassaque vaporum materia, à Solis & stellarum radijs, diu multumq; subactu, pulsata, & penè dixerim torrefacta, duriciem facile contrahat: & hanc vel illam formam haudquaquam obstinatè admittat.

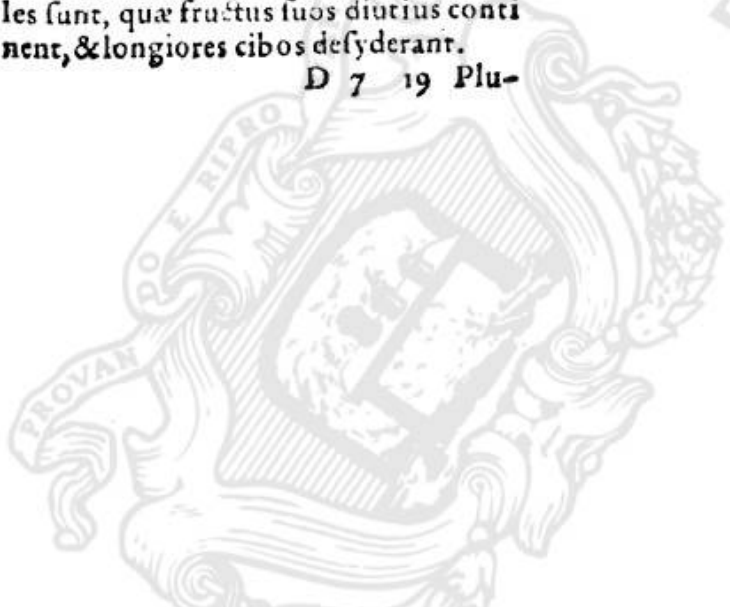
15 Pluuij vapores propterea quodd terrestre nescio quid habent, & è mari magna ex parte hauriuntur: necnon à Sole & stellis sursum fermentantur: idcirco pluvia quæ ex his coalescit, salsa nonnunquam appatet. Et quia vaporibus elementa quatuor, virtute insunt, fit plerunq; vt diuersa animalcula pluuijs remisceri, & concurrète cœlestium corporum energeia, sursum fabricari, deorsumq; cadere deprehendantur.

16 Conueniunt pluvia, nix, ros, pruina & grando, quodd per infrigidatione fiant: differunt eiusdè paucitate, multitudine, loci distàtia, colore, & figura.

17 Pluuiæ mites & suaues, magis profunt plantis, quàm violentæ & ingentes: quia rori sunt simillimæ: & paulatim sese telluri insinuant, diutissimeq; fouent ac madefaciunt.

18 Pluuiæ ferocinæ hisce arboribus vtiles sunt, quæ fructus suos diutius continent, & longiores cibos desyderant.

D 7 19 Plu-

86 EPHEM. AER. CLAS. I.

19 Pluiijs & aquis fruūtur magis facta quàm arbores, auferēte statim eas, & è sublimi diripiente Sole.

20 Si Pluuia consequentibus annis aliquot per hyemem cessabit, mori periclitabuntur arbores. Ergo qui scipsit hyemes optare serenas agricolæ, pro arboribus vota non fecit.

21 Pluuia, ventus & grando, conuscationem cum tonitru secum sæpenumero admittunt, nix non item. Hinc fit vsine his, præsentibus saltē, vel breui adfuturis, tonitru a grē cōtingere videas: sed de his in sequentibus.

22 Pluuia resiccationem quæ est à vento impedit, soletque æstate per noctem frequentior hic esse, quàm per diem.

23 Pluuia siccitatem & serenitatē nullo modo paritur, quanquam potest vna aut altera post pluiiam hora, opportuno tempore & loco serena esse.

Pluuia Hyeme & Vere, solenniores, crebrioresque nobis sunt, quàm Aestate & initiante Autumno.

24 Aqua pluuia quod dulcis nōnunquam sit & limpida, id habet ab humido aëre remisso: quod amara, à terreo sicco & adusto. Nam cum aqueis fumis, terrestres vapores socios sese plerunque adhibere, certum est.

25 Matutina pluuia & vespertina, vt rorem præpedire excludereque plurimum

PLV. NAT. ET EFFEC. 87

m̄m̄ solet: ita caliginem respuere, quæ
ferenitatis nuntia plerunq; est, vti mox
dicemus.

26 Pluere circa Vergilias, & per Solsti
tia, vitibus inimicum esse adnotarunt
rerum agri scriptores.

27 Pluuiæ caliditatem vehementem,
& frigus perualidum comites rarò sibi
asciscit. Nam vtrunque vel remittit, vel
penitus abolet.

28 Magnæ pluuiarũ guttæ & crassius-
culæ, per calidam anni tempestatem in
subtepida nube & aquosa, à circunstan
te mediæ regionis aëris valida frigidita
te: vti grando, fieri solet: sed nubes plu-
uiosa, de aëre plus habet, quàm grandio-
sa: nec fit frigiditate ad vnũ locum
expulsa: vt grando, sed quasi abundate.

29 Pluuiæ magis humectat illa quæ
plagam à qua spirauerit ventus prospè-
ctant, quàm quæ ab ea recedunt.

30 Pluuiæ ex omnibus, gelu & niuem
compescere, pruinamq; aëre solet plu-
rimum.

31 Pluuijs multis perlabentibus, loca
quæ in excessu arida erant & inculta, in
fusa humiditate suis colonis mansue-
tiora reddi, nemo non videt.

32 Quemadmodum in pluuiosa anni
constitutione montes & cum pratis syl-
uæ fertiliores euadunt, ita fecunditate
lasciunt omnia, fiuntq; habitiora:
sed

38 EPHEM. AER. CLAS. I.
sed tamen corruptioni obnoxia magis:
etiam ante iustam maturitatem, & illis
dictum legitimum repositionis tempus,
nedum post.

33 Vulgò dici solet, quò die Dominico
circa nonam ante meridiem in quacun-
que anni tempestate si pluerit, maior sep-
timanæ illius pars pluuijs destinabitur.
quod tamen absurdum videtur, expe-
rientia nihilominus tibi probatissi-
mum euadet.

34 Tradit rusticorū philosophia, quod
pluuia die sabbathi excitata, nunquam
aut rarò diem lunæ prætergredi solet.

35 Habet vulgus, quòd si Luna in fra-
tris amplexum prorumpens, die Martis
disparebit, pluuiosa præter alias appri-
mè erit. Quod an verum sit necne, expe-
rientiam rerum magistram posthac con-
sules.

36 Per diurnas pluuias & vapo-
rum cœlum, forices, ranæ, bufones, pu-
lices, erucæ, pedunculi, cimices, in sum-
ma, animalia ex putredine nascentia, vel
in ea gaudentia abundare vbiq; solent:
pro soli & partis anni natura.

37 In pluuiarum multitudine, morbi
ex Hippocrate magna ex parte fiunt, fe-
bres longæ, alui profluua, putredines
morbi comitiales, aplexiæ, anginæ, ca-
tarrhi, & similes.

38 Aère pluuijs superfluis scatente, ter-
ræ

PLV. NAT. ET EFFEC. 89

ræ semina (vti etiam arborei foetus) præfocari periclitantur: ferrum rubigine cõficitur, imbecilla vina acefcunt & corpora (saltem parata) corruptionem facile agnofcunt. Vnde rectè admodum fcripfiſſe mihi videtur bonorum omnium nobis author Hippocrates, ficcitates imbribus meliores eſſe.

39 Impetuoſæ pluuiæ & vehementes, plantis non admodum conueniunt: propterea quòd plurimùm habent frigiditatis ab aërea nube expulſæ: cuius qualitas eſt perimens. Adde quòd etiam radices inebriant, ac perdunt iugiter labentes pluuiæ.

40 Pluuiæ ſuaues, & ſine violentia deſcendentes, quia illis plus calidi ſpiritus, quàm frigidi ineſt, fiuntq; rori ſimiles, idcirco plantis expetuntur, nam irrorant potiùs, quàm mergant, aut inebriant.

90
SICCITATIS ET SE-
renitatis Aeris descriptio.

Serenitas hinc nobis describitur, & pluuijs & humidis aeris constitutionibus immunitas: etiam si euandæ nubes, vel exigui venti per cœlum deerrabunt: qualiter vsurpauit Maro hoc hemisticho:

*Hyemes optate serenas
Agricola. &c.*

SIGNA SICCATIS
*& serenitatis aeris, ab his quæ in
cœlo, aere, aqua, & terra,
palam apparent.*

COELVM.

SOL tibi signa dabit, So-
lem quis dicere falsum
Audeat, ut magni musa
Maronis habet.

Ille itaq; si in exortu
suo caliginis nubiq;
& varietatis capers e-
rit, hoc est, purus, unicolor, & ubiq; sim-
plex apparebit: diem eam serenam cum
sua nocte, certo tibi aduehet.

2 Si postmeridianus Sol, blando ful-
gore in nubibus occumbet, purum
ha-

DE SIGNIS SERENI. 91

habens vespertinū cœlum : subsequenti auroram, eamq; serenā noctem dabit.

3 Reuiscente hemisphærium nostrum matutino Sole, si aër perspicua, tenuisque albedine illustrabitur, serenitatem spondebit.

4 Fluxu vespero descendente, abeuntēque Sole, si vicinæ nubes sparsim rubicundæ, raræq; comparebunt: noctem & qui sectabitur illam, experire diem nitidum.

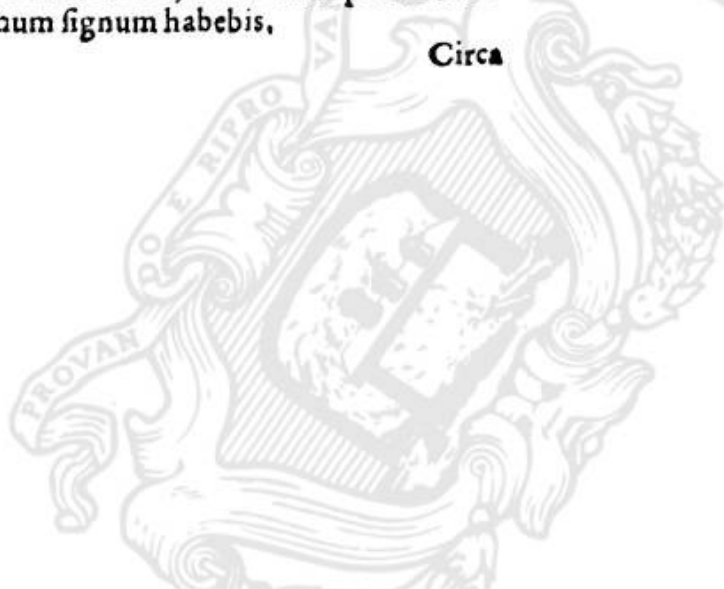
5 Quoties Sol lympidus & minimum feruens sese sub Horizontem proripuit, postridieque similem dedit exortum, toties certissima serenitatis testimonia commonstrauit.

6 Si solares radij marcescentibus similes (quemadmodum fieri solet, dum Luna terræ & Solis ex directo stans, illos obumbrat) sub auroram nubes obscure purpurascens, aut croceas non viderint, arida per diem illum arua indicabunt.

7 Si magnus orbis vt nubula paulatim flaccescens, circa exorientem Solem dilatabitur, repentiq; decrescet, die illo serenitatis indignus non eris.

8 Sole, matutino emersu mundum salutate, nubes per Horizontem rarescere, vel à solaribus radijs discipatim vane scere si videbis, sereni aëris præsentissimum signum habebis,

Circa

92 EPHEM. AER. CLAS. I.

9 Circa emergentis Solis, vel cadentis auream imaginem, caligo leuicula, aut aërea nebula apparens, tempus serenum (si modò vera fuit nebula) semper nuntiavit.

10 Sol post pluias igneus occumbens, aut subpurpuream faciem præ se ferens, sequentem lucem humiditatum expertem, antiquis significauit.

11 Sole in orientali tractu degente: Iris ad occasum visa serenitatis, & nonnunquam pluiiarum leuissimarum testis esse, mihi sæpenumero obseruata fuit.

12 Versante supra Horizontem Sole, Irides (qua parte nox humida cælo præcipitat) per tempestatem visæ, serenitatem indubitatam spondent: ad Orientalem verò tractum, dubiam. Quod de librorum fide tametsi certum esse constat, tutè nihilominus etiam de experientia constanter obfirmabis.

13 Si Sol ad eam mūdi regionem vnde spirat ventus, recedet: aut in qua est, vel mox proficiscetur, insurgent flatus, serenitatem, nisi falsæ sunt antiquorum obseruationes, certò promittit.

14 Luna tertia, vel (vt dictum est) quarta, tenui puraq: luce & subtili nitescens, hoc est, syncerū lumen nullis interiectis effumationibus præ se gerens, serenitatem haud quaquam dubiam ostentat.

15 Si Luna recens, virgineo splendore suffu-

DE SIGNIS SERENI. 93

suffusa cornua sursum emiserit : aut in plenilunio , vel dum semicircularis lu-
cet, pura erit, serenitati iacta esse funda-
menta admonebit.

16 Si Luna falcatam sui corporis ab-
scissionem, corniculo utroque acumina-
to, admodum argenteam obiectabit, se-
renitatis præfaga habebitur.

17 Si area, aut corona, Græcis ἄλωρ di-
cta, vna & simplex circa Lunam, absque
vlla interruptione , paulatim vanescere
deprehendetur, serenitatem portendet:
cui signo tanquam vero perpetuo adhæ-
serunt antiqui.

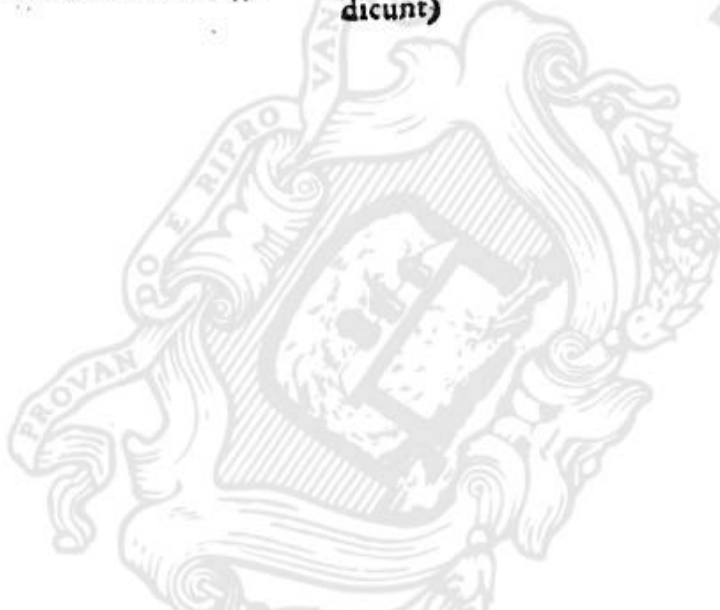
18 Si Luna in exortu quarto (nanque
is, ut est apud Virgilium, certissimus au-
thor.)

*Pura, nec obtusis per cælum cornibus ibit:
Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo
Exactum ad mensem, pluvia ventisq; carebunt.*

19 Circuli candiduli, vel subpurpurei,
circa planetas, aut fixas stellas visi, se-
renitatem, & quandoque ventos, rerum
aëriarū obseruatoribus significasse tra-
duntur.

20 Stellæ blando fulgore scintillan-
tes (etiam si perreptantibus niueis nube
culis, cælum alicubi obducentur) superio-
ribus, pro serenitate suam adijciunt cæl-
culum.

21 Lacteus in cælo tractus (quem no-
stri, sancti Iacobi viam, Græci γαλαξίας
dicunt)

94 EPHEM. AER. CLAS. I.
dicunt) perspicuus, & quoad eius fieri
potest nitidus apparens, serenitatis testi-
monia confirmat.

22 Crinitæ stellæ (vt etiam traiectiones)
diu sub ingenti corpore micare vi-
sæ, squallorem & siccitates prænunti-
ant. In quibus, quia secundus Cometo-
graphiæ nostræ liber totus est verbum
non amplius addam.

AER.

23 Coruscationes sub vespertinum cre-
pusculum, absq; tonitru & nubibus, per
Horizontem frequenter vibratæ, serene-
ritatem indicant.

24 Si videbis nubes veluti plumeas, &
lanarum flocculis, aut candidis velleri-
bus simillimas, per aërem, alto iam So-
le dispergi ac volitare, serenitatem in
via esse tibi spondebis.

25 Si nubeculas hincinde per Horizon-
tem emergentes, è vestigio tabescere, ve-
nesceréque prospectabis: cœlum (vento-
rum carcere clauso) serenam auram pro-
mittere certus eris.

26 In pluuiosa tempestate nubium ob-
orta disgregatio quæ prius non erat, se-
renitatis spem aliquam ostentat: maxi-
mè si ab ea Horizontis parte vnde exili-
unt flatus, continger.

27 Ab ortu, occasum versus, nubium
matutina aut vespertina propulsatio,
agente vento obseruata, siccam, serene-
nam-

DE SIGNIS SERENI. 95

namq; aëris constitutionem mihi plerunq; commonstrauit.

28 Nubes in aëre, vel alibi, prædensa apparens, & aquas propemodum attingens, si in sublime frustulatim directa attolletur: serenitatem (nisi omnino mentiuntur antiqui) prænuntiabit.

Nubes raræ & de superficie tantùm liquidulæ, in pluuioso cœli statu, quia vaporum resolutionem paulatim fieri testantur, serenitatis augures esse plurimùm solent.

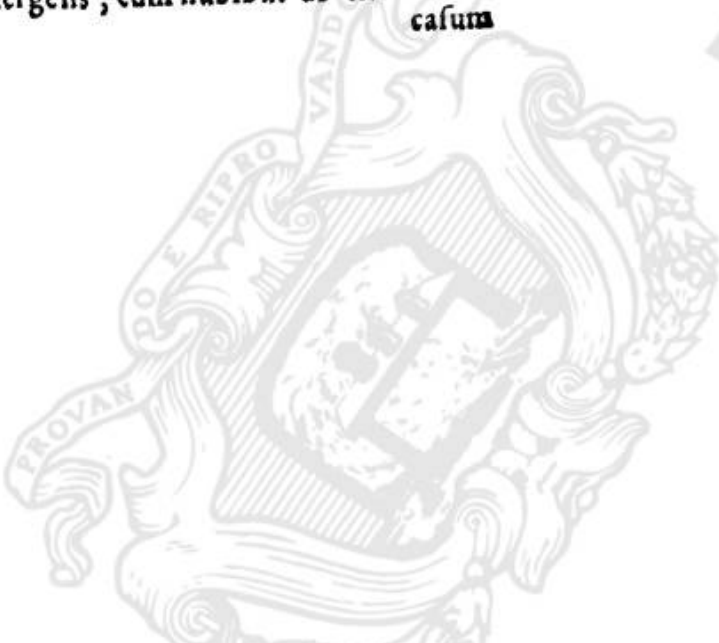
30 Parua caligo, (vel potius nebula) Vere & Autumno, cum aurora frigidula, surgente Sole, pestum abiens: adhuc circa aquas, paludes, aut prata matutinus fumus apparens: diuersum à superioribus ponit nihil.

31 Nebulæ montium ima, potius quàm iuga obsidentes, vel in medijs campis humiles prostratæ, eandem omnino cantilenam cum iam dictis occinunt.

32 Ros manè aut vesperi, in quacunque anni parte plurimus descendens, serenitatis præco fidissimus hætenus est habitus.

33 Splendor per pluuiosum auræ statum ad Boream elucens, sereni cœli (etiã si ad Austrum nubes coacta fuerit) signum appingit.

34 Aurora Aestate solito frigidior emergens, cum nubibus ab exortu occasum

96 EPHEM. AER. CLAS. I.
caelum versus tendentibus, serenitatem perinde nuntiat, ac si sub vesperam caelum rubescere deprehenderetur.

35 Boreas validè spirans, tamen si nubes multas cogit, nihilominus serenitatem (saltem apud nos) aduehere plurimum consuevit.

36 Si ad Horizontè, tonitru absente, coruscabit, nulla nube ibi aut alibi percepta, serenitatem in via esse moneberis.

AQVA.

37 Serenum aërem & tranquillum sperare minimè licet, dum mare longè à littoribus, sonos edit validos: aut littora ipsa solito plus personant, fremunt ac murmurant.

38 Littora absq; arenosis fulcis plana, Austrum pluuiarum nutritium quiescisse: & proinde serenitatem pro foribus stare ostendunt.

39 Nebula circa mare, flumina, prata, & loca subaquosa, veluti in planiciè depressa, idem quod nunc nuper testatur.

TERRA.

40 Montes prærupti, in iudicijs aëris suam contemplationem, suaq; pronostica sustinentes, puros vertices si habebunt: suffragium iam dictis pro pluuia non denegabunt.

41 Lucernæ flammula (etiam per pluuias) quieta, & nullo stridore querula, futuræ serenitatis non obscurum cum
supe-

DE SIGNIS SERENI. 97

superioribus habet testimonium.

42 Noctua post Solis occasum frequēs visa, & Halcion cum sua sobole (Solem veluti exosa) umbrans captans, serenitatis subscribit.

43 Corui parum crocitanes, & latantium in morem, congressu turmatim facto, liberius volitantes, sereni aeris præcones esse ducuntur.

44 Coruos sub nocturnum crepusculum gregatim versari si videbis: & dum separantur, summè crociēdo, dulces inuisere nidos: idem quod antea præfagire existimabis.

45 Corui contra Solem hiantes, & manè per arborum ramos plumas post pluuiam dilatantes, nihil diuersum exhibent.

46 Cornix, emergente Hespero, querulam vocem subinde varians, marcescētis tempestatis (vt manè serenitatis) signum dare, obseruationibus multis comprobatur.

47 Nocturna noctua post Solis occasum in tempestate blandè cucubans, serenam auram adfuturam spōdet. Querula verò in serenitate, tempestatem.

48 Ichthyophagæ aues, tam lacustres quàm fluuiales, & marinæ, die tota procul ab aquarum crepidinibus visæ, pro pluuia serenitatem ostendunt.

49 Syluestres columbi insolenter can-

E rillan-

98 EPHEM. AER. CLAS. I.
 villantes, & Miluij dum sublimē petūt
 inuicem colludentes, sereni vulgō ha-
 beri solent.

50 Vespertilioes ex suis fornicibus
 (dum nigras labens Sol aduchit um-
 bras) prodeūtes, & numerosiore quā
 conuenerunt agmine volitantes, serenitatem augurantur. Quod etiam ad
 Scarabeos & crabrones ditorquent.

51 Crues tacitum, securumq; volatum
 gregatum exercere si videbis, nec ilico
 pedem referre, blanda serenitatem (nam
 tempestatis excessum ægerimē susti-
 nent: nuntiare hinc cogitabis.

52 Parnula Mulca sub Solis occasum
 pyramidis aut globuli in modum, non
 procul a terra coeete, longis obseruatio-
 nibus serenitatis testes esse cēentur.

53 Post plumas, vel v dum celum, ca-
 ligo per aerē sparsa, serenitatis certum
 pronosticon antiquis exhibuit.

Reliqua sereni aeris testimonia de pri-
 uatione, vel contrarijs signis facile ex-
 cipies: qualia sunt humidarum auz
 constitutionum pronostica. Adhæc ni-
 uis, toris, grandinis, tonitruorū & tem-
 pestatis. Insuper, de ventorum flatibus,
 hunc vel illum aeris statum proritanti-
 bus: non aspernata locorū, & temporū,
 necnon stellarum cum Sole & Planetis
 emergentiū, vel labentiū ratione, ac na-
 tura. Quibus addes colores & nebulas

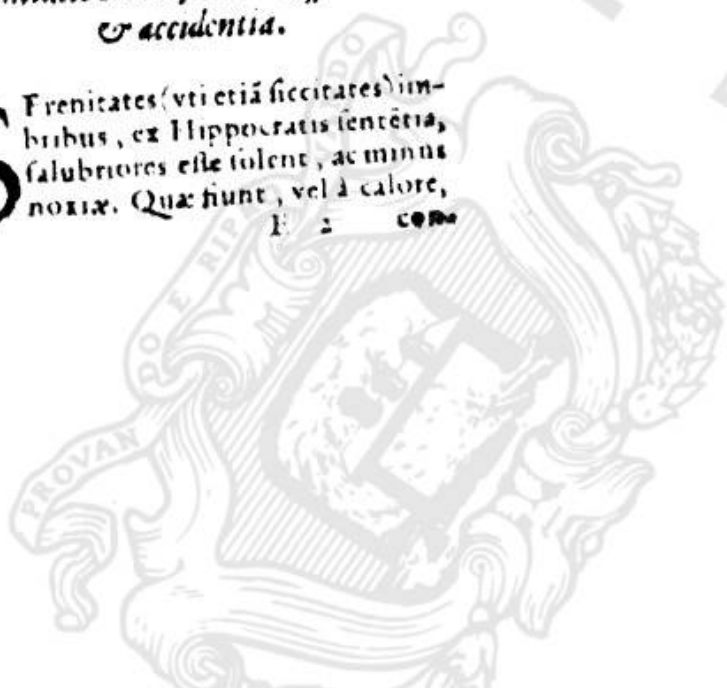
CIRCA

DE SIGNIS SERENI. 99
 circa Planetas, & stellas insigniores, ma-
 nè, vesperti, & per noctem apparentes, ac
 consistentes. Nam si iuxta Martem aut
 Mercuriũ, vel fixã aliquã stellam de illo
 rũ natura, videbũtur ad ruborem incli-
 nare, serenitatẽ cũ ventis testabũtur, &
 tonitrua, aut fulgetra. Si circa Iouem
 rufescent, aut cõtra Venerem palleſcent
 vel à Saturni regione hiescent, pluui-
 as, nives, grandinem, tempeſtatem &
 ſimilia, pro loci natura & partis anni
 temperatura, motuq. cœli: & quadra-
 tum anni de proprijs rectoribus ſtatũ,
 energia, & decreto. Ratio eſt, quia quæ-
 libet ſtellarũ, circa ſeſe per mediũ aerem
 vapores trahit, ſuã naturã, ceu ſimile
 ſimili conuenientes. Ex quo ſignifica-
 tur, quod vis huius ſtellæ per eam tem-
 peſtatem dominatur, ac ſtatũ aeris,
 pro coloris natura regendum vere ſuſci-
 pit. Sed hiſce in rebus noſtra Cometo-
 graphia te plenius exercebit.

**SICCITATIS ET SE-
 renitatis Aeris, natura, effectus
 & accidentia.**

Serenitates (vti etiã ſiccitates) im-
 bribus, ex Hippocratis ſententiã,
 ſalubriores eſſe ſolent, ac minus
 noxiæ. Quæ ſunt, vel à calore,
 1. 2. com

100 EPHEM. AER. CLAS. II.
consumptis vaporibus, aut à frigore,
obstructis terræ meatib⁹: vel à siccitate,
extinctis vëris australibus, seu à Boreali
flatu humiditates sorbente & siccate.

2 Circa meridiem, & mediam noctem,
vel serenitas fieri plurimum solet, vel aë
ris commotio, aut cœptæ tempestatis
continuatio, & perseveratio.

3 Serenitatem hyemalem, & perinitia
vernalem, frigiditas sæpenumero contē
ctari solet: vt Autumnalem horridula
quædam inæqualitas, manè præsertim
& vesperi: sub meridiè verò calor. Vnde
morbifer Autumnus, à Poëtis & nostro
Hippocrate iure nuncupatur.

4 Si serenitas est quo tempore cœle-
stis arcus apparet, hyemabit: si verò hye-
mat, serenabit.

5 Serenitas Autumni, ventosam hye-
mem & maxima ex parte pluuiam præ-
sagire consuevit.

6 Serenitas pluuiam aut humidā aliam
aëris constitutionem, secum liberè non
admittit. Quanquam à meridiè serena
oboriri potest tempestas, cadibunda per
aërem matutino tempore, visa fuerit ne-
bula, vel caligo.

Finis primæ Classis Ephemeridum Aë-
ris perpetuarum Antonij Mizal-
di, Monluciani.

EPHE-

101
EPHEME-
RIDVM AERIS

PERPETVARVM

Antonij Mizaldi
Monluciani.

Clafsis Secunda.

RORIS CAUSA
& generatio.

ROS fit à vapore, seu ha-
litu humidulo, & cum
pauca terrestri materia
ephemero, qui in infi-
ma aëris regione, ob ca-
lidi sursum ducentis &
rarefacientis paucitatem, à temperata
& mediocri noctis frigiditate, in aqueã
asperginem facile conuertitur, ac fere-
no cœlo per idonea tempora, se deor-
sum videndum nobis & tractandum
exhibet.

E 3 PRVI-

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA

102

PRUINAE , NEBULAE,
& Caliginis generatio.

Haec tria, ferè generantur vt Ros, nisi quodd vapor priusquam in aquam versus cernatur, non procul à terra congelascit, & crassescit, quod postremū propter nebulam & caliginem adiectū est. Fit ergo Pruina peculiariter dum vaporis humor in frigidis locis infimæ regionis Aëris sursum ire contendens, à gelu rigescit, qui arboribus, & rebus alijs hæere solet, perinde atque halitus animalium, pilis aut barbæ, vigète Hyeme & frigore.

NIVIS GENERATIO.

Nix fit, quum pluuiosa nubes priusquam stillat aquam, in media aëris regione congelatur, & in exiguos flocculos soluta pessum abit: vi propria, aut mutuo nubium cōcursu rupta. Fiunt itaq; Niues, frigiditate aëris, & siccitate non tantum in vnum locum coacta, sed vbiq; per aërem sparsa: ad quam vapor sublatus, antequam cogatur, in aquam cōcrescit ac spissatur: si multum, fit Nix: si minus, & non procul à terra, Pruina.

GRAN-

GRANDINIS GE-¹⁰³
neratio.

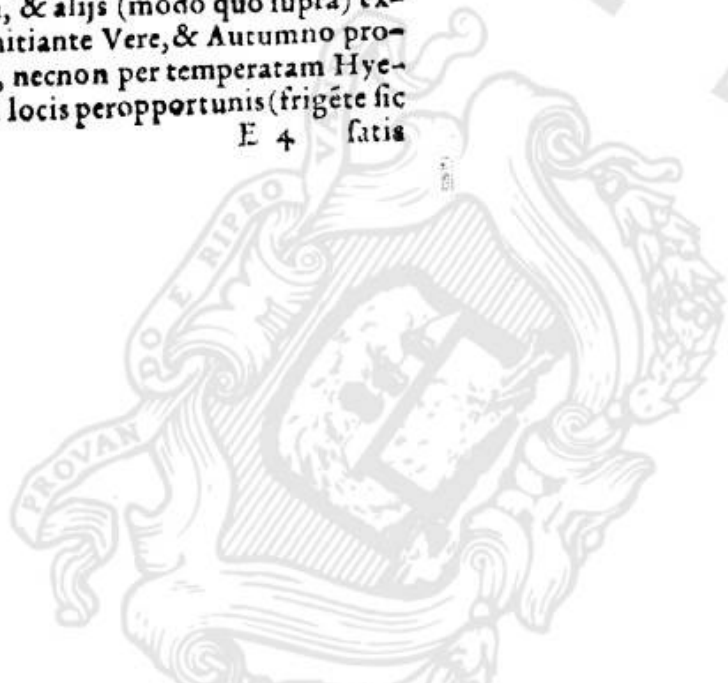
GRando eandem habet cum nive generationē : nisi quod per asperiores, valentioresque, & penetrabiliorem mediæ regionis aëris frigiditatem κατὰ ἰσπίρας σιν auctam, ad hæc percelerem congelationem, subitariamque & repentinam fieri atq; in glaciē perstringi cōsuevit.

SIGNA NIVIS, RO-
ris, Grandinis, Pruinae, Caliginis, & obscuritatis aeris, ex ijs quæ omnibus sub sensum oculorum cadunt, fideliter excerpta.

Quia Nix, Grando, Ros, Pruina, & Venti quâ plurimi: adhæc, Tonitrua, & ex ijs tempestates aliquot, ad humidam aëris constitutiones pertinent, de his (exigente Aphoristica methodo) ut consequenter scribamus com modum admonet.

2 Si itaque pluviae signa multa à Sole, Luna, & alijs (modo quo supra) excepta initiante Vere, & Autumno procedente, necnon per temperatam Hyemem, in locis peropportunis (frigere sic

E 4 fatia

104 E P H E M. A E R. C L A S. II.
 satis aura) obseruabis : grandinem aut
 niuem, vel pro his densissimas nebulas
 & pruinosas in via esse existimabis.

3 Nubes biduum, triduūve, plus mi-
 nūtis, circa Horizontem ex fusco vel ru-
 fo subalbescētes per hyemem (spirante
 præsertim Aquilone) gelidas niues, vt Ve-
 re & Autumno gradinē, aut pruinam
 parturire, ab antiquis traditum est, atq;
 mihi in hoc Gallico cœlo, sæpenumero
 obseruatum.

4 Si per hybernā constitutionem re-
 missio vtunque frigore, pallidulae fuscū
 laeue nubes, in pluuiam sese comparare
 videbūtur, niuem (veto ad Boream an-
 nuente) pro pluuia plurimū supponēt.

5 Si cum multis pluuiæ signis frigus
 adesse obseruabis, Hyeme præsertim, &
 imminente necnon excurrente Aequi-
 noctio verno, niuem aut gradinē pro
 foribus adstare, nescis non eris.

6 Aræ, seu coronæ circa Solem, Lu-
 nam, & insignes stellas, cum ventorum
 turbulencia subliuidæ, vel pallidæ glo-
 meratim conspectæ, niuem hyemali tē-
 pore nuntiant.

7 Spirante Borea, Aquilone, vel Apar-
 etia, ventis nobis frigidis & niuosis: ad-
 hæc Thraescia, & Argeste grandinosi nu-
 bium pallor diuturnus si aderit: niuem,
 grandinem, aut congelata pluuiarum
 granula (modò cætera consenserint) ex-
 pectā-

DESIGNI. RO. CAL. 105
 stare licebit.

Vigente grauida nube, eaque palli-
 (quam albam tempestatem nonnulli
 cant) aërem commoueri si videbis, &
 bibus nubes ex albo subobscuras cõ-
 merari, instantis grandinis aut niuis
 odò locus, & anni pars subscripse-
 t) immemor non eris.

Pluuiæ signa pauca, eademque im-
 illa sic satis, cum temperato calore,
 remisso frigore, quoties obicruabis:
 rem, nebulam, caliginem, aut pro his
 is obscuritatem, locis & temporibus
 id opportunis, toties in via esse expe-
 ris.

Hyeme, consequentibus diebus ali-
 ot (vrgente gelido cœlo) incrassatus
 r, adfuturam niuem (vt per inæqua-
 Autumni, & frigiduli Veris initia,
 andinem) profundere nihil cuncta-
 tur.

Signa alia excipere poteris ex ven-
 torum & tempestatum prognosti-
 cis (de quibus postea) pro lo-
 corum & anni partium
 natura: singulis singu-
 la, vt decet, pruden-
 ter, tempe-
 rando.

E-5

RO.

106 EPHEM. AER. CLAS. II.
 RORIS NATURA,
differentia, Effectus, Acci-
dentia, & alia.

Ros in locis nimium perflatus citius se prodit, & facilius descendit, quàm in his quæ vêtis vndequaq; patèt & exponuntur.

2 Ros (vt etiam pruina) in præaltis montibus ægrè generatur: quia temperata caliditas, vtriusque materiam attollès, præ debilitate (pòdus enim maius fert, quàm suis congruat viribus) haud procul à terra vehere potest.

3 Ros Aristoteli, flante Austro, nõ verò Borea (præterquam in Ponto) plurimum generari traditur. Quod tamen hic perpetuum non esse, experiundo aliquando condisces. Quare ad climatun rationem tibi confugiendum erit.

4 Māna roris species quædam esse cõsetur: quæ aliud nihil est, quàm præpinguis & viscosus vapor ex commistione aquæ, terræ & æris super plantas cadès instar saccari, aut farinæ prædulcis & mellitæ. Vnde à quibusdam cœli sudor, siue syderum saliuæ, aut purgantis sese æris mellitus succus esse putatur. Vt serres habet, magnam cœlestis naturæ voluptatem præ se fert.

5 Ros & Pruina tranquillo tempore
 &

RO. NAT. ET EFFECT. 107

& sereno fiunt: adhæc loco nobis propinquo ex paucò vapore, pluuia contra: cuius materia colligitur per multū tempus: roris, die vno plurimū.

6 Ros demessam segetem & collectos fructus (vt etiam fœnum) vltro putrefcere adigit.

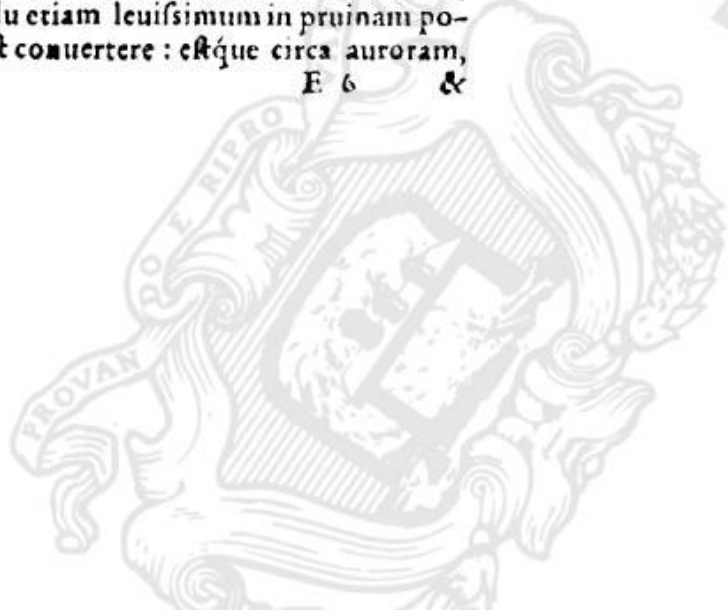
7 Si Ros super gramina, plantas, & res alias molles ac humidas ceciderit, guttatim & colligi & videri poterit. Si verò in aridam illabetur, nihil aut parum apparebit.

8 Vites rorem exofas & arbores, contra exortum (vt statim roridum humorem illis inimicum absorbeat Sol) inferere iubet Plinius. Quæ verò illū amât, ad Occasum vel Septentrionem, vt diutius eo perfruantur.

9 Ros etiam in tentorijs, & locis sub dio opertis fieri potest: quia eius generatio (vt diximus) est à crasso vapore nō procul à terra elato, quandoque vno cubitu vel pluribus: & à noctis frigiditate ibidē cōcreto. Vel ex reuolutione vaporis in seipsum: accidere corporis alicuius dēsi & frigidi tactu: quæadmodum in distillatorio capitello factū videntur, & in ollis ad foculum feruentibus, repercutiente ad illam opercula halitu.

10 Roris excitabulum & fomentum, gelu etiam leuissimum in pruina potest conuertere: estque circa auroram,

E 6 &

108 EPHEM. AER. CLAS. II.

& per crepusculum vtrumq; ros spectabilior & copiosior, quàm exorto Sole.

12 Nubes humida rorem aut pruina rarè præcedit: pluuiam, tonitru & niuem, contrà. Nam sereno cælo, & ros & pruina ferè decidunt: nix & pluuiæ nubiloso.

13 Ex rore maiorem humiditatem & temperatiore rebus terræ, quàm ex pluuiæ infundi, testatum obseruatumq; est. Vnde rorem plâtis plus prodesse, quàm nocere experimur: nō tamen omnibus, vt alibi scripsimus.

14 Ros insignem frigiditatem, pluuiâ, niuem, grandinem, ventos validos, coruscationem item & tonitrua secum liberè non sustinet.

15 Quia ros ob viscidam dulcedinem facillè in bilem transit, ac intestina exulcerat: ideo pecora herbas depasta rore saturatas, dysenteria aut alui fluore alio telerrimè perdit: quod de anatome & obseruatione frequenter sum expertus. Quanquam alia subesse potest causa: q̄ Ros sua dulcedine, ad largiorem pastū & cibum animalia alliciat: quem elaborare & conficere quia minùs possunt, ex putredine & corruptione febres, & ex his mortem incurrunt.

16 Si post largum & copiosum roris descensum, Sol feruentioribus radijs terras salutarit: imbutas eo stirpes, & ro-
ridulo

ROR. NAT. ET EFFECT. 109

ridulo succo sese veluti recreantes flo-
sculos, depopulato qui fouebat spiritu
ad tabem & marcoré (nisi auxiliaris ad-
fuerit pluuiola) prōptissimè deducet.

17 Mense Maio, in quo (vt est in pro-
uerbio) nubunt pulchræ, roris prouen-
tus nobis copiosior esse solet, quàm an-
ni parte alia: consentiēte vbiq; cœli, &
solis cōstitutione: causam exponā alibi.

PRVINAE, CALIGINIS

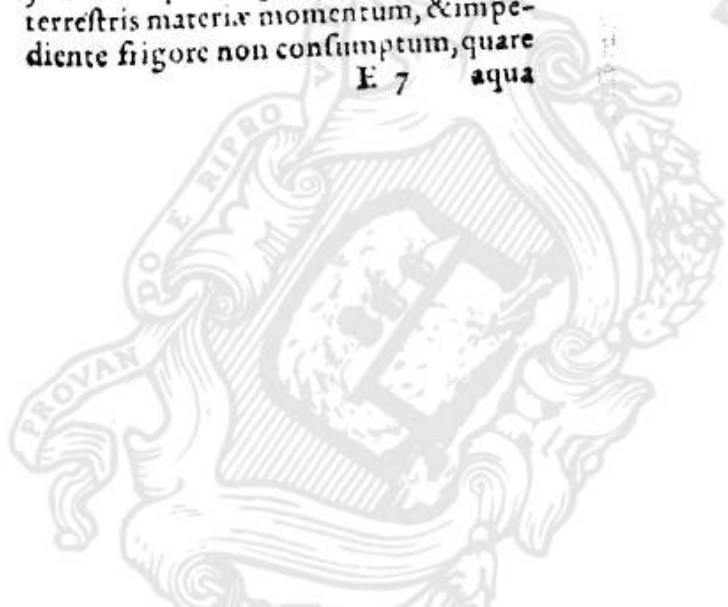
*& nebulae natura, Differentiæ, Acci-
dentia, Effectus & alia.*

Pruina hoc à Rore differt, quòd
illa in locis & temporibus frigi-
dis fiat: hic in temperatis: vtrū-
que sereno cœlo & à v̄tis silen-
te: propterea quòd nihil attolli aut con-
sistere potest, nisi in tranquillo aëris sta-
tu. Hinc factū videas, vt neutrū in præ-
altis montibus gigni deprehendatur.

2 Pruina aliter à rore differt, quòd hic
plantis terræ vt superincidens, repente
in aquā soluatur: illa congelascens tan-
tis per durat, donec à Sole, vel quomodo
cunque aliter liquefiat.

3 Pruina plerunq; foetet, ob remissum
terrestri materiae momentum, & impe-
diente frigore non consumptum, quare

E 7 aqua

110 EPHEM. AER. CLAS. II.

aqua ex dissoluta pruina, in saluberrima est, & admodum noxia.

4 Pruina magna & diuturna, per Veris tempora emergens, segetibus ad florem festinantibus, & vineis, arboribusq; plurimum nocere, non tam est testatum, quam observationibus multis confirmatum.

5 Pruina aestate pauca aut nulla nobis visitur: per alias anni tempestates, non ita insolens habetur.

6 Pruinam descendantē & resolutam si ros praecedet (quod raro accidisse vidi) alterū de altero discernere ægrè possis: sed id ad nebulam referre malim.

7 Pruina quia fit à vapore crasso, viscido & non nihil terreo, ubi frigidum aërem attingit, statim congelascit: solidisque rebus (ut diximus) ob lentorem promptissimè sese inuiscat.

8 Pruina (ut etiam nebula) ventum insignem & violentum raro agnoscit: estq; manè & vesperi spectabilis magis, quam post meridiem: quanquam hyeme (praesertim apud nos) locum id semper non habere deprehendes.

9 Pruina propriè dicta, caliditatem aëris nisi fortasse exiguam & mediocrem, facile non admittit.

10 Nubes aliud nihil est, quam vapor à frigore mediæ regionis aëris (in qua sublatus pender) constrictus addensatus, & quasi congelatus.

Ne-

NIVIS NAT. ET EFFEC. 11

Nebula est veluti mitis pluviæ, cuius guttulas visus ægrè assequitur. Vel est nubis in aquam concretæ superfluitas, & vapidum, excrementum: serenitatem si descendat (quodd sit velut infœcunda nubes & semine penitus exhaustu) plerunq; portendens & significans.

12 Nebula (vt etiam pruina) quemadmodum æstum intensissimum non admittit, ita nec frigus insigne & perstrenuum.

13 Caligo est quasi fumus quidã, circa aquas, prata, montes, vel planaloca spacio lōgiore visum hallucinās quam Aristoteles nebulã sterilem definiuit: quæ vt citò dispergitur, ita facilè vanescit.

14 Vapor haud ita procul à terra, tam sterilis vt ex eo aqua fieri non possit, nec rursus tam validus, vt sursum vehi queat: quibusdam caligo, alijs nebula dici consuevit: à quibus ocularis radius obtundi & veluti increascescere deprehenditur: sed à caligine minùs quàm nebula.

112
NIVIS NATURA, DIFFERENTIE, ACCIDENTIA, EFFECTUS, & ALIA.

Nix non fit nisi in loco & tempore frigido: habetque cum aereo vitio terre nescio quid. Cum recte sit ma-
 nus, quæ nix emaculata, sordidiores reddi solent.

2 Nix sursum generatæ respondet deorsum pruina, ut pluvia ros. Grando, proportionabile inferius habet nihil.

3 Nix & pruina differunt secundum multum & paucum, tota nubes congelata, fit nix: modicus vapor, pruina.

4 Hyeme quam alia anni tempestate niues frequentiores nobis sunt quod niuosa nubes, nisi multo frigore constringi non possit: nam multum caloris exco igni continet, qui humorem in vaporem conuersum, auxiliante leuitate sursum vexit.

5 Nix compacta difficilius à Sole soluitur, quam grando, Nam oportet nubem ex qua fit nix, ante cõgelari, quam in aquam fit verã: ex qua fit grando contra, quemadmodum postea audies.

6 Niues diutinas tempestiue cadere & cedere, tam arborum quam frugum communia sunt vota: eo quod animam terræ, exhalatione vane fecem includunt
 &

ROR. NAT. ET EFFEC. 113
 & comprununt. Præterea, liquorem pu-
 rum & lenissimū sensum præbēt: quod
 nix aquarum cœlestium sit veluti spū-
 ma.

7 Vapor ex quo fit nix, longè rarior
 est & calidior, quàm ex quo grandor:
 quod indicant niuose nubes pallida,
 & nonnihil lucida. Ideoq; perpetuum
 ostiduum, & eo amplius, in aere ante-
 quàm constringi possint, versari quan-
 doq; conspiciuntur.

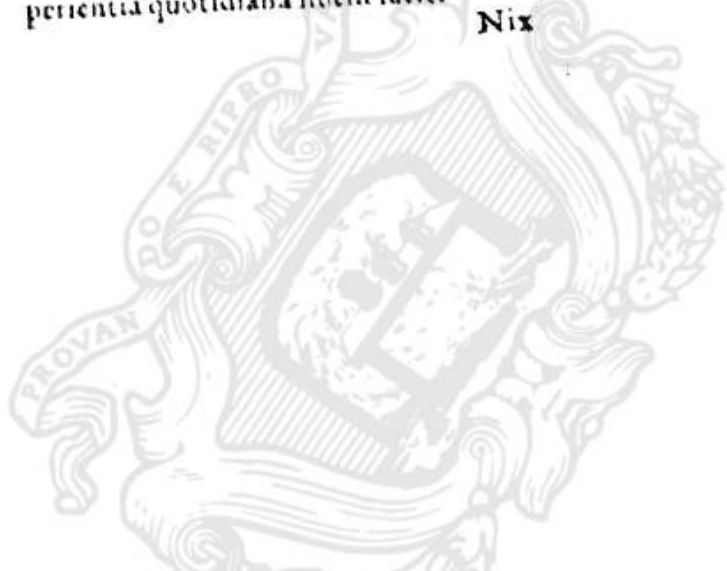
8 Nix decidēs, sæpenuero ob infimæ
 regionis aëris caliditate, priusquam ter-
 ram pertingat: in aquam soluitur. Ex
 quo factum videas, vt eodem tempore
 super montes ningere, & in planis locis
 pluere, nonnunquam contingat, imò
 verò in eodem hemisphærio & loco si-
 mul pluere & ningere: diciturq; niua-
 lis pluuia.

9 Humor ex niuibus non est vniuer-
 sim ingurgitans nec diluens, sed quomo-
 do fititur distillās, & velut ex vbere ori-
 na alens, que non inundat: quapropter
 stirpibus apprime amicus esse solet.

10 Niue trumcuta maximè pingue-
 scunt, præterquam vbi calidus semper
 est aër. Tellus quoq; niue fermentescit,
 & siccī plena euadit.

11 Niuem in montanis frequentiore
 esse quàm in planis & humidis locis, ex
 perientia quotidiana fidem facit.

Nix

114 EPHEM. AER. CLAS. II.

12 Nix æstate nulla aut pauca nobis decidit: Hyeme & per Veris initia, ac Autumni finem, subinde copiosissima, consentiente vbiq̄ue cœlo & solo.

13 Nix rorem, caliditatem, coruscationem & tonitru rarò sibi comites adsciscit: caliginem frequentius, & quãdoq; pluuiam, grandinem, ac ventum.

14 Niuosæ nubes spiritus aërij in se habent plurimū, vnde ventos aliquãdo generant, præsertim in situ oppositio.

15 Nix nunquam est sine frigiditate & gelu si minùs præsentē, saltem adfuturo: vel haud ita dudum præterito.

16 Nix resoluta, terram & iacta semina tempestiuè fœcundat: prodest etiam herbis & plantis, nisi statim cum pluuiâ sequatur gelu infigne.

17 Niuem rarò aut nunquam comitatur nebula: sicuti nec serenitatem grandis. Quamquam potest diei pars altera serena esse, altera grandinosa, ac pro loco & tempore pluuiosa.

18 Nix sine gelu momentanea est, & parum durans, seque in pluuiam plurimū conuertit, nubes illam distillans.

19 Quia frigus in circumferentia mediæ regionis aëris (in qua gignitur nix) non tam est validum, quàm in eius centro, idèd niuales vapores omni ex parte pressius nō aggreditur: nec niuem tam exactè quàm grandinem congelat. Ex quo

GRAND. NAT. EFFEC. nō
 quo credibile est, niuem non procul a
 sua origine latam decidere: quæ eō an-
 gustior, minorque deorsum spectari so-
 let, quò infima aëris regio per quã tran-
 sit, calidior habetur, iuxta quãlibet an-
 ni & cœli constitutionem.

**GRANDINIS ET GRA-
 nulorum congelatorum natura, dif-
 ferentiæ, accidentia, necnon
 effectus, & alia
 pleraque.**

INter grandinem & niuem hoc tã-
 tũm interest, quòd nubes ex qua gi-
 gnitur nix, antè gelascit quã in
 aquam solvatur: ex qua fit grãdo,
 contra: nam primum in pluuiatiles gut-
 tas soluitur, quæ deinde congelãtur.

2 Ante prodigiosum grãdinis lapsus,
 hoc est, enormes illius iaculationes ma-
 gni & terribiles sonitus in aëre sæpenu-
 mero obaudiũtur, propter pugnã exhã-
 lationũ vaporibus plerũq; mixtarum:
 quæ dũ è nubibus prorũpere nitũtur, cõ-
 trationũ elisione, motu & attritu (perin-
 de atq; in tonitru) murmur ingès cũ fra-
 gore edũt: ex quo fit vt tonitruose non-
 nunquã ad nos perferantur grandines.

3 Grando de regione aëris frigidissi-
 ma decidens, quia per infimam (quæ ex
 æuerberatione radiorum Solis ad a-
 quam

116 EPHEM. AER. CLAS. II.
 quam & terram incalescit) transitum
 facit, exterius liquefcere potest. Vnde
 vna cum grandine, pluuia labi quando-
 que cernitur. Cui addes (si videbitur)
 motum, & ex concursu attritum: qui ca-
 lorem & proinde liquefactionem conci-
 liare potest. Nec omittes, quòd tota
 nubes præcopia semper cōgelari nequit:
 quapropter pluuiam ex parte tantum
 densata stillat.

4 Frigus in grādine vaporis partes sin-
 gulas veluti ad centrum (in quo opera-
 tionis tota est vis) contrahit: quod in
 magnis aquæ guttis fieri minùs solet,
 quapropter non congelantur.

5 Quia grando absque terrea substan-
 tia non est, ideo in eius globulis nunc
 lignū, modò pilos & alia inueniri mi-
 randū non video: quæ omnia calor suc-
 centuriente vento, cum vapore & leui-
 tate, fursum euexit.

6 Grandines interdiu quam noctu sæ-
 pius decidere, & quam niues (præfer-
 tim conculcatas) celerrimè resolui ex-
 perientia constat.

7 Aestate grando nobis rara est, ob
 dissipantem & materias consumentem,
 resiccantemque Solis radium. Itidem
 Hyeme propter nimium vtriusq; regio-
 nis aëris frigus: & quòd tum nulla ibi
 fiat antiperistasis. Autūno frequentior,
 saltē circa initia, Vere copiosissima, ob
 humidi

GRAND. NAT. EFFECT. 117

humidi prouentum à præterita hycme in terræ superficiæ larga manu relictū.

8 Vapore sursum lato, sæpenumero cōtingit circa mediā aëris regionē ventura frigidissimum oberrare : qui (vt nonnullis placuit) aquæ guttas duntaxat addensatas, in glaciale & lapideam substantiam transire plurimum cogit: quæ gutta quia rotundæ erant, ideo rotunda solet cadere grando.

9 Grandinosa nubes, ventis inualescentibus de loco cui perpendicularis erat, vel quomodocunq; aliter minabatur, in alium transferri potest.

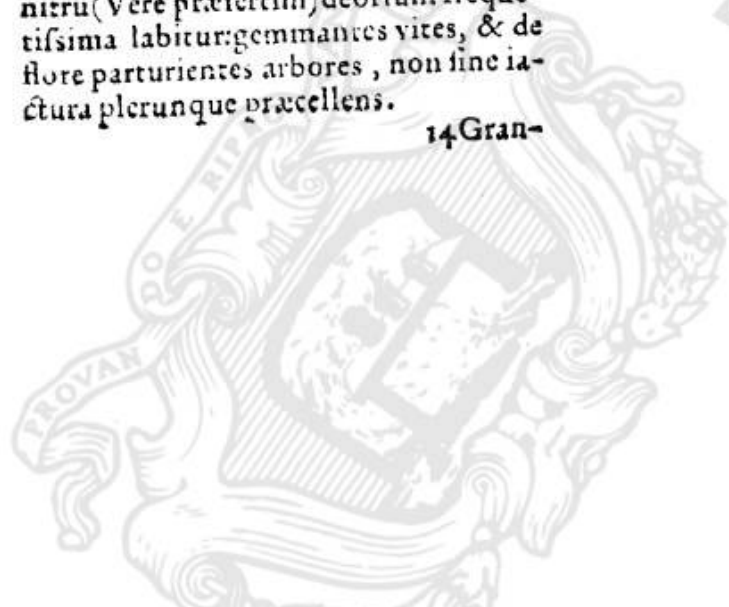
10 Grando quãtitatis vsque adeo prodigiosa nonnunquam cecidisse legitur, vt magnæ mollis lapides palam aquasse visa sit.

11 Grando figuram aliam à rotunda vt æmulare quandoque solet, ita diuersorum animalium, rerumq; stupendarum effigiem præ se ferre.

12 Species bestiolarum & animalculorum, vel rerum aliarum in grandinis glacie sæpenumero apparêtes, à virtute cœlesti (vt vult Albertus) non ab ociosorum imaginatione imprimuntur.

13 Grando sola, vel cum pluuia & tonitru (Vere præsertim) deorsum frequētissima labitur: gemmantès vites, & de flore parturientes arbores, non sine iactura plerunq; præcellens.

14 Gran-

118 EPHEM. JÆR. CLAS. II.

14 Grando gelu præsentis, vel instantis aut gelidæ auræ signum esse, plurimum consuevit magis minùs, pro loci & tempestatum ratione.

15 Grando, quandoque celerius, quandoque verò tardius, deorsum (ob materiæ ex qua fit soliditatem aut fragilitatem) liqueñeri solet: pro Solis & cœli natura.

16 Tenellæ arbores vnà cum vitibus quæ sæuiente grandine violentiùs vapulauerunt, fertilitatem etiã in sequentes aliquot annos deponere, non semel mihi sunt visæ.

17 Granula congelata, philosophi vocant globulos, à frigore extrinsecus concretos: intrinsecus verò niuis instar molliculos. Quos eadem cum grandine materiam & generationem habere existimabis: nisi quòd frigus intensum ad eò non fuit, ut illis sub iusta magnitudine glaciem adferre potuerit.

18 Granula congelata, niuis raritatem interius habent utcumque mollem vincente frigore, exterius verò grandinis formulam. Quorum tempora apud nos sunt Veris initia, ac Autumni medium & finis.

FRI-

119

FRIGORIS AC GE-
lu generatio.

Quomodo Frigus & Gelu fiant generenturve, Sole à nobis recedete, tam notū omnibus esse arbitrator, quàm est sua (quod dicunt) vnicuique domus.

SIGNA FRIGORIS,
& Gelu.

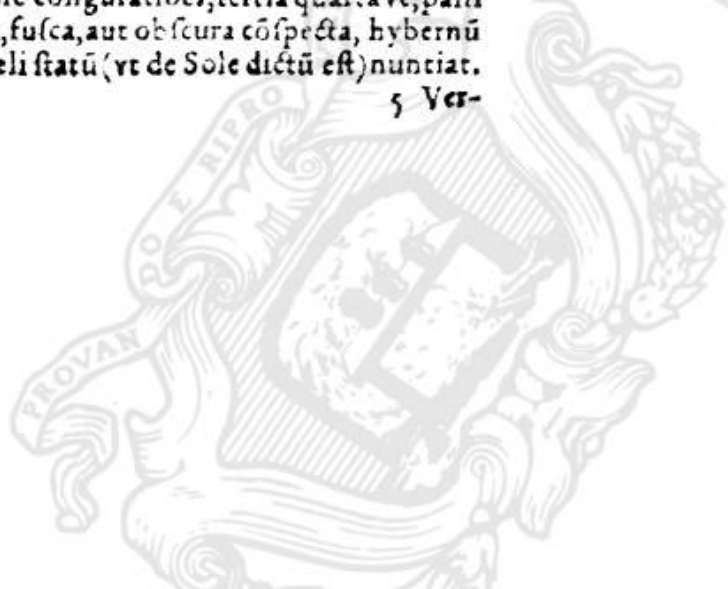
Sol in exortu, vel occasu subfuscus, pallidus, & quadantenus viridis apparens, aut cum eiusdem pluviæ nubibus oriens vel occidens, hyemalem aëris constitutionē, frigidā nimirū & pluviiosam, ac niuosam, ventosamue, magis ac minus, pro soli, cœli & partis anni ratione, significat.

2 Sol circa diuinū maiestatis suæ spectaculum, vnum duosve circulos luentes, vel subæruginosos admittens, à superiori diuersum nihil comonstrat.

3 Si Hyeme, spirante Septentrionali vento, vel Orientali, Sol descendens, solito rubicundior aut pellucidior videbitur: gelu penetrabile, consentiente anni parte aduehet.

4 Luna ante coniunctionē, & alias ad Solē cōfiguratiōes, tertia quartave, pallida, fusca, aut obscura cōspecta, hybernū cœli statū (vt de Sole dictū est) nuntiat.

5 Ver-

120 EPHEM. AER. CLAS. II.

5 Vergiliarum seu Pleiadum sydus si nubilo cœlo vespere occiderit, pluuiosam hyemem denuntiabit : vnde prisci negotiatores qui id obseruabant, & insidiandi auaritia tenebantur, lucernarum pretia statim augebant. Si verò sereno id fiat, asperam & gelidam : quapropter reliquarum vestiū pretia etiam intendebāt. Qua ex re sydus ipsum ab antiquis, vestis institor rectè nuncupatum fuit.

6 Stellæ (vt etiā Luna) supra solitum nitorem, hyeme micantes, inualescentium frigorum, aut (si minùs aderunt) imminentium signa, quæadmodum sedula docuit obseruatio, non obscure dabunt.

7 Post longa, eademq; assidua Orientalis venti spiracula, gelu initiari si videbis: aut illi niuem, vel grandinem succedere: eius duratione expectabis. Si aderit pluuiæ, intermissionem.

8 Ineunte gelu grando alba gracilis & rotunda cadens, frigus intendi, pallida verò, crassa, oblonga, & quadrata, laxari promittit.

9 Si Aquilonius ventus, vel sociorum quispiam, terras validè perflabit (etiam si aderunt nubes) idoneis locis & temporibus, illum de repida aura gelidam ilicò efficere, obseruabis.

10 Niuis labentis particule subtiles,
&

DE SIG. FRIG. ET GEL. 121
 & parua, horriſerum gelu, & ægrè ceſſa-
 turum nuntiant: magna, lata, & floccu-
 lis ſimillimæ, temperatum, & fortalſe
 remitti paratiſſimum.

11 Frigidis morbis & chronicis obno-
 xios, nec non oſium fracturis & luxa-
 tionibus, maligniſve vlceribus & anti-
 quis fatigatos, de recrudelcentium do-
 lorum impatientia, inſtans frigus (vt de
 Pluuia ſuperius monuimus) præſenti-
 ſcere certum eſt.

12 Paluſtres aues & ſtagnariæ, gelu ini-
 tiant in magnas aquas fluentes, & geli-
 cidijs parum opportunas excurrere vi-
 ſæ maximū frigus necdum diſſolubile
 mihi plerunque portenderunt.

13 Democritum dixiſſe ferunt, & ſæ-
 piſſimè probaſſe talem futurā hyemem,
 qualis fuerit Brumæ dies, aut circa illū
 terni, antè & poſt: itē Solſtitio æſtatem.

14 Ilices & Quercus multum fructum
 ferentes, diuturniorem fore hyemem ſi-
 gnificant.

15 Quoties diuerſarum ſpecierum, vel
 vnius duntaxat paruulas aues, ineunte
 hyeme, denſa dumetorū latibula qua-
 ritaræ, & cumulatiſſe congregari obſerua-
 bis: adhæc, paſtum non procul ab vrba-
 nis, vel ruſticis ædibus venari: validiſſi-
 mi frigoris & intèſiſſimi ſigna præ ocu-
 lis habebis.

16 Inſoluta extremarum corporis par-
 tium

122 EPHEM. AER. CLAS. III.
tium frigiditas, his qui foculo nūquam,
aut rarò lapsident derepente oborta:
gelu si non adest, instare, si adest, inua-
lescere insinuat.

17 Si lineus pānus, aneúsve frigida im-
mersus, & sub dio appēsus, statim rige-
bit, superiorum testimonia firmabit.

18 Ignis per hybernos dies solito ruti-
lantior, calidiorq; visus, & carbo infi-
gniter cādens: frigus si adest, acerrimum
si abest, proximum indicat.

19 Signa alia frigidi aëris, qua parte de
pluijs serenitate, & tempestatibus scri-
bimus, seruata vbique temporum & lo-
corum ratione, permulta reperies.

FRIGORIS ET GELV

*natura, effectus &
accidentia.*

Gelu per Hyemem ferè totam,
& Veris initia, finemq; Au-
tumni nobis admodum fami-
liare esse, fidem facit experien-
tia: in septimo dico hoc climate & vltra
ad Septentrionem.

2 Aëre puro & sereno, gelu opportu-
nis temporibus, validius fieri quàm ob-
scuro, pluuioso, & nubilofo, pueris, se-
nibusque notissimum esse nō diffido.

3 Gelu Rorem secum non agnoscit,
sed

FRIG. NAT. ET EFFEC. 123
 sed eius excitabulum ac fomentum, si quod est, in pruina[m] pler unq; vertit.

4 Gelu coruscationem tonitru, & similia, rarò (saltem apud nos) sibi alligat: nebulam, aut caliginem multò frequentius: quæ eius intemperiem sæpe numero auget.

5 In aurora, & sub vespertinum crepusculum, frigus intensius quàm circa meridiem nobis est, ob radiorum Solis imbecillitatem.

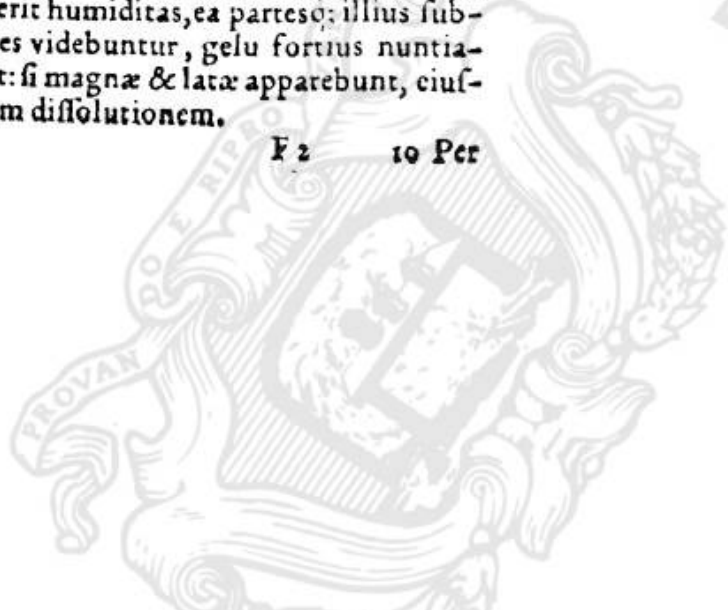
6 Gelu insigne, siccitatis causa esse potest: nam humidum condensat, & laxas terræ partes admodum constringit: unde in ambientem aërè nihil transuolat.

7 Pruina anni gelicidia, si cum pluuia dissoluentur, cætera omnia quæ eodem anno postea contingent, pro maiori parte ita dissoluenda contendunt seduli obseruatores.

8 Initiante gelu, si ventus Orientalis spirabit, vel, quod sæpius sum expertus, Septentrionalis frigorem intensam durationem expectabis.

9 Si in principio Gelu humiditas superuenerit, quæ sit nix, aut grando, vel pruina, & non pluuia, ipsius gelu continuationem non significabit. Et si Nix fuerit humiditas, ea partesq; illius subtiles videbuntur, gelu fortius nuntiabit: si magnæ & latæ apparebunt, eiusdem dissolutionem.

F 2 10 Per

124 EPHEM. AER. CLAS. III.

10 Per Gelida anni tempora, si grando ceciderit, cuius partes sint parvae, albæ, graciles, ac rotundæ, frigoris & Gelu continuationem significabit.

11 Vigente gelu & frigore, si ceciderit pluvia, aut grando partiû oblongarum, & minùs albarum, eius dissolutionem præfigurabit.

12 Spirante Aquilone & Borea, frigora nobis certò promittuntur: maiora & minora, pro cœli & partium anni constitutione, ac locorum ratione, & positu ad cœlum vario.

13 Frigora tempestitiua, arborum & plantarum serenitati conferunt. Nam sic optimè germinant.

14 Frigora præcoces germinationes, cœli indulgentia euocatas, quandoque exurunt & perdunt: quare serotinæ hyemes, satis arboribusque noxiæ esse solent.

FINIS SECUNDÆ

Classis Ephemeridum

Aëris perpetuarum,

Antonij Mizaldi

Monlaciani.

Ephe-

EPHEME¹²⁵ RIDVM AERIS

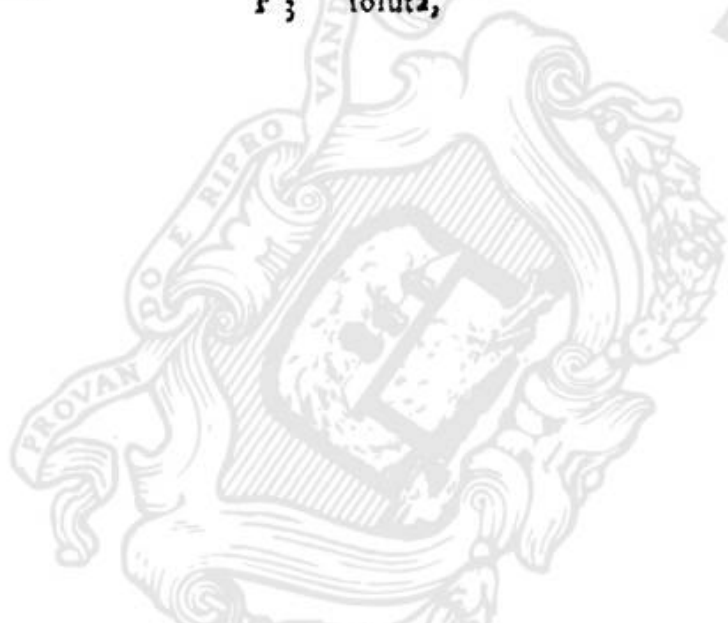
PERPETVARVM
Antonij Mizaldi
Monluciani.

Clafsis tertia.

VENTORVM CAUSA
& generatio.

Enti hanc habent generationem. Sicci halitus & calidi, sursum vi Solis & Astrorum euocati, & à frigore superiori per Antiperistatim densante repulsi, quia crassis vaporibus, aut alijs, per viam occurrunt, & altiùs (quò illorum natura vergit) ferri præpediuntur, deorsúmque dato obstaculo, ob id remeare violéter prohibétur, fit hinc: vt lateraliter supra terram, hac & illac errabúdis vestigijs deerrent, diuagétur, ac tumultuentur, fiatque ventus. Hęc si obscuriora dicis, planiùs ac familiaritùs sic tecum ago. Sicca exhalatio, à terra re-
F 3 soluta,

126 EPHEM. AER. CLAS. III.
 soluta, cùm occurrerit vaporibus crassis
 & frigidis, qui deorsum supra terram
 seorsum feruntur, mediumque aërem obfi-
 dent: propterea quod illa neque deprimi
 potest, neque attolli, vi infita ob con-
 trarij nixum, intransuersum mouetur.
 Ex quo euenit, vt maximus fiat impe-
 tus, cùm magna exiterit in aëre vapo-
 rum & exhalationum copia. Qui im-
 petus, motus, & agitatio, Latinis Ven-
 tus dici solet: nimirum quod hinc inde
 veniat, & omnia perflans, à quocunq[ue]
 Horizontis loco exurgat.

SIGNA VENTORVM

*ab his quæ in Cælo, Aere, Aqua,
 & Terra, palam omnibus
 apparent.*

COELVM,

Sol matutinus itidem & vesperti-
 nus, orbe rubicundo, aut versico-
 lore, vel quomodocunq[ue] aliter
 picturato succeturiat^o, ventorū carceres
 (qua mūdi parte vanescēs circulus sese
 aperiet) aētutū recludere aggredietur.

2 Sol varius apparēs, & de ignea nube
 aut purpurascēte, radios effundens, siue
 in partes exteriores, siue in semetipsum,
 ventura flatuū prælia commonstrat.

3 Sol de inferno hemisphærio radios
 sub

DE SIGNIS VENT. 127

sub auroram obscurè rubentes iaculās,
vel eius picturæ nubes præ se agens, ven-
torum testimonia secum habet.

4 Si caligo tenuis & per exigua circū
vibrantes Solis radios extendetur (qua-
lem nonnunquam tenellæ nubes præ
se ferunt) venti venientis non secus ad-
monebit, quàm si cum crocatis, aut mi-
niatis nubibus Phœbæa lampas sese à
nobis subduceret.

5 Exoriēte, labētēve Sole si à Borea nu-
bes vna vel altera rubescet, illinc ventos
domesticos, cœlū sparsurū esse signū e-
rit. Si ab Austro, australes, & ita de relijs

6 Ex solaribus radijs quosdā Austrū,
alios Boream quasi diuulsos, lucidis cū
partibus medijs exporrectissimè affecta-
re si obseruabis: ventum aut pluuiam in
via esse existimabis.

7 In Occidentali tractu, post lapsum
Solem eumque rubentem, nubes instar
ardentium carbonum sparsim visæ, ven-
tum magnum significant.

8 Sol fuscus, radios manè & vesperi,
rutilla de nube refundens, pluuiosa ven-
torum spiracula promittit.

9 Si abeūte Sole cādidus ad occasum
circulus apparebit, ventū magnū vnde
primū aperietur, portendet. Qui si lōgè
ante occasum, vel bona diei parte, sub
vasta mole puniceus conspēctabitur, e-
tiam cum ventis tempestatem dabit.

F 4 Sinu-

128 E P H E M. A E R. C L A S. I I I

10 Si nubes quas Græci *παρλία* dicunt, ab una tantum parte informarit Sol, ac radios veluti minio intinctos longè porrexerit: vehementes flatus, pro angulis in quos spectra ipsa annuerint, illum portendere certus eris. Quod in Luna, & eius paraselenis (sed minus quàm in Sole) adhæc in stellis, sed infirmis quàm in Luna, etiam per-appositè agnosces.

11 Rubicunda omnia (ut paucis multa dicam) nascentè Solem, vel cadètem comitãtia, ventos plurimùm attulisse, ut veterum monumentis est traditum, ita observationibus multis firmatum.

12 Unde emergere debeant ventorum flatus, de situ radiorum Solis ad Horizontem, vel motu nubium ventosum aliquod signum præ se ferentium, facile excipies. Quæ significatio, nõ in solo Phebi exortu, sed etiam lapsu, locum habebit.

13 Vento (inquit Maro) semper rubet aurea Phœbe. Illa itaque post conjunctionem & ante, tertia, vel (ut alijs placeat) quarta: adhæc, post alios ad Solem conflagrationes, in rubicundula nube quasi tremula apparens, ventos ab ea mundi parte insurrecturos ostendet, in quam à Zodiaco ipsa declinabit.

14 Luna in nube purpurascēte subtilis visa, corporisquæ sui partem à fra-

etc

DE SIGNIS VENT. 129

tre nequaquã illustratam, vultu solito splendidiore & rubicundulo ostentans, flatus ex eo cœli tractu promittit, in quem substrata nubes viam affectabit. Quamquam alijs ad oppositum situm detorquet: quod utiq; absurdum omnino non est, siçdm faciet observatio.

15 Luna ignea aut flava circulos circa se diuisos & interhiates multos excipiens, ventorũ lucas vehemẽtes & ex his tempestates validas indicat.

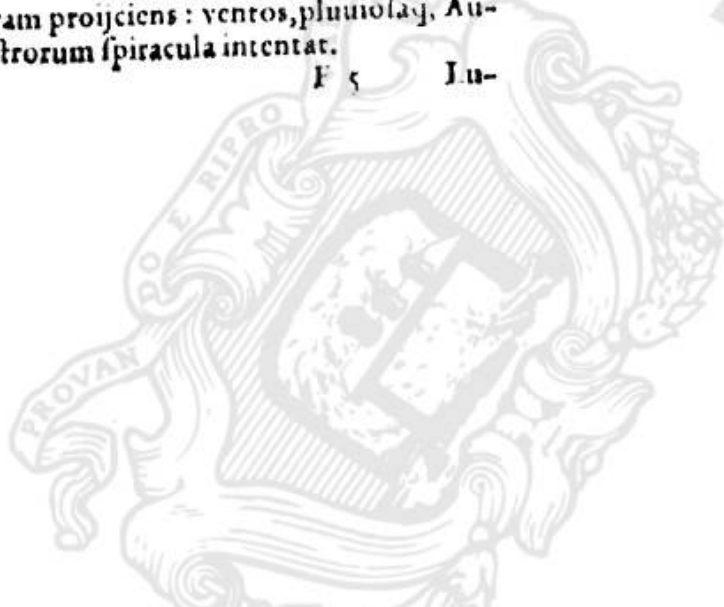
16 Luna si ad circuli sunt partem eam qua luminis est expers, crocea, vel rubicundula apparebit ventosum bona ex parte mensuram, intensius, & remissius pro colorum lubricitate constantiãve apertè testabitur.

17 Si Luna pleno cornu lucens, circulum circa se habeat: qua ex parte is plurimum splendebit, ex ea adfuturum ventum maximè ostendet.

18 Luna opaca cornua, & obtusa, imò verò vultum totum ex rubro fuliginosum adèd præ se ferens, vt falcata dici, videriq; minimè possit, idem omnino quod superiora pollicetur.

19 Luna obiecto aliquo corpore præalto, vt môte arbore, vel turri, ymbrã (qua tenus pro præfente luminis sceneratione illi datũ est) nullam, vel saltè obscuram proijciens: ventos, pluuiosaq; Austrorum spiracula intentat.

F 5 Ju-

130 EPHEM. AER. CLAS. III

20 Luna cornu superius (hoc est Septentrionale) acuminatum & rigidum, Septentrionalem ventum, vt inferius, Meridionalem portendit. Vtrumque rectum, ventosam noctem.

21 Lunæ cornua, vtcunque refima, & subpurpurea, mitem Zephyrum quandoque augurantur. Si contra se habebūt, Apelioten. Sed ea cautio in Septentrionalibus hisce regionibus, agrè mihi est deprehensa.

22 Luna Boreale corniculum tenebri-
cosum & retusum habens, à Septentrio-
ne ventum promittit. Australe à Meri-
die quamquam paulo aliter Plinius.

23 Lunæ falcatae seu nouæ cornua sur-
sum erecta, & acuta, ventosam noctem,
& fortasse diem sequentem significant.
Itidem si in plenilunio rubella spectabi-
tur Dianæ facies, alioquin subfuscata.

24 Si Luna tertium diem agens, am-
bobus cornibus neque mutabit, neq; re-
supina lucebit, sed sublimes vtrinq; spi-
culos protendet: occidentales venti, il-
lam post noctem agitabuntur.

25 Luna in plenilunio rutilans, & se
orbibus variegatis circumuestiens, qua
parte maximè splendidantes illos osten-
tabit, ex ea tempestuosos ventos licebit
expectare.

26 Lunæ cornu superius quasi conni-
uens, Boream suspectum facit: resupina
tum,

DE SIGNIS VENT. 131

tum, Austrum. Quòd si duo trèsvè circu-
li circa Cynthiam aprabuntur, ab vno
ventum serenum (modò extemplò mar-
cescat, & fenestratim expiret) prestola-
beris: à duobus sereniorcin, & ita de re-
liquis deinceps.

27 Si Area, seu corona, Græcis ἄλος di-
ceta, Lunam orientem, aut occidentè vel
per alias cœli regiones exspatiantè ob-
federit: tantisper dum disparuerit, certi
nihil pronuntiabis. Nā qua ex parte di-
spescetur, aperieturq; inde ventos emit-
tet. Quod à pluribus partibus factū si vi-
debis, eorumdem confusio, susq; deque
inferiora vrgebit, ac dubiam in aère fla-
tuum pugnam concitabit.

28 Stellas (vt cum vulgo loquar) præ-
cipites, obscuram per noctem (albescen-
te à tergo cœli tractu) crebrò volitare,
& penè dixerim labi, si videbis: ventos
ex ijs partibus in quas ferentur, expecta-
bis. Si de pluribus, vagos & errabundè
inconstantes.

29 Crebra & insolita stellarum scin-
tillatio, certissimum ventorum signum
est. Quæ circa planetas si cõtinget (quã-
quam hoc negant) cum ventis etiã plu-
uias excipere, pro soli & cœli natura,
par erit. Circa insignes luminarium ecli-
pses, & Solis ingressum in Acquino-
ctialibus & Solstitialibus signis, Adhæc
circa altiorū Planetarum coniunctio-

32 EPHEM. AER. CLAS. III.
nes, venti dies aliquot ante & post, variè spirare, ac respirare consueverunt.

30 Orionis, Arcturi, Pleiadum, & insigniorum primæque notæ stellarum aliquot cœlo hærentium, matutinos cum Sole & Planetis exortus, vespertinosq; occasus, necnon cœli (vt loquuntur) mediationes, ventosas tempestates, ac plurimùm aduehere scripserunt antiqui, & nos plus millies sumus experti.

31 Stellæ solito maiores lucidioresq; visæ, ventorum afflatus ex ea cœli parte minantur, in quam de Ecliptica, pro ratione latitudinis inclinabunt.

32 Circuli circa errantes vel inerrantes stellas visi, idem quod de Sole & Luna diximus, promittunt.

33 Comatæ stella (vt alibi ostēdimus) si diu sub ingenti corpore excāduerint: ex ea parte vnde insurgent, vel in quam caudam iaculabuntur, insignes ventos constanter ad futuros nuntiabunt.

34 Traiectiones ex quo mundi angulo frequentes micabunt, ex eo irruentibus ventos testabuntur: à cōtrarijs partibus subsilientes, eorundem instabilitatem: à quatuor mundi plagis erumpentes, omnimodas tempestates, vsque ad tonitrua, & coruscationes. Quod ad ignitas aëris impressiones alias pro tua prudentia non inepte etiam accommodare poteris.

Para-

DE SIGNIS VENT. 133

35 Parahelius, aut Parafelene si ex parte Austri vel Aquilonis apparebit, illinc ventum aut aquam dabit.

A E R.

36 Ventus in Solis & Lunæ coniugio spirans, si in tertium vsque diem perierit: primum tetragonū, & fortassè pleniluniū attinget. Quod si die tertio alius quispiā interuenerit, vētorum confusio (vincēte tamē qui tertius fuit) oborietur. Quam obseruationem ad pleniluniū & præcedentes, necnon sequentes Lunæ schematisimos, etiam appositisimè adaptabis. Quanquam alij ventum eum qui in aliquo Lunæ articulo viget, in sequentem vsque duraturum existimant. Quod tamen apud nos locum non habet, plus centies explorauit.

37 Quia rarè pluuia, aut nix absque vēto cessare, abigiq; solet, idcirco vtraq; si insignis erit, flatuosum aërē non procul abesse restabitur.

38 Post subidentem caliginem, aut nebulam, ventus moueri plerunque consuevit. Propterea si hæc abundauerint, futuri Austri inditium esse volūt aëriarum obseruationum studiosissimi.

39 Cælo sereno, nebula quantumuis parua, dum Sol exoritur visa, statū procellosum alicubi minatur.

40 Purpureæ nubes, post lapsum Solem Septentrionem versus in longum

F 7 expor-

134 EPHEM. AER. CLAS. III
 exporrectæ, ventos (splendente eo cœli
 tractu qui intercedit) intra triduum va-
 lidos præfagiunt.

41 Nubes ventosa in eam Horizontis
 partē decurrans, à qua spirare nō videtur
 ventus, flatus eò migraturos significat.

42 Nubes in montium verticibus lon-
 gè lateque dispersæ, in quamcunq; par-
 tem agentur, illinc ventum emerfurum
 promittūt. Tametsi alij ab ea plaga ef-
 flaturum contendūt, vnde propellentur
 nubes.

43 Aër absque profundis nubibus, &
 obscura caligine, per maiorē hemisphæ-
 rij partem rubescens, ventos adfuturos,
 nisi falsæ sunt cū libris obseruationes,
 hætenus quasi digito indicauit.

44 Matutinæ coruscationes (vt etiam
 vespertinæ) absque tonitru, & nubibus,
 per Horizontem vastè micantes, ven-
 tos pluentes, & quandoque serenantes
 ostentant.

45 Vere, Aestate, & Autumno, si ab
 Euro, vel Austro (purpurascete alicu-
 bi aëre) frequenter ac plurimùm coru-
 scare videbis: adhæc à Zephyro, & in-
 terdum Borea, illinc ventos ingruere cō-
 iectabis.

46 Tonitrua matutina, aërem perflan-
 tem antiquis attulerunt: vespertina &
 meridiana, iumbrem. Sc ab Austro, Cau-
 ro, vel Fauonio, quoties nocte serena
 pluri-

DE SIGNIS VENT. 135

plurimum fulguravit, imbrifer ventus in via saepe fuit.

47 Tonitrua, Sole hyemalia signa perlustrante, crebro audita, Ver, & nonnumquam annum totum, ventosum, quasi tuba de alto, rerum aëriarum observatoribus cecinerunt.

48 Si Aestate vehementius & crebrius tonabit quam coruscabit, ventosas aëris commotiones ab eo angulo, unde percrepabunt tonitrua, formidabis.

AQVA.

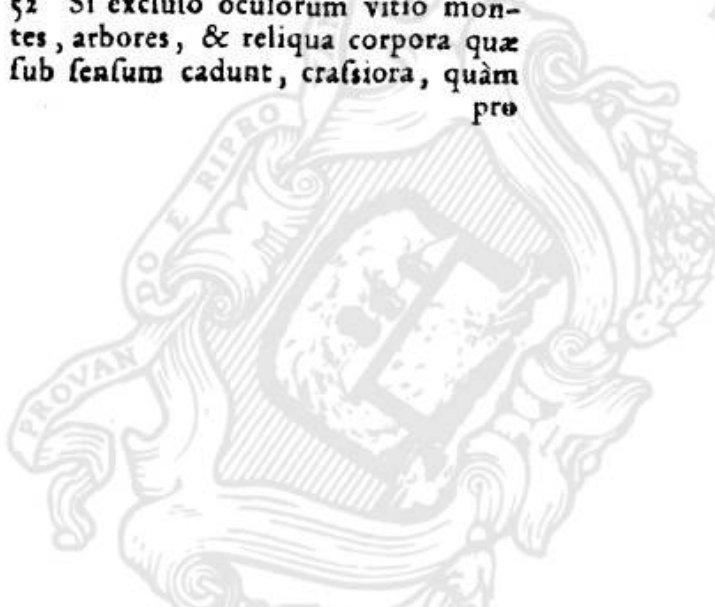
49 Mare plus solito cœruleum apprens, Austros nuntiare tradunt: atrum, Aquilones: derepentè ex inquieto tranquillum, venti vnus in alterum degenerationem, vel incrementum.

50 Spumæ maris dispersæ, & insigniter bullantes aquæ, asperam tempestatem, flatuosamque promittunt. Adhæc si factò silentio mare altiùs intumescere deprehendetur.

TERRA.

51 Si observabis montium cacumina, sonitum mugitibus per similem edere, aut solito elatiora crassioraque apparere, præterea, insulam ex vna multas ementiri, Austros, & ab his pluuias expectabis.

52 Si excluso oculorum vitio montes, arbores, & reliqua corpora quæ sub seculum cadunt, crassiora, quam
pro

136 EPHEM. AER. CLAS. III.
pro consueto modo, maiorave conspici-
entur: caliginosos, & præhumidos Au-
stios, viam affectare certus eris.

53 Terra natiuum suum colorẽ exui-
se visa, & nigrior quàm sit apparens, Bo-
reale signũ ob oculos ponit: albior, aut
pallidior, Australe: præsertim in liberio-
re cœlo, & solo.

54 Folia, siue aura (saltem quæ sentiã-
tur) per inane ludentia: & lanugo, vel
res quæuis alia in aère volitans: adhuc
pluuia quasi aliunde mota, aquis vltro-
citroq; subsultans, ventorum signa se-
cum habent.

55 Flamma ignis aut lucernæ scintil-
las multas micatim excutiens, seq; (nul-
lo cogente) intorquẽs: insuper ellychnia
fauillaceos fungos (vt sic dicã) eruẽtan-
tia pluuiosos ventos augurantur.

56 Passeres præter modum pipillan-
tes, & Aues veluti somnia sibi fingen-
tes. Adhuc Canes in puluere sese pluri-
mum volutantes, ad futuris ventis signa
haud quaquam obscura ponunt.

57 Si Aranearum filamenta aut rerum
aliarum flocculi, absque causa per aë-
rem motu vago multipliciter ferentur:
& ventorum, & pluuiarum certissima
præfagia exhibebunt.

58 Fulicæ per serenitatem, relictis pa-
ludibus, in sicco ludentes, & Ardeola
multum obstrepera mare fugiens, ven-

DE SIGNIS VENT. 137

tos cum aëris perturbatione ingentes
minantur.

59 Anates, tum domesticæ, tum agre-
stes, si diu & multùm alas excusserint,
seque cum vrinatoribus Mergis, solito
auidiùs aquis cõmiscerint tempestatum
& ventorum præcones habebuntur.

60 Mergi è medio mari ad littus pluri-
mùm conuolantes, ventorum & tempe-
statis testes esse solent.

61 *Continuò ventis surgentibus, aut freta pôti
Incipiunt agitata tumescere, & aridus altis
Montibus audiri fragor, aut resonantia longè
Littora miseri, & nemorum increbrescere mur-
mur.*

62 Corui singultu quodam latrantes,
seque concutiètes, si continuabunt, ven-
tos certò significabunt.

63 Formicæ segniter operantes, aut
contra propriam industriam latitantes:
vel foras oua progerentes, ventù ac tem-
pestatem ostendunt, nõ secus quàm Ra-
næ plurimùm coaxantes.

64 Cancrì instante procellosa vento-
sa, aut pluuia tempestate, lapillis bra-
chijs ac pedibus apprehensis, sese stabi-
liunt, Cõchæ saxis adhærescūt, & Echi-
ni se arena saburrant.

65 Terrestres volucres iuxta aquas vo-
ciferantes, & se illis perfundentes, ven-
tosam tempestatē non secus præagiūt,
quàm Cornix idē agitans, & Hirundo
humili

138 E P H E M. A E R. C L A S. I I I.

humili volatu aquas sapius deradens.

66 Anseres instante Septentrionali vento, volatum ad meridiem exercuisse saepenumero deprehendimus : in gruenta verò Australi, ad Boream.

67 Erinacius terrestris, qui & Ericius dicitur, duo foramina in subterraneo suo cubili effodiens, vnum ad Boream, alterum ad Austrum: vtrumlibet obturauerit, illinc ventos emeruros ostentabit. Si ambo, illorum pugnam confusè variam indicabit.

68 Polypus ad terram modo insueto recurrens, & calculos flagellis suis comprehendens, ventorum certissimū præbet testimonium.

69 Delphini per maris tranquillitatem lasciuientes, & aquas socio saltu validè perflantes, ventorum impetum ex eo cœli tractu significare solent, vnde primùm visi fuerint.

70 Signa alia ventorum, de Aphorismis toto hoc opusculo per classes sparsim disseminatis, colligere facillimè poteris. In quo non prætermittes locorum, & temporum, necnon cœli habitudinum rationes ac naturas, vt sapius dictum est, & subinde repetitum.

VEN-

DE VENT. NOMIN. 139
 VENTORVM NOMI-
 na, *Naturæ, Differentia, Acci-*
dentia, Effectus & alia.

Q Vum quatuor sint mundi anguli seu cardines, qui cunctis hominibus sensu ac experientia dignoscuntur: videlicet ex Orientis Solis locus, necnon Occidentis, & quæ polis vicinæ vtrinque sunt stationes (Septentrionem & Meridiem, si libet, appella) veteres Philosophi, primum ventorum numerum illis circumscripsisse, & hinc cardinales ventos quosdam ritè nuncupasse mihi semper sunt visi. Vel quoddam plures non nouissent, vel quoddam his tãquam ducibus reliquos complecterentur, & veluti asseclas intelligerent. Sequens ætas cognita ipsorum cardinum vasta hinc inde amplitudine octo (cuilibet laterales duos) addidit, atque illinc ad duodecimum numerum totam veterum classem reuocauit. Cuius seriem iuxta veterum placita, hic breuiter ex ordine tibi recensēbimus. Opus sanè arduum, sed tamen cognosci dignissimum, apprimeque vtile, non dicam nautis, & agricolis, sed medicis, ac omnibus qui sanitatis suæ custodes seduli esse student.

DE

140 EPHEM. AER. CEAS. III.
 DE VENTIS
Orientalibus.

Orientales venti Aristoteli & Plinio in hunc se habent modum, Subsolanus Græcis ἀπὸ λιώτης nuncupatus, quasi dicas à Solis via, aut æquinoctialis exortus sectione spirans, orientalium ventorum classicus est. Cui temperata omnia & mediocriter se habentia, pro locorum & partium anni ratione, necnō præfenti cœli statu adscribuntur. Hic suavis est, purus, subtilis & salubris: præcipuè manè: nam sub Phœbeis radijs nascitur. Vnde nihil veneni mortalibus adfert.

2 Vulturinus, Latinis à volando, quòd altè, vt volat vultur, nobis spiret: Græcis verò, quibusdam ἰσχυρὸς nuncupatus, quod pulchrè fluat, ac salubriter ad Solis brumalè exortum Subsolano comes assidet: qui ob viciniã meridionalis Austri (in quem nonnunquam degenerat) humidus & nubicosus, nobis sæpenu-mero visus est. Non desunt qui à vellentis nubibus, vulturinum dictum putèt.

3 Helespontius, à Græcis ἠελιασὶς à me ob latentem malitiam, detricta litera ἠελιασὶς dictus, eidem Subsolano ab æstiuo Solis emerfu lateralis astat: inconstans, & de Septentrionis natura in quem annuit,

DE VENT. ORIENT. 141
annuit, subfrigidus. Hinc nubes nō procul pellit, sed ad se vocat: vnde in adagium abiit: Mala ad sese trahens, vt Cęcias nubes.

4 Orientales venti Aristoteli hanc agnoscunt naturam, Subsolanus ficcus est. Eurus initio ficcus, sub finem aquosus. Hellepontius humidus: sed in his distingue loca, & concordabis (vt loquuntur) scripturas.

5 Venti à Sols exortu spirantes, vberiore habent materiam, & flatus validiores, quàm occidui: quia materia noctis frigiditate compressa, Sole emergente tenuatur, & ad motum impetumque faciendum paratior euadit.

6 Orientales Venti salubres sunt: quia à loco & aère temperato, necnon subtili prodeunt, vnde serenatores quibusdam appellantur. Propterea ædium & bibliothecarum fenestras, ad captandam omnis corruptionis expertem auram, illis aperiunt.

7 Euro perflante, omnia quam consueverunt maiora apparere plurimum solent: nā nubicosus est & vaporosus: ex quo (vt in nostris primis Ephemeridibus demonstrauius) falsam phantasmiam de corporum quantitibus & colore passim exhibere potest.

8 Constat ex Astronomiæ & Cosmographiæ rudimentis, pro regionum & Hori-

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA

142 EPHEM. AER. CLAS. III.
 Horizontium varietate, lateralium ven-
 torum distantiis, à quatuor principibus
 & cardinalibus, magis minusve varia-
 re. Nam & Orientalis, & accidua, æsti-
 uaque ac brumalis Solis (vt loquuntur)
 amplitudo, tantò maior accidere solet,
 quantò alter polorum fuerit super Ho-
 rizontem elatior. Sed de his multa in
 nostra Cosmographia.

DE VENTIS

Occidentalibus.

Occidentales venti Orientali-
 bus oppositi, sic se habent. Fa-
 uonius Græcis $\zeta\phi\eta\rho\sigma$ nun-
 cupatus, ab occiduo Aequi-
 noctij tractu spirat: estque Veri in quo
 plurimùm viget admodum similis: vnde
 hyemem, niues, & pruinas resoluit:
 & quia tepidus est ac temperatus, her-
 bas floresque producit: à fauēdo vel fo-
 uendo nomen habens: ad cuius spiracu-
 la omne mortalium genus luxuriat, &
 Venerem sobolis gratia exercet.

2. Africus, Græcè $\lambda\iota\psi$, ab hyberno oc-
 casu intonans, Fauonio, meridiem ver-
 sus, socium se præbet: tempestuosus, &
 ob Austri contubernium, nobis quan-
 doque pluuius: ab Africa & Lybia regio-
 nibus vnde mittitur, nomen habet.

3. Caurus Græcis $\alpha\rho\gamma\iota\varsigma$ dictus, in æsti-
 uo oc-

DE VENT. OCCID. 143

no occafu ad Septentrionis latus, Fauonium (vt fatelles principem) ftipat: percellofus, niufus, grandinofus, frigidus ac humidus: quo efflâre, nubila in Oriente fereno die plerumq; fpectantur.

4 Occidui venti, Aristoteli fubfrigidi omnes funt: nifi quodd Caurus ficcus eft in principio, & aquofus in fine. Sed hæc climatibus Aristotelicis donemus, no ftris non item. Nam vt eft in carmine,
Sortitur genium qualibet ora fuum.

5 Occidentales venti Orientalibus in hunc modum opponuntur. Fauonius, Subfolano, Africus, Vulturno, Caurus, Hellespontio.

6 Venti oppofiti maximè flant circa tēpora oppofita: vt circa Vernale æquinoctium, Fauonius: circa Autumnale, Subfolanus, & ita de reliquis: faciuntq; idem, vel omnino oppofitum: feruata vbique cœli & locorum natura.

7 Venti fecundum diametrum cōtrarij, fimul flare rarè aut nunquam videntur: nam valētior debiliori obluctatur, violentiamq; infert, & ceflare cogit: vel faltem obtundit, & confundit.

8 Occidētales ventos in fine diei, quodd à Sole repurgentur, falubriores eſſe contendunt Philoſophi, & temperatiores, quàm in initio. Orientales contra.

9 Fauonium, ante meridiem paſcentes æſtate oues ſpectare, poſt meridiem
verò

144 EPHEM. AERCIAS. III.

verò Subfolanum, antiquis salubre fuit & auspiciatum: aliter noxiū & malum: q̄ experiundo (si videbitur) explorabis. 10 Fauonius Vere, per cuius tempora aduentare solent Hirundines, à quibus Chelidonium nuncupatur, & Aurum dum à nobis recedunt, surgente Hespero, non procul à terra spirare solet, ex quo fit, vt Canes ne inter venandum latentes feras subodorentur, impediāt. Nam hic ventus, quòd omnium continentissimum sit, maximeque terram attingat, plurimum cōfundit olfactum ac gustatum.

11 Zephyrus, seu Fauonius quia temperatus est, & post tempestates plerūq; spirat, aërisq; habet temperaturam, idcirco ei admodum conuenit cum aere: quem sicuti non cōturbat, ita terræ fixus nullo modo cōtristat: Ex quo illum Græcis ζήφυρον bene nuncupatum, quasi dicas ζήφυρον, non ineptè tibi fortasse persuaseris.

12 Flante Fauonio terra hyemali frigore constricta aperitur: ac plantæ omnes germinant, & pullulare incipiunt. Nam Plinio nascētia è terra ab illo maritantur. Quo fit vt genitalem mundi spiritū, Fauoniū saepenumero vocitet.

13 Fauonium oliueta spectare iussit Cato: hic ver inchoat, aperitque terras tenui frigore saluber: hic vites putandi, frn-

DE VENTIS MERID. 145
frugesque curandi, arbores ferendi, po-
ma inferendi, oleas tractandi ius dabit,
afflatuque nutritum exercebit.

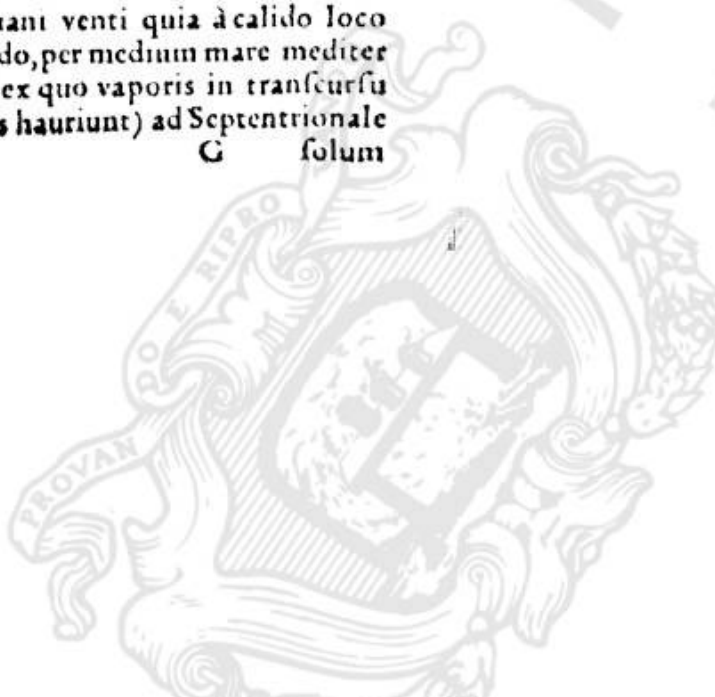
DE VENTIS ME-
ridionalibus.

Meridionales v̄eti calidi nobis
sunt, & omnium maxime hu-
midi: quorū rex & primarius
est Auster, Græcis νότος dictus:
humidus, fulminans & pestilens.
Cui socium se præbet, occasum versus,
Austroafricus seu λιβόνοτος, pluuio-
sus, & quādoq; tonans: sic dictus, quia iūctus sit
hinc inde Austro & Africo: adhuc Noto
& Libi. Ad Orientis latus Euroauster,
vel φοινικίας iacet: calidus & humidus,
ex vna parte habens Eurum, ab altera
Australum, vnde nomen retinet.

2 Venti Meridionales, Aristoteli sic
describuntur: Auster, Euroauster, & Li-
bonotus calidi sunt: sed ex his Auster
noxius & pestilens. Libonotus humi-
dus magis quā calidus. In quibus sem-
per (vt monuimus) cæli & locorum ra-
tionem præ oculis habebis.

3 Meridiant venti quia à calido loco
& retorrido, per medium mare mediter-
raneanum (ex quo vaporis in transcursu
per multos hauriunt) ad Septentrionale

G solum

146 EPIHEM. AER. CLAS. III
 solum oppositum permeant, ideo hu-
 miditates illa assatim exprimunt. Septen-
 trionales contrarium agunt, ob loci vn-
 de proficiscuntur *ἰδιοπροσταί*. Quæ ra-
 tio, in alia cæli ad terrâ positione, con-
 trario se habebit modo.

4 Ventus Meridionalis alijs omnibus
 insalubrior nobis est: na humidita-
 tum & putredinis authores, fautoresq;
 esse deprehenduntur, quapropter illis nec
 cellaria, nec ædes, nec bibliothecæ, nec
 granaria aperiri debent.

5 Auster de similibus locis qui-
 bus Aquilo spirat: nimirum de Aultri-
 no polo, multa que niue, glacie, & gelu,
 loca polis vicina vexat. Quum vero per
 Solis itinera, & meridianam plagâ tran-
 sit, à Sole deliccatus rarefcit. Ex quo in
 Græciâ calidus & siccus necessario per-
 uenit, & proxima loca calefacit ac de-
 siccat. Vnde quæ ferè illic æduntur, sic-
 cescunt, clanculumq; homines desiccant.
 Quum enim neque de mari, nec flumi-
 nibus vili humorem capere possit, de
 animalibus ac terra natis (vt habet Hip-
 pocrat. lib. 2. de Rat. viêt.) succum plu-
 rimum exugit.

9 Ventus Australis, in mari maiores &
 fauiores tempestates excitant, quàm
 Septentrionales, & alij quouis. Nam à
 loco calido profilientes, multos vapo-
 res pluiiarum & tempestatum nutri-
 tuos

DE VENT. MERID. 147

tios secum prouehunt.

7 Ventus Australis breuis & modicus aër serenat: magn⁹ & diuturnus turbat: qui in fine validior esse solet, q̄ initio.

8 Australes venti locis & temporibus opportunis nebulosi sunt ac vaporosi: propterea falsam rerum phantasmam penes magnitudinem & colorem sepe nullo mentuuntur.

9 Austro flante maiores fluctus æduntur, quam sub Aquilone: cuius motus, sicut etiam aliorum, Sol exorrens, itidem & Occidens adauget: Meridianus comprimit, saltem æstiuis temporibus, in nostris hæc regionibus.

10 Austro quâto maior erit, tantò pluuiosior (saltem nobis) ac diuturnior apparebit. Vnde, quia finiens (vt diximus) validior est quàm incipiens, idcirco pluuias sub finem vehemetiores quàm initio fundit. Boreas contra: quapropter aquas paulatim colligit.

11 Austri si diu quidẽ spirabunt ex Hippocratis obseruatione & præscripto, auditum hebetabunt, caput grauabunt, erunt caliginosi, pigri & dissoluentes.

12 Austrinae cõsistutiones corpora humectant, frangunt & laxant: vertigines faciunt, oculis atque artubus difficilem motum præstant, & aluos lubricant.

13 Austro persflante animal quoddam minus elurire testatum probatumque est.

G 2

Quia

148 EPHEM. AER. CLAS. III

Quia calor ab eius flatu cutis poros aperiens, cum spiritu calidū internum (beneficio cuius coctiones & facultates aliæ naturales perficiuntur) foras exhalare ac dissolui finit. Sed in calidis regionibus: id locum habere potest, in nostris non item: nisi fortasse per æstatem. Cæterum, quia (vt dictū est) Austri diurni, humiditate superflua corpora replent, & pituita infarciunt, etiam id ipsum in paratis moliri possunt.

14 Austrum quæ spectant arbores, decidua folia ante alias habere tradiderūt rerum agri scriptores. Adhæc, per austri nos flatus fruges peiūs maturescere, quanquam celerius.

15 Auster noctu ideo vehemētior solet esse q̄ die, quia exhalatio venti huius, tã est calida, vt noctis frigore deprimi non possit, quin proprio calore sublata vehemētior insurgat. Interdiu à Solis estu rare fit, & aliquãdo absumitur, vnde nō potest tanta vi spirare, quanta noctu.

16 Austro permultū diuq̄ flante, fungos & Irides circa lucernas fieri constat, quæ ad his maximè conspiciuntur, vel potius confinguntur, qui natura humidiores habent oculos, & visionem imbecillam, vel ut-
cunque depravatam.

DE

DE SEPTENTRION. 149
DE VENTIS

Septentrionalibus.

Septentrionales venti frigidi sunt & sicci, faciuntque niues & frigora. Quorum cardinalis & præcipuus est Septentrio, Græcis βόρειος & ἀναρτήριος quod ab arcto, flet, dictus: Lateralis ad occasum, Circius & Olympias, Græcè θρασυκίας & ἰάπιξ niuium authores & grandinosi. Ad Orientem Aquilo, Græcis μίσις, comes sedet, nubes constringens, & aquas glacians sine pluuia, adhæc flores & fructus, vineasque germinantes lædens,

2 Venti Septentrionales Aristoteli sic depinguntur. Boreas, Aquilo, & Circius aëra purgant, & nisi vehementer frigidi fuerint, serenant: particulatim Boreas grādinosus est & salubris: Aquilo, niuosus & corruptiōis vindex: in summa frigidissimi oēs. Sed hæc nostris hisce Septentrionalibus, regionibus nec passim, nec p̄ omnia respōdere obseruabis. Quare de vētis serid̄ philosophari volēti, necessaria est cœli & partiū terrę cognitio.

3 Septentrionales vēti meridians hūc in modū opponūtur Boreę Auster, Aquiloni Euroauster Circioꝝ, Austroafricanus.

4 Venti Septentrionales saluberrimi sunt, & omnis putredinis expertes. Vnde rerum agri authores, cereales apothecæ

150 EPH'EM. AER. CLAS. FII
cas & vinarias illis patefacere, & (vt dicam) fenestrari præcipiunt.

5 Venti Septentrionales, floribus, prægnantibusque arboribus, necnon germinibus, & recenter efformatis fructibus, adprune (saltem apud nos) nocent: gemmantesque vineas grauitè fatigant & lædunt.

6 Borea exsibilante puteos magis quàm flante Austro fumare cognitum est. Causam habet antiperistasis, qua ille calidum intro congregat, hic vaporat & educit.

7 Aquilo, quia frigidus est & siccus, ideo omnes corporis superfluitates facile absumit. Nam frigus cutim cõstringendo naturalem calorem ad intima depellit, qui deinde auctus, ad omnes naturales actiones, & illis ancillantes facultates alias corpus nostrum vitamque dispensantes, fortior insurgit ac robustior. Hinc Hyeme & Vere (vt ter maximus scripsit Hippocrates) vères natura sunt calidissimi, & somni profundissimi.

8 Boreas nocturnus, tertium diem plurimum non exuperat: qui vt diurno tempore acrior inualefcit, ita nocturno debilior euadit. Addam quod Aquilonem prænuntiat, terra siccescens repente: Austrum, humescens rore occulto.

9 Si Boreas post humidam constitutionem ab Austro accersitam reboabit, tempestas in aère palam induci spectabi-

DE VENT. SEPTEN. 151
 Etabitur. Qui tamen si incipiens paruus esse solet, finiens nihilominus magnus exploratur: non paruus in egressu vires acquirit eundo.

10 Aquilones aërem longo tempore exercentes, secundū Hippocratem, tussis permouent: adhuc, vrinarum difficultates, horrores, costarum & pectoris dolores, lippitudines siccas, febres acutas, grauedines & atra biles.

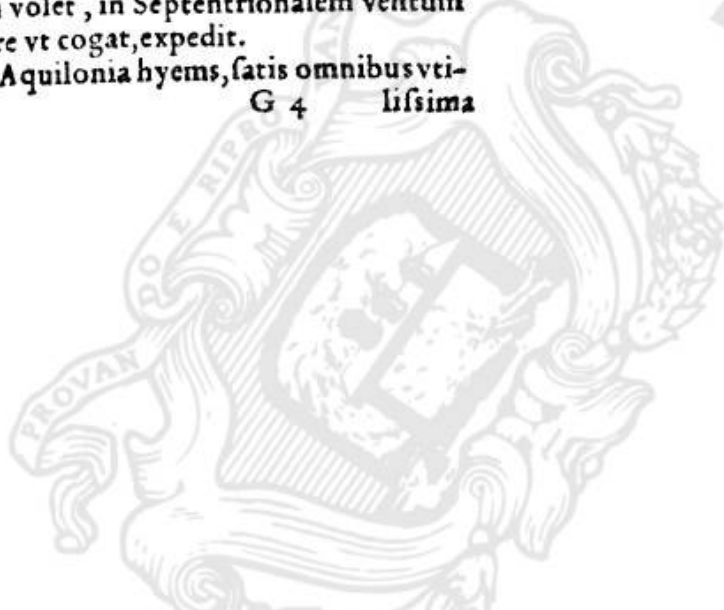
11 Aquiloniæ constitutiones eidem Hippocrati corpora densant, & contendunt: præterea bene mobilia, coloratiora, & melius audientia faciunt, alios exsiccant, oculos mordent: & si pectus dolor aliquis obsederit, laborem augent.

12 Aquilonius aëris flatus siccus, his qui naturam habent humidioram confert: Austrinus verò humidus, qui calidioram & sicciorem, quia contraria, ut habet ex Hippocrate Galenus, contrariorum sunt remedia.

13 Densiores & materiae firmioris arbores, Aquilone maximè gaudent, cuius afflatu lætiores euadent.

14 Greges contra Aquilonem pascentes, lippitudinem & alui defluuia contrahere, testatum est. Ad quæ accedit, quod qui fœminas ex grege, vel armento concipi volet, in Septentrionalem ventum inire ut cogat, expedit.

15 Aquilonia hyems, satis omnibus utilissima

152 EPHEM. AER. CLAS. III.
 lissima esse censetur, quàm si tepidi sequentur imbres, optimum erit. Nam arbores foetu exinanitas, & foliorum spolijs languidas, naturale est esurire. cibus autem illarum est imber: quem protinus conceptus seu germinatio, opportuno tempore & loco sequi solet.

16 Flante Aquilone arandum non esse, nec item inferendum, aut semen iaciendum, author est Plinius. Nam radices ventus hic percellit & perstringit.

17 Venti Plinio hanc habet rationem. Omnium frigidissimi sunt quos à Septentrione spirare diximus. Quibus præterquam quod addit Caurus, commune etiam facit, ut reliquos compescant, & nubes abigant.

18 Humidi sunt Auster & Africus. Sicci Caurus & Vulturnus, præterquam desinentes, nam tunc proprium temperamentum suum, ad humidi aut frigidi latus detorquent.

19 Niuales eidem habentur Aquilo & Septentrio, quanquam postremus grandines cum Cauro agnoscit. Auster alicubi æstuosus esse censetur.

20 Tepidi sunt Vulturnus & Favonius, ijdemque Subsolano ficciores. In uniuersum omnes à Septentrione & Occidente ficciores sunt, quàm à Meridie & Oriente.

21 Ventorum saluberrimus est Aquilo: pe-

DE VENT. NAT. ET EFFEC. 153
 lo, pestilentissimus (saltem nobis) Au-
 ster: mediocriter sei habet Subsolanus:
 ut cunque suspectus Fauonius. Sed quia
 in his ut plerisque alijs, sine limitatione
 loquitur Plinius, cautè est legendus &
 circumspectè audiendus.

22 Aquilo quia gelidus est & ficcus, flo-
 res sine pluvia maximè lædit. Circius
 frigidus itidem & ficcus, ventorum gy-
 ros & niuium coagulationes faciens.

VNIVERSALIA

*quædam ad ven-
 tos omnes.*

Ventorum materiam nõ tan-
 tum à terra, sed & flumini-
 bus, niuibus atq; mari, educi
 posse existimabis. Nã in his
 plurimum spiritus humidi inest, qui ob
 insitam leuitatem, & materiæ tenuita-
 tem, quum in nebulam, aut niuem trãsi-
 re non possit, in ventũ promptè abit.

2 Ventos ex materia pluuiæ cognata,
 vel cum expugante oboriri vel hinc cõ-
 stat, quòd quidam pluuias cient, alij ve-
 rò serenitatem efficiunt.

3 Quemadmodum flumina magna, de
 paruo fonte & exigua origine paula-
 tim increfcunt, alijs fluuijs, riujs, & aquis
 receptis, ita venti in suo primo exortu,

G 5 circa

154 EPHEM. AER. CLAS. III
 circa Horizontem remissiores emergunt, & debilius spirant: ab illo vero remoti (accidente subinde ab inferioribus per aërem noua exhalationum ceterua) fortius grassantur, & collectis à multitudine viribus (qua data porta) validius perflant. Nam ex successiva per Horizontem exhalationum impulsionem fiunt, à quibus impelluntur: perinde atque in aqua ex proiecto lapide circulus à circulo, donec ad eum qui omnium est maximus, ventum sit: in quo impetus omnis: exhaustis viribus paulatim remittitur & languescit.

4 Quia ventorum locus est in fima aëris regio, ideo à montibus, & eminentibus locis facile absconduntur, & ne deorsum scruant, refringuntur: qui supra terræ, maris, aut fluuiorum planiciem, viam liberius ire, redireque solent.

5 Venti ab aliquo cursu aguntur, vel quia halitus illorum materia, ignea & agilis quodammodo est substantia: quæ in sublime lata, dato obstaculo, per rectam lineam (vt graue corpus) descendere non potest: ergo leuitate insita, oblique & lateraliter palam decerrat. Aut, quia fumorum & vaporum noua soboles de ascensu occurrès, aliò migrare (nimirum ad latus) ac vltro cedere cogit.

6 Venti in magno aestu ac frigore pauci spirant, quia in illo, exhalatio ventorum

I . DE VENT. NAT. ET EFF. 155
 - rum pabulum à Sole depascitur: in hoc
 - verò, terra gelu constricta, fumos exha-
 - lare non potest, vti etiam nec aqua.

7 Ventus quiuis, niuem, gradinē, prui-
 - nam, siccitatem, gelu, pluuiam, tonitru,
 - & quæ illud sequuntur agnoscere po-
 - test, quæ commotio (vt postea dicemus,
 - & opportunè adnotabimus) tempestas
 - dici solet.

8 Ventos dedit summus rerum artifex,
 - ad custodiendam cæli aut (si maus) æ-
 - ris, terrarumque temperiem: præterea,
 - ad euocandas, suppressendasque plu-
 - uias: & alēdos fatorum ac arborum fru-
 - ctus: necnon ad difflationem, quæ vna
 - putredinis est vindex.

9 Venti opportunis temporibus frigi-
 - ditatem plurimum augēt. Vnde Hyeme
 - plerunque videre licet, loca perflata &
 - ventis exposita, plus alijs, etiam eodem
 - die & spatio rigere, ac gelu infestari.

10 Ventos etiā lucente Sole, non pro-
 - cul à terra insigniter tumultuari obser-
 - uabis, quòd halitus ipse vix duni salu-
 - tato aère, in primo terræ limine concu-
 - rantes errabundi luctantur. Vel quòd à
 - contrarijs partibus exilientes, circa ter-
 - ram obuij, casim & punctim ex tem-
 - pore coeunt. Aut, quòd ventosæ exhala-
 - tioni remissus sit vapor, qui supra hali-
 - tum sparsus, illum succumbere, proin-
 - deque inferius deerrare compellit.

G 6 II Cir-

156 EPHEM. AER. CLAS. III

11 Circa Lunæ Eclipses, flatus (vt auctor est Aristoteles) agitari maximè solent. Ad quæ accedit, quòd iuxta utrūq; Aequinoctiū, ventus aut aqua apud priores locum habuerunt quoties in Caniculæ aut Arcturi exortu non pluit.

12 Quemadmodū exiguus ventus pluuiam ingentem compescit & obtūdit, ita ventum violentum pluuiæ parua: quæ ex pugnantibus consistit materijs: quæ (vt potestas omnis) impatientes sunt confortij.

13 Venti vicini aut obliquè contrarij, non ex diametro oppositi, simul flare possunt: qui quò obliquiores erunt, eò turbas maiores, & tempestates sæuiores concitabunt.

14 Ventus perstrenuus roris generationem & lapsum præpedire potest: magis minùs, pro varia locorum ad cælum positione.

15 Montes & æditiora quæque loca, modò infimā aëris regionē (vt de Atlante, Olympo, Ato, & Pindo, scribūt) non exuperent, ventis sæpius quàm humilia pulsari, agitariq; certum est.

16 Ventos ex diametro oppositos, in eodem Horizonte simul flare est impossibile. Nam si ex æquo fortes erūt & pares, alter alterū impedit: si impares, debiliorem succumbere necessūm erit.

17 Scandente supra Horizōtem Sole, ventos

DE VENT. NAT. ET EFFEC. 157

ventos inualescere fidem facit obseruatio, qui Hyeme validiores circa Aurorã esse solent, quàm circa Hesperum.

18 Ventos ideo sistit pluuia, quòd eius aqua, terræ poros exterius (ne exeant halitus) obstruit. Aut, quòd ficosos fumos ventorum materiam immodica & imtempestiua humectatione diluit ac obtrundit.

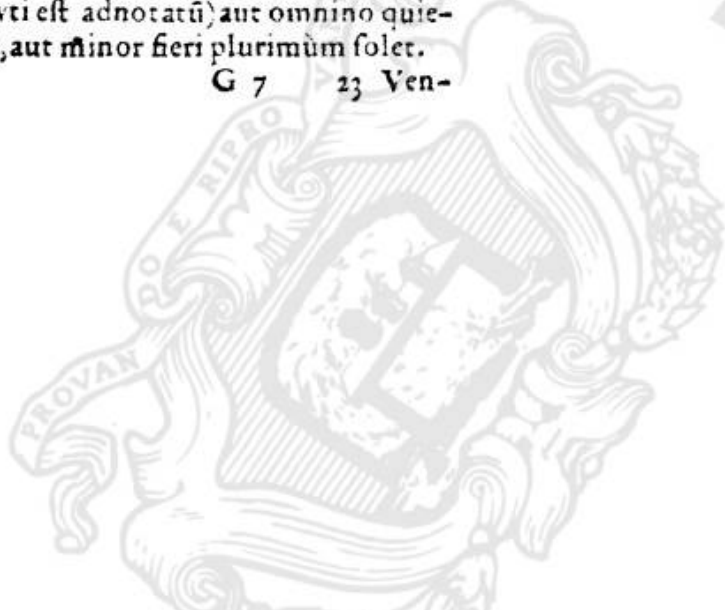
19 Ventos quandoq; ciet pluuia, quia terram aridulam exsiccatamq; & nihil aut minimùm exhalantem, pluuiali madore recreat, tepefacit, & collapsas illius vires reparat, fessaq; membra leuat: perinde atque fieri solet in igne cineribus còdito, aut calce: in quibus modica frigida affusio, fumos alioquin latètes & pressos conspicuè excitat.

20 Sole exoriente si minùs cessabunt venti, illorum prolongationem ac vehementiam formidabis. Nam Sol præsertim fortis, radiorum suorum maiestate, aërias materias (nisi rebelles fuerint) tenet vel abolet.

21 Quemadmodum venti ex leui atq; modica materia surgūt: ita illa deficientes, ilico cadunt.

22 Ventus ante pluuiam adfuturã maior esse plerunq; consuevit, quã potest. Ad quã accedit, q; pluuia collabète, ventus (vti est adnotatũ) aut omnino quiescere, aut minor fieri plurimùm solet.

G 7 23 Ven-

158 EPHEM. AER. CLAS. III

23 Venti pro materiae diuersitate & regionis à qua feruntur natura, diuersis modis affici videntur: propterea sibi similes vbique non sunt.

24 Ventos eos qui degente supra Horizontem Sole incipiunt, vehementiores, diurnioresque expectabis, quam qui illo sub terram lapsò, emergunt.

35 Quia terra est rotunda & inaequalis, ideo fit vt ventus vnus alicubi flàs, alibi non perspiret, Vel quia omnis non fert omnia tellus, hoc est, vètosæ exhalationes vbiq; non exeunt. Aut quia à mōtibus (vt diximus) transire præpediuntur.

26 Venti quandoque subsidunt ac remittuntur, propter defectum caloris, qui terræ spiramenta recludit: ex quo fit, vt per eam constitutionem, pauciores, vel saltē mitiores, serenioréve prodire videantur.

27 Vere & Autumno ideo frequentes, fiunt venti, quia tunc propter aëris teporem, & meatuū terræ apertionem exhalationes sunt plurimæ: quæ ob radij solaris debilitatem, minùs dissolui ac dissipari possunt.

28 Aestate & Hyeme pauci spirant venti: quia in hac, halitus (frigoris beneficio) clausis carceribus comprimuntur: in illa, à rapidissimo Solis radio extinguuntur, & vanescunt.

29 Venti qui quarto die post Solis & Lunæ

VENT. NAT. ET EFFE. 159

Lunæ conjugium spirant, mensē integro quandoq; perseverare deprehenduntur. Nā is dies totius peragratiōnis Lunæ, sicuti apud medicos acutorum morborum, index antiquis est habitus.

30 Venti in orbem ferè spirant, ita vt cadentem proximus semper sequatur, ex læuo latere plerunq; in dextrū hac enim ratione motū Solis respicere volunt. Quod ipse ad obseruationem diligenter conferes. Nec omittes q̄ quisquis erit vētus, si feruidus sentietur, pluribus diebus permanebit. Et vulturnus si à serena cœli parte cœperit flare, non durabit in noctem: at Subsolanus in maiorem noctis partem extenditur.

31 Venti medio die aut nocte ferè sopiuntur: quòd nimio frigore, vel æstu (vt sæpius dictum est) illos solui experientia doceat.

32 Quum exhalatio, ventorum materia, calida sit & sicca, mirabitur quis, vn de venti alij sint humidi, alij frigidi, & ita deinceps de reliquis ex ordine. Huic paucis responsum volo, qualitates ventis à locorum natura, vnde vel per quæ spirant, accidentaliter inesse, non à Solis halitibus & fumis.

33 Inter ventum & auram, tale ferè est discrimen, quale inter lacum & flumen. Aura enim nihil aliud est, nisi aër obmotam leniter exhalationem blandè impul-

160 EPHEM. AER. CLAS. III
 impulsus, qualiter flabello excitari so-
 let. Quid ventus dictum supra.

34 Auræ æstu præualido maximè exci-
 tantur in locis saltuo, sis aut ad fluminū
 ripas: propter spissiorū exhalationum
 & frigidiorum dissolutionem, in his lo-
 cis à calore Solis factum.

35 Ventorum impetu & violentia, pi-
 sces in nouas piscinas & aquas, nec non
 noua semina in alienas terras, nouumq;
 auium genus atque incognitum, è lon-
 ginq; regionibus transferri, scriptum
 est, atque obseruatum.

36 Venti ingentes & diuturni, prodi-
 tiones vulgò portendere solet: quia ab
 acri caliditate & siccitate oboriuntur,
 quæ imbecilla capita vexat, & in prodi-
 tiones ac seditiones plurimùm agit.

37 Venti sunt expectandi vnde nubes
 discussæ cælum adaperuerunt: Sed hæc
 satis. Nūc superest vt de particularibus
 ventis quibusdam, certis tempestatibus
 anni remeantibus, consequenter scri-
 bamus.

38 Etesias appellant Philosophi an-
 niuersarios ventos, stato anni tempore
 recurrentes: quos post æstiuales versio-
 nes, ab Vrsa (Sole Cancrum peragrante)
 liquatis Boreæ niuib; spirare, contem-
 dit Aristoteles: flatusque habere, per diē
 manifestos, per noctem verò obscuros.
 Quanquam Seneca aliter, qua causâ, vi-
 derint

VENT. NAT. ET EFFEC. 161
viderint docti.

39 Etesia noctu ferè definunt, & à ter-
tia diei hora Peripateticis peroriuntur:
spirantque à Bruma Ornithijs leniores,
& paucis diebus perseverantes.

40 Ornithia venti sunt Etesijs ex op-
posito flantes, post solis hyemales ver-
siones, hoc est, post brumales solstitium.
Quod Aristoteles in suo climate & cœ-
lo agnoscere potuit, nos in nostro (ut de
superiori) nōdum satis constanter pro-
bauimus.

41 Venti Ornithia seu Chelidoniae di-
cti, nomen habent ab auibus, & hyrun-
dine: quæ sub illorum aduentum appa-
ret. Plinio spirare incipiunt vno & se-
ptuagesimo die post Brumam.

42 Prodromi, sunt Aquilonum flatus:
inde nomen habentes, quod Etesias ven-
tos non vnus tantum cardinis, sed to-
tius ferè hemisphærij, quod est inter Fa-
uonium & Zephyrum (quæadmodum
adnotauit Milichius in 2. Plin.) præcur-
rant alijs inter ortum seu Subsolanum
& Boream. Atque hæc de vniuersali vē-
torum ratione summatim scripta satis
erunt. Repentinos ventos omnium ma-
ximè formidandos aggredior: modò ti-
bi ostendero mirabilem esse omnipoten-
tis Dei prouidentiam in ventis, pluuijs,
& alijs meteoris. Nā quot ignibus, aut
caloribus opus esse putas ad resiccādas

vnus

162 EPHEM. AER. CLAS. III.
 vnius regionis pluuiosas superfuitates,
 tam in vrbibus quàm extra, longè la-
 teque resperfas, quas vnus septentrio-
 nalis ventus, vnus item solaris radius,
 vna aut altera hora, ceu de spongia, ab-
 sorbet, exhaurit, ac emulget? Quot aqua-
 rum dolijs, imò verò quot fluminibus
 opus esse dicas ad irrigandam, & hume-
 ctandam regionem vnã quam vna, aut
 altera hora, vel leuissimus imber vni-
 uersim & ex æquo madefacit, aspergit,
 saturat, ac irrorat? mirabilis sanè in al-
 tissimis Dñs, qui solus quæcunque vult
 facit in cælo & terra. Sed de his ali-
 bi. Superest vt promissum, pro mea te-
 nuitate, nunc demũ hic explere satagã,

DE REPENTINIS
*quibusdam ventis & violentis, ob
 idq̃, periculosis et for-
 midandis.*

EX ventis, quidam repētini sunt
 nuncupati, quòd magno frago-
 re subitò oboriantur & subitò
 concidāt: quorum mutationes
 & formæ variæ sunt. Nam obducti nu-
 bium (vt sic dicam) cute, diuersis modis
 afficiuntur. Itaque ex his aliquot pro-
 feremus.

2 Flatus quidam est horribilis & re-
 penti-

DE VENT. NAT. ET EFFE. 163
 pentinus, à Græcis ob incensionem & inflationem *πρηνήρ*, à Latinorum plerisque procella ardens, cœlestis flamma, & igneus turbo vocitatus. Hic obliquè supra terram (vt incendium) volitans, & terribiliter grassans, nunc arida robor, nunc vicos & oppida, nedum fata ac sylvas amburit & perdit. Igneâ pluuiam nonnulli dixerunt, alij flagellum Dei, quo fruiante incensam cum vicino pago, syluam ingentem, & in cineres versam (Dij talem prohibete luem) semel nō sine stupore, dum iuuenis admodum essem, vidisse memini.

3 Prester à fulmine hoc differt, quo flāma ab igne, nam ille flatu latè funditur: hoc verò impetu cōglobatur, utrobique tamen ardor & incendiū reperitur.

4 Ecnephas ventus est procellosus, & mirandum in modū tumultuosus: magnus insuper & cōtinuus, motu recto ac violento deorsum ruens: quo vno à Typhone (de quo statim) maximè differt. In hunc effusum acetū, præsentissimum remedium esse, à Plinio scribitur.

5 Ecnephas, procella quandoque dicitur, estque ventorum omnium acerrimus. Nam propter materiæ crassitiē & spissam exhalationem, aërem obscurat ac percellit: qui non fusus, nec per apertū (vt alij) venit, sed laborās & iter sibi vi ac pugna parās, nec non ex alto supra
 terram

164 EPHEM. AER. CLAS. III
 terram obliquè prorumpens. Cæterùm,
 ille id esse fertur inter ventos, quod in-
 ter pluuias nimbus. Nubibus & vapo-
 ribus inclusa exhalatio arida, & à co-
 ætis supernè nubibus, summa vi versus
 terram detrusa Ecnephiâ ac procellam
 facit, validos & furentes ventos, è nubi-
 bus iaculatos, omnia perflâtes, ac seuis-
 simè perdentes.

6 Typhon, Græcis πύμα τυφώδες di-
 ctus, hoc est præceps & ignitus spiritus,
 ventus est locum ex loco mutans, & ro-
 ratim deorsum irruens: qui flantibus
 Aquilonibus, secum aliquid nubis con-
 uolutim deducit: à qua non potest se
 explicare.

7 Typhon præterquam quod cuiuscūq;
 rei inciderit, eidem vim infert: homines
 etiam & pecora in altum nōnunquam
 attollit, ac arbores & saxa in syluis tor-
 quens sternit: nauigiaque confringit, ac
 in sublime rapit.

8 Typhon, Plinio, Vortex, alijs Tur-
 bo, & vibratus Ecnephias, de nube ge-
 lida (vt dictū est) abruptum aliquid læ-
 penumero secū voluit, ruinamq; suam
 illo pondere aggrauat: quē, repentinum
 flatum à nube prope terram & mare de-
 pulsū, definiuerunt quidam: vbi in gy-
 ros rotatur, & proxima (vt monuimus)
 verrit, suaque vi sursum raptat.

9 Typhon illius ipso repercussus, cor-
 repta

VENT. NAT. ET EFFECT. 165

repta in cœlum secum aufert: ac in excelsum, nisi magna fuerit resistentia, sæpenumero perfert.

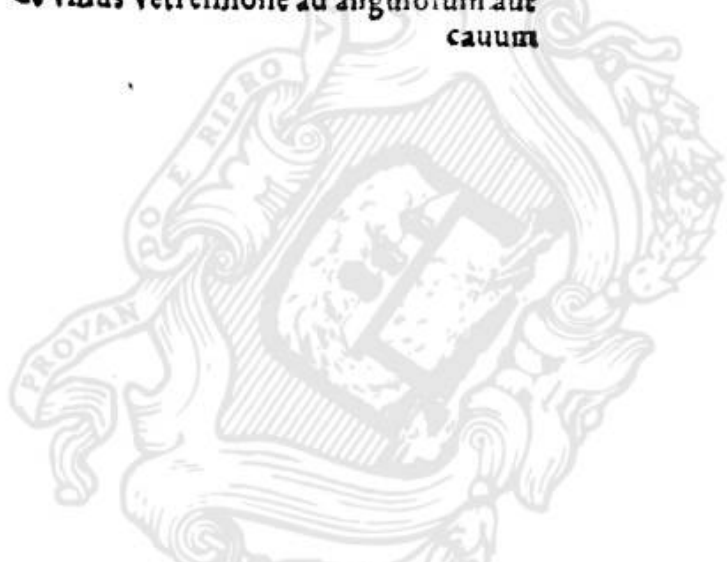
10 Typhon ardētior, accensuque dum fuerit, Prester vocatur: contactu arburens pariter ac conterens.

11 Typhon ab Enecphia hoc differt, quòd ille latius & altiùs vagatur: sitq; ex subtiliore materia, & absque diuulsiōne continuè perflat. Hic humiliùs & angustiùs discurrit, ex spissiore materia discontinuè grassans, & obuia quacūque mouens ac exagitans.

12 Typhon seu Turbo, plerunque fit à duobus pluribùsue contrarijs ventis, & obliquè spirantibus, in angustiis arctisq; locis (vt sunt angiportus) plurimū sese prodens ac vigens.

13 Typhon ob vehementem impulsio- nem, quandoque instar ardentis rotæ in gyrum agitatæ incēditur: arbores & nauigia prodigiōse conficiens. Quod ad πρηστία quidam detorserunt, quorū materia ferè eadem esse consuevit.

14 Turbo ventus, ab aliqua mūdi pla- ga certò præscripta spirare minimè de- prehēditur, sed è nube deuolui: quoties scilicet oppositi venti duo, ex oppositis nubibus egressi, cōcurrentes impetu ma- gno & perualido commiscentur, ac de victoria inter se concertant. Quāquam de vnus vti elisione ad angulosum aut
cauum

166 EPHEM. AER. CLAS. III
cauum aliquod obitaculum, etiã Turbo fieri potest: hoc à vortice Pliniano, seu Ecnephtia differens, quo stridor à fragore.

15 Turbo ab vno vento nonnunquam emittitur: quando videlicet in cauo aliquo, vel anguloso loco eliditur, in quo (perinde atq; si aliquis ex opposita parte reluctaretur) conuoluitur. Qui quod eundem sæpius locum ambiat, ac se vertigine ipsa concitet, Turbo dici consuevit: quem cum Typhone confundunt Philosophi.

16 Non fit aquilonius Typhon, nec niualis, sicuti nec iacente niue Ecnephtias. Et hæc de ventis vniuersim & particulatim (quod ad meteorologũ attinet) fatis erunt. Reliquum est, vt ad Hydrographorum & hodiernorum nautarum ventos, commodum me conferam: ne quid tibi negatum esse dicas.

VENTORVM DISTIN
ctio, nomenclatura & situs, ex recentiorum Nautarum & Hydrographorum placitis.

HActenus ventos de antiquorum sententia duodenario numero distribuimus: fecimusq; quatuor, reliquorũ veluti principes

DE VENTIS NAVT. 167

cipes, à quatuor mūdi cardinibus, equinoctiali oriente & occafu, necnō meridie & feptentrione, flatu recta (quoad eius fieri poteft) procedētes: & alios in super duos horū cuilibet locali vtrinq; fœdere iūctos: pro maxima Solaris exortus & occafus (vt loquuntur) amplitudine. Nunc ostendere fupereft, quo modo recentiores nautæ & Hydrographi (maximè qui quotidie Oceanum aquarum parentē explorant) vniuerium Horizontis ambitum, contra antiquorum præfcripta, in ordinem duorum & triginta ventorum appofitiffimè (quod ad rem nauticam & Hydrographicam attinet) diftribuerint. Qua in re htc mihi monendus es nautas prifcos Mediterranei maris & Aegæi (quod Archipelagus incognita Oceani, vaftitate nuncupabant) cum hodiernis Oceani naucleris in ipfis cardinibus duntaxat conuenire, in alijs nō item. Nam recentiores nautæ, inter quatuor angulares ventos, hic rei & doctrinæ caufa à nobis Reges & principes nuncupatos, rurfum quatuor (cuique fpatio inter duos cardines, vnum) inferuerunt, quos præcipuos infcripferunt: nos mutuata à Vitruuio voce Medianos, quòd ab ipfis cardinibus medij ex æquo ftēt ac difter: factusq; hinc fuit octonarius vëtorum numerus, Deinde, a fcititijs illis quatuor Media-

168 E P H E M. A E R. C L A S. III
 Medianis , alios rursum vtrinque duos
 (Collegas ritè appellaueris) comites
 adhibēt: qui cum octo prioribus, sexde-
 cim constituunt. His insuper (octo in-
 quā postremis) laterales itidem vtrinque;
 duos alios opponunt, insigniorumque
 ventorū Quadrantes nuncupant: quo-
 rum omnium aceruus, ventos duos su-
 pra triginta, ad vnguem exprimit: vt
 quatuor sint Reges, & quatuor Media-
 ni, regibus hinc inde medio spatio assi-
 dentes: adhuc Collegæ octo, & sexde-
 cim Afflectæ, illis passim intertexti. Quid
 mea sentētia, temerè haudquaquam fa-
 ctum existimabis. Nam flatuosam & la-
 teraliter motam ventorum materiam,
 à dato quocunque Horizontis puncto,
 viam ire & redire posse, nunquam nega-
 bit rerum naturæ candidatus, nedū Phi-
 losophus consummatus.

2 Iam quod ad nauticas ventorū isto-
 rū appellationes attinet, paucis impre-
 sentiarum hæc à me candidè, vt omnia,
 accipito. Quatuor Regibus (cardinales
 si placet nuncupa) propria nomina, non
 dico Græca, Latina, aut Hebræa, sed
 pro cuiusque nationis libertate, dome-
 stica & patria indiderunt naucleri: ex
 quorum nomenclatura vtrinque colle-
 cta, denominationes Medianis ipsis (vt
 statim dicemus) apposuerunt. Rursum,
 ex binis Regionum & Medianorū ap-
 pella-

DE VENTIS NAVT. 169
 pellationibus simul iunctis, his quos Collegas vocauimus, nomina aptauerunt: sed ita, vt angulus illis proximior locum in denominatione primum, iure suo (quemadmodum postea audies) ritè sibi vendicer. Postremò, quos Quadrantes dici adnotauimus, partim à cò-iuncto primario, partim à socio, addita quarti voce denominarunt. Quæ omnia in Hydrographicis chartis (marinas appellant) proprijs lineamentis, coloribus & nominibus obscurè, & (ne locorum nomina confundantur) superficialiè distincta si animaduertèrè, rerum Hydrographicarum studiosis adprimè consultum gratularer. Sed verba, si placet, in exemplum conferamus.

3 Cardinales venti Regij & principes, hanc habent nomenclaturam. Subsolanum in Orientis Aequinoctionalis angulo triumphantem, nostrates Oceani nauæ, hoc est Gallici. VVest, nuncupât: mediterranei maris exploratores, Leuântem. Fauonium in occidentis cuspide sedentem, illi Oost, hi Ponentem. Austrum meridionalem, illi Suyde, hi Marinum & Austrum. Boream Septentrionis cardinem regentem, illi Noorth, hi Tramontanam.

4 Rursus, ventum qui inter exortum & meridiem æquis spatijs refidet, vnde Medianum inscripsimus, Suyde illi, hi
 H Syro-

170 EPHEM. AER. CLAS. III
 Syrochum dixerunt. Qui inter Orientē
 & Septentrionem medius est, illi Nort
 vvest, hi Græcū. Qui inter occasum &
 Seprétrionē, illi Northovvest, hi Mæ-
 strum. Postremò qui ab occidētis & me-
 rediei angulo ex æquo distat. illi Suyd-
 vvest, hi Garbinum & Labechium.

5 A iam dictis octo (nimirum Regijs
 quatuor, & Medianis totidem) ipsis in-
 termedijs, quos Collegas vocauimus,
 nomina hunc in modum rursus indi-
 derunt. Qui inter orientalem Regium
 & Medianū, Boreā versus collega sta-
 tuitur, VVestnortvvest denominat ur.
 Qui inter Medianum eundē, & Seprén-
 trionis angulum, collegam itidem agit,
 Nortnortvvest: alia tutē excogitabis, &
 ex iam dictis facilè compones.

6 De his verò quos quadrantes dixe-
 runt, ipsis Regijs, Medianis, & Collegis
 (vt monuimus) sparfim intertextos, id
 exempli habe. Eum qui inter North &
 Nortnortvvest, hoc est Septentriona-
 lem Regium, & proximè Collegam,
 orientē versus intertextitur, North cum
 quarta Nortvvest nūcuparunt: primam
 denominationē à principali vento pro-
 ximo, secūdā verò ab eo qui ad trium
 quartarum distantiam subsequitur, im-
 plorantes. Quod ex figura, vt ars exi-
 git, debitè extructa, sibi quisque facilè
 repræsentare poterit. Sed hæc (quod
 aiunt)

DE VENTIS NAVT. 171
aiunt) extra oleam. Quæ quia ad Me-
teorologiam, & Ephemerides nostras
parum attinent, verbum non amplius
addo. Dabitur fortasse locus istis fu-
fidis, & accuratiùs dilatandis ac expli-
candis in nostra Hydrographia, si quæ
hîc tibi ex animo tradimus, grata esse
intellexerimus.

FINIS TERTIAE CLAS-
fis Ephemeridum aëris perpe-
tuarum, Antonij Mizaldi
Menluciani.
H 2 EPHE-

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA

¹⁷²
EPHEME-
RIDVM AERIS

PERPETVARVM

Antonij Mizaldi
Monluciani.

CLASSIS QVARTA.

TONITRORVM
causa & generatio.

Onitru hanc habetige-
nerationem. Perlatovi
cœlestium corporū ad
mediā aëris regionem
fumo duplici, vapore
nimirū & exhalatio-
ne: quemadmodum vapor in nubibus
consistentiam à locis frigiditate prom-
ptissimè vertitur, & addensatur, ita ex-
halationem superiora petere nitentem
celerrimè includit, & veluti captiuam
agit. Quæ in denso exitum indignabun-
da quæres, motu præualido nubis pro-
fundæ & cauæ, latera huc & illuc voli-
tans, perstrénuè quatit, & qua parte ra-
riora sunt, elidit: incensaque celeri suo
motu,

TONIT. ET CORVS. GE. 173
 motu, & vi ignea, longè micat: atq; prò
 vtriusque natura & densi rarique varietate, sonum per aërem, varium ac planè
 expauescendum audit: quem tonitru maiores nostri dixerunt. Aliter, tonitru est
 fragor auditus ex lucta vaporis & exhalationis in nube. Vel ex diruptione nubis
 facta per violentiam expulsionè sicci halitus & calidi, in ipsa vaporosa &
 frigida nube inclusi. Vel, vt Plinius habet, fragor factus ex plaga cõpactorum
 ignium è nube erumpentium. Tonitru itaq; erit nubis ictæ & percussæ sonus:
 omnia aded grauiter interdum perturbans, vt cœlum terræ miscere videatur.
 Nam quum in nubè natura humidam, procellosi, & ignei, impetuosi que halitus
 multi sese intruserunt, & vt captiui, obfides ibi facti fuerunt, inualescente
 qui illos agebat spiritu, & viribus congeminitis, exitum vijs omnibus pertẽtando,
 nubem ipsam impetu perualido discindere, aperire que conãtur. Ex quo fit,
 vt incurfiones admodum violentæ, & turbulenti ex resistentia impetus, cum
 prodigiosa agitatione susque deque illic oboriantur. Quorum indicatio horrendo
 cū bombo, & mugitu planè stupendo ad aures vsque nostras, per medium aërem se
 terribiliter prodit, ac insonat. Qui mugitus, aut, si placet, sonus, ab antiquis non solum
 tonitrus, sed &

H 3

tonus

174 EPHEM. AER. CLAS. IIII
 tonus etiam dictus fuit: à quo attoniti
 nomen habent, ac si dicas tonitru per-
 culsi, vel afflati. Hęc vera est soni tā hor-
 rendi, aut, si mauiis, tonitru generatio.
 Quę admirationem exiguā habere de-
 bet: quum etiā in Castaneę cortice, ve-
 luti in nubecula, modicus vapor inclu-
 sus, simile nescio quid moliatur. Adhęc
 halituosus puluis in bellicis machinis
 clausus, motus ac incensus. Quę machi-
 nę, ecquid per Deos immortales, habēt
 corporis, quid virium, quid proportio-
 nis, cum nube ingentissimos quosuis
 montes exuperante, vaporumque & fla-
 tulentorum halitum, tota, vt sic dicam,
 doliā circumferente? mirabilis sanē in al-
 tis Dominus: mirabilis, vt postea dice-
 mus in tonitru, fulgure ac fulmine, quę
 facit verbum eius.

CORUSCATIONIS

causę & generatio.

Coruscatio, fulgur, fulgetrum,
 seu fulguratio, aliud nihil est,
 quā apparitio subita hali-
 tus subtilis & inflammati ex
 tempore per aërem discurrentis ac vane-
 scentis. Aut vibratio luminis seu flam-
 mę, quę fulmen futura erat, si plus vi-
 rium ac materię habuisset. Erit itaque
 Coruscatio, lumen inflammatę exhala-
 tionis

DE FVLMI. CAV. ET GE. 175
 tionis per nubis latera expulsæ, & excuf-
 fæ: quam fieri tibi proponimus ab hali-
 tu: valido impetu perruptæ nubis latere
 deorsum micante, & subtiliter in aëre,
 ardente: qui priùs cerni solet, quàm to-
 nitru audiri: licet secundum naturã po-
 sterior fit: quemadmodum docebimus.

FVLMINIS CAVSAE & generatio.

Fulmen fit quando halitus ficus
 & nonnihil viscosus (vnde cõ-
 positus vapor quibusdam nun-
 cupatur) multo motu & varia
 agitatione, conciliato estu in nube per-
 coquitur, & in ferream, aut lapideam
 quandam massam coit. Aliter, fulmen
 est exhalatio ardens, è nube vaporosa
 (tenuis essentia spiritali præeunte, & se-
 quente) deorsum violenter iaculata. Vel
 spissior halitus à frigidis vaporibus cõ-
 globatus, magna vi & fragore de nube
 erumpens, & vsque ad terram descen-
 dens, corporaque ibi reperta, dura & so-
 lida, motu, lumine, ac afflatu, percellens,
 dissipans, & varijs modis (vt post-
 ea dicemus) abolens, con-
 rorquens, atterens, ac
 dispergens.

H 4 SIGNA

176 EPHEMÆR. CLAS. IIII
 SIGNA TONITRVO-
 rum, Fulgorum, &
 Fulminum.

Sol manè aut vesperi per æstiuos dies, adhac initiante Autumno, & procedente Vere, caua in nube, & grauida: cùm insolito calore visus, cœlũ grauiter tonaturum minatur.

2 Traiectiones ex quatuor mundi angulus (exurgente à meridie atra nube) vastè irruentes: tonitruorum & coruscationum, vel pro his ventorum prouentum magnum, conspirante regione, & anni tempestate præsagiunt.

3 Si Typhon ventus turbinosus, Aestate, Vere, & Autumno, paleas, puluerem, & alia sursum de improviso, densis nubibus obducto cœlo, raptabit: tonitrua, & quæ illa comitantur, proxima esse portendet.

4 Si Aestiui dies, & qui illos antecedunt Verni, sequunturque Autumnales, præter anni tempestatem incalescunt: seque ad occasum (labète Sole) Iris proferet: tonitrua & cum fulgetris fulmina valde formidabis.

5 Signa ventorũ, tempestatum, & pluiarum quamplurima, à circulis, Parahelijs, virgis, nubiu natura, & alijs quæ circa luminaria, vel alibi apparent, opportunis temporibus & locis (aère quo dictum

TONITRORVM. 177

dictum est modo incalescente) accidere si videbis: ad tonitrua, & quæ inde pendent (singula singulis, vt par est, miscendo) non ineptè transferre accommodareque poteris: præsertim si Mars & Mercurius, vel cum his Iuppiter, luminarium eclypsis, & magnis coniunctionibus, vel anno, aut eius quadrantibus præfuerint.

TONITRORVM, DE-

creta per singula signa Zodiaci, ex

Mercurio Trismegisto,

& Leopoldo Austriaco.

- S**I Luna in Ariete versante, primos Tonitruorū strepitus exceperis, herbarum abundantiam, necnō hominum angustias, eorūq; suspēdia expectabis.
- 2 Si in Tauro, annona in mōtibus valde bona erit, in vallibus pauca: cum vini & pecoris multiplicatione.
- 3 Si in Geminis, pluuia multæ ac grādines aderunt: frumentum ac legumen copiosum erit, aues pauca, & reptilia multa.
- 4 Si in Cancro, emerget fames, & populi cōmotio, cū fructuū deuastatione à locustis, & pluuijs putrefacientibus.
- 5 Si in Leone, seditiones mouebūtur
- H 5 inter

178 EPHEM. AER. CLAS. IIII
inter regna: annona cara erit, & sub finem anni populi seditio, & magni alicuius viri mors expectabitur.

6 Si in Virgine, hominibus insidiabuntur ferae, atq; animalium quadrupedum valde timendus erit interitus.

7 Si in Libra, annus circa sua initia ficcior erit: sub finem humidus cum annonae caritate.

8 Si in Scorpio, parca erit vindemia, pisces & pecudes morientur: foeminae, abortient: & venti validè perflabunt.

9 Si in Sagittario, congruae pluviae descendent, praeliabuntur Regum domesticis, & decidui erunt arborum fructus.

10 Si in Capricorno, gentes quam plurimae dispergentur, ac tristitia in multorum cordibus altas figent radices, grafabiturque pestis alicubi.

11 Si in Aquario, pluviae erunt magnae, & motus in populo maximi. Adhuc terroribus varijs percellentur mortales: agrabiturque aer ventus morbificis.

12 Si in Piscibus, formidabilis erit siccitas, & suo tempore gelu: fructus deficient, vinum abundabit, aegrotabunt homines, sed pauci morientur.

13 Animaduertendum, quod si in secundo signo à primo tonabit, abolebitur primi significatio: si in tertio, primi & secundi: si in quarto, praecedentium, & ita deinceps.

TONI-

179
TONITRORVM EX
quatuor mundi partibus surgentium,
vel auditorum, portenta, ex Be-
da Anglosaxone.

A B Orientali plaga exorta pri-
ma tonitrua, in anni ipsius
circulo, sanguinis copiosam
effusionem præfigurant.

2 Ab Occidentali, mortalitatem, pes-
simamque pestilentiam.

3 A Meridiana, incolas pelagi magna
clade morituros.

4 A Septentrionali, malorū hominum
cladem, multorumque euerfionem.

TONITRORVM
per duodecim menses anni pro-
gnostica ex eodem.

IN mense Ianuario si tonitrua percre-
pant, in anni ipsius ambitu multos
homines cū pecore esse morituros por-
tendunt. Adhæc, sylvarum ac nemorum
infructuosam sterilitatem.

2 In mense Februario prima tonitrua
audita, aurium infirmitates & capitis
significant.

3 In Martio, mortalitatem atq; terro-
res multos, ac si extremus dies adesset.

H 6 In

180 E P H E M. A E R. C L A S. IIII

4 In Aprili, seminibus ac frugibus periculum imminere portendunt: & undas vasti pelagi nauigare valde periculosum indicant.

5 In Maio, pluuiam copiosam frugumque ac foeni nimiam sterilitatem praenuntiant.

6 In Iunio piscium diuersi generis diuersam multitudinem, & undas fluminum metuendas declarant.

7 In Iulio, hominibus magnum imminere mortis periculum, & arboribus sterilitatem praesignant.

8 In Augusto, pelagi pisces per turmas absque generatione morituros indicant, cum noxia serpentini generis eruptione.

9 In Septembri, copiosam populi multitudinem ex hac vita migraturam significant.

10 In Octobri, infra anni illius circulum validissimas aëris procellas, atque ingentissimos ventos, emerguros praenuntiant.

11 In Nouembri, nimiam ouium infœcunditatem, sterilitatemque imminere, ex alto quasi tuba praecinunt.

12 In Decembri, nullum malum hominibus, cæterisque animalibus aut frugibus praefigurat: sed prospera, atque salutaria omnia.

TONI-

181

TONITRORVM
præfigurationes per singulos dies
hebdomadæ ex
eodem.

SI in quolibet anno tonitrua die So-
 lis, vel Dominico, primû percrepue-
 rint, clericorum ac sacrarum virgi-
 num mortem designare tradunt.

2 Die Lunæ, turmas coniugum esse
 morituras, frugesque passuras.

3 Die Martis, magnificam copiosissi-
 mamque frugum abundantiam.

4 Die Mercurij, scorta ac meretrices
 fatuasque fœminas, per agmina cater-
 uatim morituras, aut humani sangui-
 nis copiosam effusionem.

5 Die Iouis, multiplicem frugum ter-
 ræ abundantiam, atque incolarum pela-
 gi prosperitatem.

6 Die veneris, Regis interfectionem,
 aut validissimum bellum, multorumque
 stragem, vel pecora magno numero mo-
 ritura.

7 Die Sabbati, aut Saturni, ingentem
 pestilentiam grassaturam, vel validissi-
 mum bellum venturum designant.

H 7 TONI-

182 EPHEM. AER. CLAS. IIII
TONITRORVM.
*præfagia, per duodecim menses
anni, ex Leopoldo Au-
striaco.*

I Anuarij tonitrua, ventos validos,
& frugum abundantiam promit-
tunt.

2 Februarij mortem multorum,
& maximè diuitum.

3 Martij, ventos validos, frugū abun-
dantiam, & lites in populis.

4 Aprilis, annum bonum & iucundū.

5 Maij, famem.

6 Iunij, frugum & annonæ copiam.

7 Iulij, annonam bonam, sed pomife-
rarum arborum detrimentum.

8 Augusti, reipub. prosperum statum,
sed ægrotudines multas.

9 Septembris, frugum abundantiam,
& potentis viri occisionem.

10 Octobris, ventos validos cum an-
nonæ & fructuum inopia.

11 Nouembris, frumenti largum pro-
uentum, ac hominum hylaritatem.

12 Decembris, annonæ abundantiam,
& in populo concordiam.

TONI-

183

TONITRORVM SI-
gnificationes per duodecim signa Zo-
diaci ex Zoroastre, autore Cass.
Dion. Vtic. lib. 1. Geopon.

- S**I prima tonitrua post Canis ex-
 ortum contigerint Luna in Arie
 te versante, consternatos & du-
 bix rationis quosdā in regione, illa fu-
 turos significat: Adhuc timores homi-
 numq; fugam, postea verò quietū statū.
- 2 In Tauro, frumenti & hordei corru-
 ptionem, locustarum prouentum, & in
 regia aula gaudium.
- 3 In Geminis, turbas & morbos, fru-
 menti que corruptelam.
- 4 In Cancro, hordei vitium, boū stra-
 gem, & circa Martium ac Aprilem plu-
 uiarum copiam.
- 5 In Leone, frumenti ac hordei in mō-
 tanis perditionem, pruricum que & im-
 petigines.
- 6 In Virgine, regis interitū, nauigan-
 tium periculū, & circa sata rubiginem.
- 7 In Libra, plagarum multitudinem,
 bella & fructuum corruptionem.
- 8 In Scorpione, famem & volatiliū
 vbertatem.
- 9 In Sagittario, migrationem populi
 alicuius, in montanis frumenti copiam,
 in campestribus corruptionem.

10 In

184 EPHEM. AER. CLAS. IIII

10 In Capricorno, pluuias, regis dolum fructuum abundantiam, & excellentium virorum mortem.

11 In Aquario, bella horrida in maritimis, fructuum vbertatem, leguminum penuriam, & vini ac olei abundantiam.

12 In Piscibus, modicum frumenti corruptionis, & viri alicuius potentis mortem.

TONITRORVM NA

tura, Differentia, Accidentia, Effectus, & alia.

NVbes per tonitrua admodum nigricans, quia ob spissitudinem, contentum halitum fortiter comprimit, sonum, propter diuulsionis contumaciã, perhorrendum (præsertim si internus fumus copiosus erit & densiusculus) emittere prona est.

2 Nubes ex nigro rubescens, quia de se densa valde est, & ignitum vaporem multum habet, ideo validiorem ictum quàm nigra, plurimum incutit.

3 Nubes cum nigro rubore virescens, omnium pessima est, & mirandum in modum, si super ciuitatem aliquam, vel domum perpendicularis steterit, formidanda: quia ob ruborem, ignei halitus multum

TONIT. NAT. ET EFFEC. 185

multum habet: ob nigrorem, vaporem copiosum addensatumque propter virorem, aquam ingentem. Ex quibus frigidi cum calido, & humidi cū sicco pugna perstrēnua, & velitatio insignis sursum est expectanda. Ad quæ accedit, quòd nubes talis, enormem grandinem, & prodigiosorum lapidū fulmina, non sine hominum & pecora, vrbiumq; ac rerum aliarum iactura graui, sæpenumero minatur.

4 Nubes per tonitrua albicans, nihil aut minimum est timēda: quia vtriusq; materiæ pauillum habet.

5 Tonitru sine coruscatione tum maximè fit, quum sola nubium ventosarum inter se est collisio & lucta. Coruscatio verò sine tonitru, quando in tenui nube, rara & minimū aquosa, attritu suo & motu, necnon ingenita vi ignea, exhalatio ipsa incenditur, & viam nacta, foras profilit.

6 Ante magna tonitrua, validos vētos & fortes plerunque spirare obseruatum est: nimirum ob turgidæ nubis compressionem & commotionem, halituumque in aëre agitationem.

7 Quia per creberrima tonitrua, halitus putres, crassi & viscosi sursum cum vapore & exhalatione per infimum aërem ducuntur: & illius tractum corrumpentes, iterum deorsum refunduntur:

ideo

186 E P H E M. A E R. C L A S. IIII
 ideo grauisſimam peſtem, ac luem ho-
 minibus, pecori item, & ſatis quibus ve-
 ſcitur, creberrima tonitrua hinc mini-
 tari, cum libris fidem facit experientia,
 temporis filia.

8 Per tonitrua, dilacerata nube bom-
 bus tam vehemens & inconditus ple-
 runq; fit vt pullos in ouo & foetum in
 grauidarum vtero quandoque perimat.

9 Tonitru validius perſonante, non-
 nullos peregre proficiſcentes, ſurdita-
 tem incurriſſe obſeruatum eſt, nec mi-
 rum: nam excellens ſenſibile (vt loquun-
 tur Phiſici) ſenſum laedit, obrundit, &
 plerunq; abolet. Quod etiam accidere
 videmus his qui moletrinis, & ferrarijs
 fornacibus, necnon campanilibus, & lo-
 eis quales ſunt historiographis Nili κα-
 τάλουνα, iugiter aſſident.

10 Tonitru vehementer crepitante, vi-
 na ὀλυγόφορα, hoc eſt, paucam aquam fe-
 rentia (maximè per Aeſtatem & Autum-
 num) vaporeſcere, aut alienã qualitatem
 adipiſci, experientia cõſtat. In quã rem,
 ferrum dolijs ſupra poſitum, amuleti lo-
 co ex Zoroaſtre noſtrates habent Oe-
 nopola: aut lauri ſtipites, vel ramos.

11 Tonitru vigente, pluuia ſi minùs
 præſens eſt, ſaltem propinqua eſſe no-
 bis plerunq; indicatur, pro ſoli, cœli &
 partis anni natura.

12 Mineralia quæ cum tonitru, vel po-
 tiùs

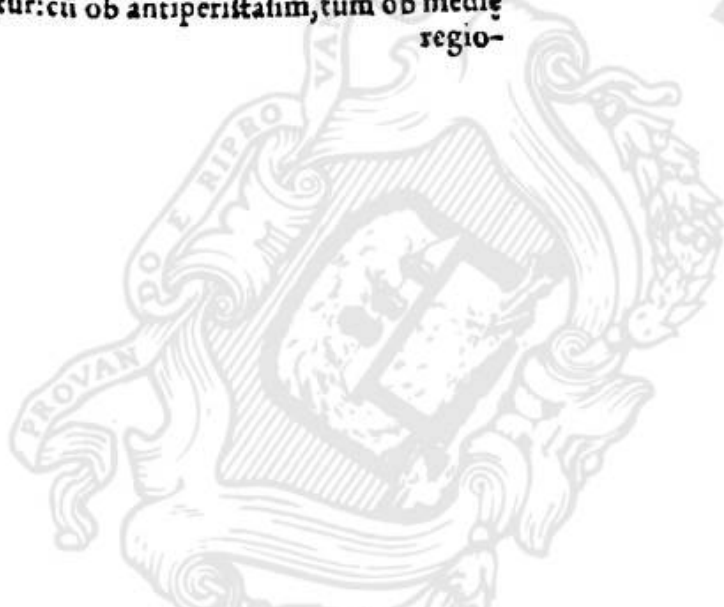

DE CORVSC. SEV FVLG. 187
tius fulmine decidunt, aded sunt exsic-
cata & torrefacta, vt ne igni quidem li-
quescere, nec in opus fabrile venire pos-
sint: quin potius in cineres abeunt, cuius
rei testes mecum quampluri-
mos citare possem.

DE CORVSCATIONE
*seu fulgure, & eius natura, dif-
ferentijs, accidentibus, ef-
fectu, & alijs.*

Coruscatio secundum naturam
tonitru posterior est, licet an-
te percipiatur, eo quod visus
a suo (quod dicunt) visibi-
li momento immutetur: auditus a so-
no non nisi in tempore: nam terreus ma-
gis est, licet aërem natura referat, perin-
de atque ille ignem, quo nihil agilius.
Quod in his qui procul ligna secant ap-
paret: nam prius securim, etiam secun-
do sublatam videas, quam præcedentem
ictum auribus assequi possis. Quan-
quam ad obiectum potius quam ad sen-
sus referendum putant multi.

2 Quamuis exhalatio, coruscationis
materia, insita sua leuitate, sursum ferri
nata sit: deorsum nihilominus mitti-
tur: cum ob antiperistasis, tum ob medie
regio-

188 EPHEM. AER. CLAS. IIII
 regionis aëris densitatem, & nubis ob-
 staculum: quæ frigido agente, spissior
 est: quàm ut fumis incensis viâ ad altio-
 ra faciat: quapropter deorsum, contra
 propriâ naturam, illos decurrere cogit.

3. E nube quandoque exit effusio
 ignea & halituosa, sine strepitu inflâ-
 ta: quæ in aliâ nubè valde aquosâ &
 densâ inuehitur: vbi extincta, nò tam
 sonum magnû, q̄ leue quoddâ murmur
 & stridorem instar candentis ferri effi-
 cit, dum in frigidam mittitur.

4. Si exhalatio coacta, non satis in vnâ
 creata, sed passim dispersa, per nubes ac-
 centa erupit, fulgura tantùm efficit,
 vel cum his leuia tonitrua.

5. Coruscatio alba & lucida ex subtili
 halitu & rarò, de nube minimùm aquo-
 sa, prouilit. Vnde vehementem calorem
 & inflammationem non sustinet: nam
 pressum ignem nubes ipsa non gerit:
 propterea corpora quæ attingit, nihil
 aut parum adurit: radio magis q̄ igne le-
 dens: ex quo nonnullos tantum affasse,
 alios verò excacasse vidimus. Nec est
 omitteendum, quod fructibus & parum
 foliatis racemis, nonnihil prodesse tra-
 ditur, loco idoneo & tempore.

6. Coruscatio fulua, ex fumo tenui sic
 facta, & subitido fit: in qua flâma ruti-
 lar, & calorem vehementè incendiumq;
 periculosum (præsertim si deorsum fe-
 ratur)

CORVS. NAT. ET EFFEC. 189
ratur) præ se fert.

7 Coruscatio rubra, de spissiore nube & bene fermentata effumatione, cū terrifico sono in prægnante aere erumpit: cuius flamma, quia aliud nihil est quam crassiusculi spiritus, proindeque ægrè inflammabilis ardor & incendium, ideo perniciosius sævit: suas vires etiam per mediã pluviã res mirã prodigiõse exrens. Hæc ciuitates plerunque incendit, & ad interiora vsq; neglecta aqua (tãta est vis ignis illius coelestis) cum interne cione violenter grassatur.

8 Coruscatio fumosa & subnigra, terrestris admodum est, & obscura, sed tamen pertinaciter ignita. In cuius nube, si humidum viscosum plurimum inerit: inde lapis niger, fuscus, vel ferrugineus fabricabitur: qui deorsum iaculat^r, obuios arborum trunco, etiam ingentes, & solidissima quæque, relicto vestigio, celeriter incendit, dissipat, scindit & abolet.

9 Coruscatio in nube lurida albicã, flammam habet siccam & parum coactam: ideoque per aerem longe lateque magno cum impetu (ob nubis profunditatem & aquosã substantiam) spargitur, & celerrime absq; vilo ambitio- nis vestigio extinguit: quãdoque dũtaxat laedit, præsertim si lenis fuerit illius impulsus: nõnunquã propter sui disgre-
gatio-

190 E P H E M. A E R. C L A S. IIII
gationem vnum persequitur, altero re-
motiore superstiti: alias a pariete vno in
altetū tantū reñilit, atq; ibi vanescit.

10 Fortem Coruscationem & cum plu-
via frequentē, arborū, ac vinearum, re-
rumq; aliarum flores, plerunque læfisse,
nonnunquam dūtaxat decolorasse, ad-
notatum obseruatumque est.

11 Nonnullis placuit, fulgur cum toni-
tru fieri ex nubium in aere concertan-
tium, concurrentiumq; collisione (ven-
tis huc & illuc sese cū illis obliquē agi-
tantibus) in modum silicū duriorum,
quorum attritu ignis elabatur. Sed hoc
falsissimū esse satis superq; arguunt nu-
bes corpora merē aquea, quæ veri ignis
(qua nubes sunt) ne micam quidem su-
stinent. Quanquam negare nolim, hanc
ventorū & nubiu luctam fulgurātis ma-
teriæ exagitationem adiutare posse.

12 Spiritus in nube discurrens, impe-
tum facit & sonum: ab ea verò elabens,
coruscationem: qui si in nube æquali
copiosus erit, æqualem sonum & con-
tinuum, mugitibusque perlimilem mo-
lietur. Si vero in nube in æquali abūda-
bit, non nihil de tumultu & violentia
(si continuitatem spectes) remittit: ac
sonum in æqualem ædet. Ad quæ acce-
dit, quòd si in vesicæ modum, interim
dum elabatur ignita exhalatio, nubes
ipsa elidetur, sonum admodum acutum
pariet:

CORVS. NAT. ET EFFEC. 191

pariet: quo homines attoniti cōcident,
& veluti exanimati prosternentur.

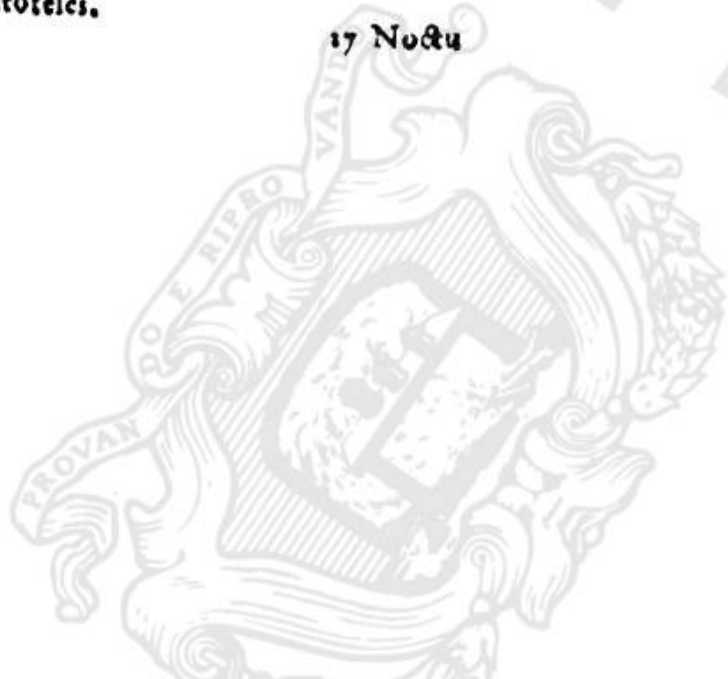
13 Cum Coruscatione & fulmine ma-
ximè dū rupta nubes vt cloaca sese de-
orsum exonerat, putres multi spiritus,
& teterrimæ pestilētesque materiæ vna
exiliūt: quæ in vites maturas, frumenta,
& arbores iaculatæ, illas inficiūt: & ve-
scētes, occulta causa & syderatione sen-
sim perdunt: qđ monuisse multis pfuit.

14 Coruscatio de nube virescēte & pro-
funda erumpens: quia commistionem
terrestrem habet, dum nubis corpus
prætergreditur, in contactu & transi-
tu humido remista, in substantiam nō-
nihil solidam, & pressum compactūque
ignem, periculosisimè quandoq; tran-
sire solet.

15 Coruscatione sub dio in conniuen-
tibus oculis recepta: excæcatos multos
audiuimus, nec temerè: nam excellens
visibile (vt antea est adnotatum) visum
corrumpit.

16 Mirum nō est exhalationem in nu-
be agitatum incendi, & ignes concipe-
re: quum per domorum incendia sæpe
numero videamus crassos fumos exi-
lentes, & inuicem luētantes, ignem fa-
cile admittere, qui ades etiam remotas
plerunque incendunt: quod in Ephe-
sino Dianæ templo se probasse, testis est
Aristoteles.

17 Noctu

192 EPHEM. AER. CLAS. IIII

17 Noctu magis quàm interdiu, sine tonitru fulgurare experiūdo disces: quia materia exhalās, etiā à nocturno frigore κατὰ τὴν ἰσχυρίαν etiā incēdi potest.

18 Fulguratum locum & fulmine ictū religiosum putauerunt antiqui: propterea quòd eum de multis Iupiter, cui sacra sunt fulmina, sibi delegisse videretur. Sed hoc ad fulminis Aphorismos relegandum erat, cum sequenti.

19 Piscium, pecudum, imò verò animalium ferè omnium, fulgure aut fulmine irremptorum, carnes venenata qualitate præditas esse, non tam est scriptum quàm obseruatum.

20 Coruscatio sæpenumero Tonitru nescit: quandoq; agnoscit, & tunc pluuiā designat magis. Queis addes, quòd cum Coruscatione rarissime esse solēt & nix & pruina.

FULMINIS DIFFERENTIA, Natura, Effectus, Accidentia, & alia.

Fulmen commune nomen est, ad omnem exhalationem, quæ ardens ex nube erūpit: peculiare tamen facere mihi videntur Philosophorum pleriq; ad eā exhalationem quæ densata & conglobata nubem longiore tractu pertundit, findit, dirūpit, &

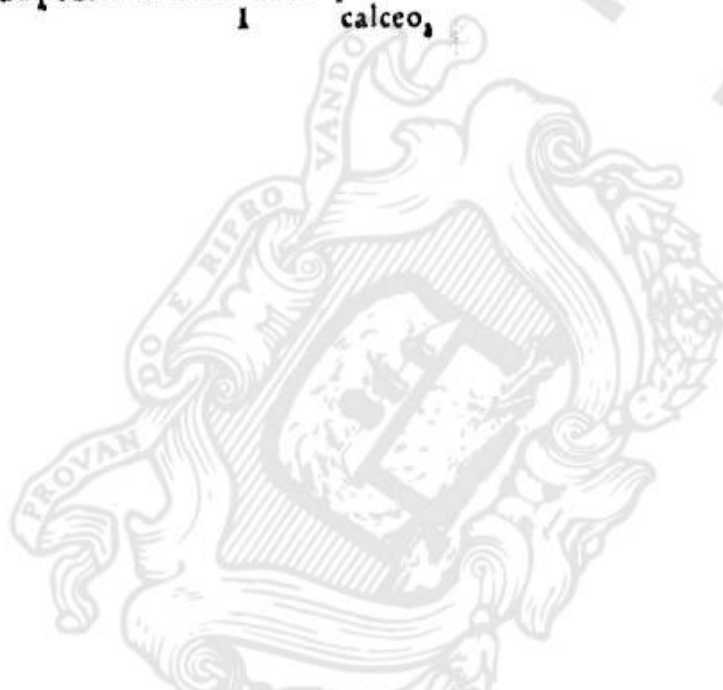
FULMI. NAT. ET EFFEC. 193
 & terram violentè attingit.

2 Miracula sunt (inquit Seneca) si in-
 tueri velis fulminis opera: nec quicquã
 dubij relinquenda quin diuina insit il-
 lis verè potentia. Quod intellexisse mi-
 hi videntur Poëtae, fingentes à Ioue &
 Vulcano fulmina in Aethna fabricari.

3 Fulmen inter alia miracula (quæ po-
 stea tibi describemus) loculis integris
 & illæsis, argentum conficit: vagina
 superstite gladium liquefacit: inuolato
 ligno ferrum circa pila (vt habet Se-
 neca) stillare, & fracto dolio vinum sta-
 re cogit, quodd bibentem aut furere fa-
 cit, aut necat: ferratas equorum soleas
 intacto vngularũ cornu excutit, & alia
 quæ momento fieri tibi persuadebis.

4 A fulmine homo vel brutum quod-
 uis sic interficitur, vt nullum vestigium
 ictus, plagæ, aut vulneris appareat: for-
 tasse ob vaporis accensũ imperum, & spi-
 rituosam subtilitatem, eamq; validam,
 quæ per nares, os, arteriarum & venarũ
 anastomoses, & aperta hiantiaq; oscu-
 la, adhæc per cutem & carnem perspira-
 bilem, ac vndiq; porosam sese intrò pe-
 netrans, momento insinuat, ac membra
 vitalia pestifero nescio quo spiraculo af-
 flat. Vnde venenata vi, quam fulmina
 omnia dicuntur habere, quicquid attingit
 vitam habens, ilicò interficit. Quod
 etiam ad pedem combustum imperstite

1 calceo,

194 EPHEM. AER. CLAS. IIII
calceo, & medullas arborum corruptas
illæsa arbore, aliaque huiusmodi pru-
denter detorquere poteris.

5 A fulmine argentum conficitur, in-
tegro marsupio, & ferrum illæsa vagi-
na, propterea quod hæc & item illud poro-
sa sunt corpora: & proinde transitum fa-
cilem præbentia valido spiritui fulmi-
neo, ac subtili: in quo si est vis tantum
feriendi, ut postea dicemus, ex magno
impetu resistentia comminuet, si verò
adurendi, liquefaciet. Huius sanè tanta
est violentia, ut turres etiam operosissi-
mas, ac ædificia prosternat: saxa ingen-
tia rumpat, & quæcunque habent duri-
tiem euertat.

6 A fulmine retia in aquis iacentia
quoque aduruntur, quia multum sul-
phureæ, viscosæque materiæ habet eius
flamma: ita ut in aquam illapsa, ardere
possit, nacta materiam opportunam.
Quod mirum non videbitur, si quis ob-
seruet, quid nunc agant, ut sic dicam, Bom-
bardarij cum suo puluere. Quorum sanè
ars tota, aliud nihil est, quam quædam
naturæ in fulminibus imitatio. Quæ
fulmina eò plus habent virium, quod ab
artifice præstantissimo, & loco remotio-
re, æditoque magna vi & efficacia pro-
deant, erumpant, atque mittantur. Vi-
demus quandam puluerum, oleorum, ac
adipum miscellancam in profundissi-
mis

FVLMI. NAT. ET EFFEC. 195
 mis aquis etiã ardere: cui quò plus aquæ
 affuderis, maius incẽdium excites. Nam
 aqua partim latentem & dispersum ca-
 lorem proritat, partim cõgregat & au-
 get. Cuius rei simile habes in calce.

7 A fulmine dolium comminuitur,
 aut crematur, stante aliquandiu vino ac
 si effiet congelatum: propterea quod ful-
 men (vt diximus) plurimum sulphuræ
 substantiæ & viscosæ secum habet. Que
 in totum vinum penetrando spargitur:
 deinde per calorem, quidquid tenax est,
 in vini extremitatem & circumferetiam
 expellitur, quod resiccatur, & veluti
 recoctũ ab igneo fulminis spiritu, cutẽ
 quandã efficit, quæ vinũ breui aliquo tẽ-
 pore effluere prohibet: illudq; , ceu circũ
 positũ coriũ retinet. De reliquis diffici-
 le nõ erit hunc in modũ philosophari.

8 Exhalatio arida in vnum addensa-
 ta, & constipata, vaporique frigido in
 nube implicita, & remixta, magna que
 vi ex alto deorsum explosa, volucres ful-
 minum iactus, cum terrificis bombis, &
 horrendis mugitibus per aërem iaculari
 plurimum solet.

9 Fulminum quoddam est non vrens,
 sed ob ingentem materiæ pertinaciam
 tantũm dissipans, & spirituum coa-
 ctorum procellosorumq; vim magnam
 secum rapiens: qui in porosa corpo-
 ra impacti, illa (priusquam adurantur)

I 2 conuel-

196 EPHEM. AER. CLAS. IIII
 conuellant & dispergunt. Nam spiritus, fulmine cuius est comes, velociter aliquantò existit.

10 Alterum est infuscans tantùm, & veluti fuligine quæ percussit intingens, ab Aristotele $\psiυλός$ nuncupatum, ac si diceres fumosum aut fuliginosum. Id præ nimia subtilitate & raritate, antè euolat & penetrat, quàm adurere possit: mora tamen parua denigrat, & liuescens vestigium relinquit, cui ob synceram, puramq; flammæ tenuitatem, per angustum etiam fuga esse traditur.

11 Aliud est flammiferum: quod labens in corpora rariora (modo quo supra) agit ac grassatur: in solida impingens, ilicò dissoluit, perdit & atterit. Græci poëtæ in $ἀργήϊον$ dixerunt Latini fulmen clarum, ignitum, & ardens, $ἀντίστασια$ (vt loquitur Aristoteles) hoc est, vim aduersandi & resistēdi habētia, omniū maximè sæuiēs, & certas igniū notas percussis inhærentes relinquens. Cuius vis stupenda planè est, & occulti numinis, vt antea diximus, plenissima.

12 Fulmen & Fulgur materiâ non differunt, sed potiùs formâ & modo. Nam fulgur leuiùs incēditur, & sub nubibus altiùs micat. Fulmen perniciosè inardescit, motu vehemētiore, ac vi prodigiosiore terras, & quæ in his contingit corpora non sine perniciè affliētans.

13 Flu-

FVLMI. NAT. ET EFFECT. 197

13 Fulmen nullum sine igne venit, sed hoc propriè igneum dicimus, quod manifesta incendi signa imprimi vrendo, fuscando, aut irradiando.

14 Fulmina sono nubem nec frangūt, nec diuellunt, sed plaga, & fragorè impetumque faciente spiritu, in nube (vt diximus) clauso.

15 Fulmina Hyeme rara nobis esse solent, quia pauca tunc exhalatio coacta & obfessa in nube, calorem exiguum, & vi frigoris subitò extingubilem continet: Addam ex Plinio, quòd per Hyemè aër crassiore nubiū corio spissatur: omnisq; terrarū halitus rigens est & gelidus. Hinc in Scythia & locis Borealibus, rarè fulminare cœlū, credibile est.

16 Fulmina Aestate, præsertim in calidioribus regionibus pauca sūt: quia calidæ & siccæ vaporations, diripiente æstu, in nubē densari ægrè possunt. Ex quo fit, vt in Aethiopia & locis ad Cæcri tropicū annuentibus rarè fulminet Iupiter. Sed hæc ratio in Septentrionali nostro cœlo & solo, infirma admodum est: proptereà quòd calor imbecillus sic fatis, omnem nubium materiam absumere non potest. Vnde frequenter Aestate hic pluit, tonat, & fulminat aër, pro præsentis cœli & soli statu.

17 Fulmina Vere & Autumno creberima sunt, iuxta cœli, terrarum, & partis

I 3 anni

- 198 EPHEM. AER. CLAS. III
 anni constitutionem, quòd horum temporū status, plurimā materiā tam ficcā quā̄m humidā, aeri præbeat. Qua ratione frequentia sunt fulmina in quarto & quinto climate: in quibus semper quodammodo vernat & autumnat.
- 18 Fulmine venenatum animal percussum, venenum deponere tradūt. Cuius rei signū adferunt, quòd intra dies paucos vermiculare visum sit: quæ res, prohibente veneno aliter non fieret.
- 19 Certum est quiduis prius quati & afflari, quā̄m fulmine percuti: nec quēquam tangi, qui prior viderit fulmen, aut tonitru audierit.
- 20 Si vigilans animal fulmine percussus, moriēs clausos oculos habet, dormiens verò ictum, apertos: ex opposito iacens conuertitur.
- 21 Omne ictum fulmine, sulphur olet, caputque contra fulminis impetum versum gerit. Idem de tacta arbore, aut plāta senties, quæ diuulsos ramos contra grassatum Fulmen prætentat.
- 22 Fulminis vi percussus homo, nisi conuertatur non expirat: nec vllum animal (nisi prius tetro spiritu præeunte exanimatū fuerit) Fulmine accendi traditum est, & obseruatum.
- 23 Si ictu obliquo animal fulmine tangitur, in contrarias partes moriens incubat. Si recto, aut diametrali, re-
- ctus

FVLMI. NAT. ET EFFEC. 199

ctus subfidit.

24 Fulminatorum vulnera, reliquo corpore frigidiora esse deprehensum est, depopulata ex tempore calida, spirituo saque substantia.

25 Flatus quidam essentiae tenuissime fulminanda corpora mouentes, illorum dissipatione adaugere etiam probat viua corpora, de sublimi loco cadentia: quae a moto aere, ante quam terram pertingant, scissa & praefocata, saepenumero visa sunt.

26 Fulminis impetum adiuvat aeris vis, & penetrabilis agilitas. Saepem enim flatulentus nescio quis aer praetenuis (vt diximus) & praecipuus, fulmina sequi ac praecedere solet: qui prius perimit, quam sentiat, aut videatur, nam agilis admodum est, & coloris expertus, atque corporis.

27 Martia Romana princeps, partu in utero a fulmine (aut comite illius iam dicto spiritu) afflata illaesa, (& si verae sunt historiae) superstitis euasit.

38 Telum fulmineum (lapidem vulgus nuncupat, & per antonomasiam fulmen) nunc cunei, quandoque globi nonnunquam pyramidis formam habere solet: cuius generatio est, dum exhalatio tam fulgurea quam fulminea, in virescente aut nigricante grauida nube, cum quadam viscida & (penè dixerim) metalli ca materia, a nubis circumfuso humore

I 4 frigido

200 **E P H E M. A E R. C L A S. IIII**
 frigido cōglobatur, superuenienteq; ca-
 lore intēfissimo cūm Solis & stellarum,
 tum morus & antiperistasis, in solidum
 corpus & lapideum induratur: non se-
 cus atque lateres, dum ex humectato lu-
 to & molli, in lateritia fornace præco-
 quuntur, & duri euadunt.

29 Chalybem ignitum, & huius plu-
 mæ mineralia, de nube cum fulmine ce-
 cidisse: fidem faciunt cum quotidiana
 experiētia antiquorum libri. Causa est
 in vaporum permistione, lutulentaq; &
 terrestri necnon sulphurea viscidāq;
 materia, à nubis igne, motu, & cœlorū
 radijs (qua nūc dictum est formula) ex-
 cocta, & in ferream massam, aut chaly-
 beam fermentata. Quæ res facit vt ful-
 minatum omne (sicuti antea adnotauimus)
 sulphur oleat: quod cum hydrar-
 gyro metallicum esse elementum nemo
 nescit Philosophus.

30 Fulmine non feriūtur Laurus, Vitu-
 lus marinus, & Aquila, Iouis fulmina-
 toris ales. Vnde Tyberium Cæsarē lau-
 ro coronari solitū: & tentoria ex mari-
 norū vitulorū pellibus cōposita subijf-
 se, vt à fulmine quod supra modū me-
 tuebat, tut⁹ esset, author est Suetonius.

31 Aduersus fulmen remedio sunt lo-
 ca subterranea. Nā profundis quinque
 pedibus, terrā subintrare nō posse tra-
 dunt: propterea, in abditum & altè con-
 came-

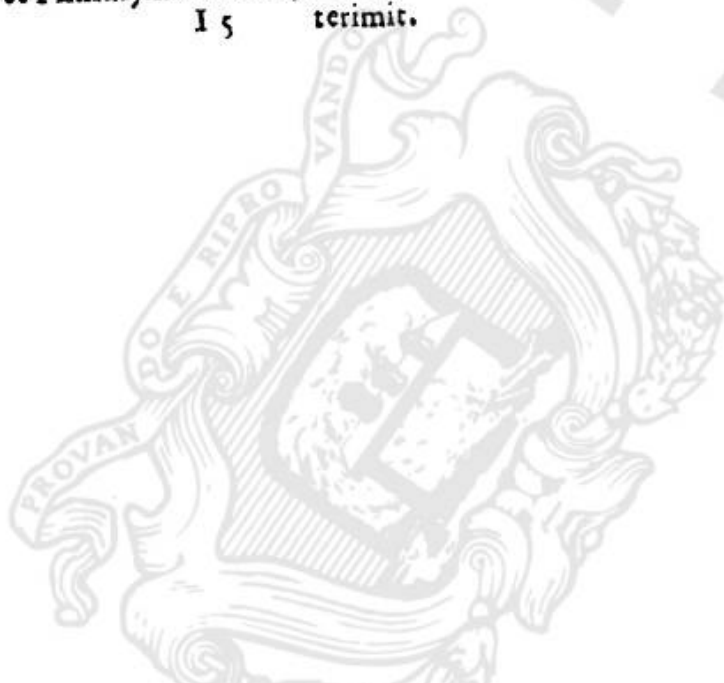
FVLMI. NAT. ET EFFEC. 201
 cameratum locum, eundem Tyberium
 per tonitrua sæpenumero se recepisse,
 Historijs multis testatum habes.

32 Contra fulminum vim, & pro illo-
 rum auersione, plurimùm valent bom-
 bardarum, & bellicarum machinarum
 crepitus: adhæc tintinabulorum Eccle-
 siasticorũ, præsertim acutioris soni pul-
 sationes: idque per initia, surgente ad-
 huc nube, & sese ad mugitus cõponen-
 te. Nam soni penetrabile nescio quid,
 habent: viresque maximas obtinent, ad
 ærem citò, & celeriter petendum, atq;
 nubes aliò, ob essentia tenuitatem, fe-
 stinanter abigendum: nimirum propter
 aëris succisivam ex impulsione multi-
 plicationem, ad tonatẽ usque nubem
 sensim perlatam.

33 Fulmina æditissima quæque loca,
 & inter arbores Quercum, omnium ma-
 ximè ferire & aggredi, quotidiana ob-
 servatione cõstat. Hinc campanilia, tur-
 res, & montes, à fulmine *κτραυρισ* dicti,
 crebris fulminibus (præter alia) imperũ
 tur: quòd obuij magis sint, & nubis in-
 iurijs in alto aëre expositi: vnde illas
 per inane discurrentes, de occurso facilè
 excipiunt.

34 Fulmen venenata (vt dictum est)
 attingens, expurgat, omneque animal,
 excepto homine, natura eum honorem
 (vt habet Plinius) illi deferẽte, ilicò in-

I 5 terimit.

202 EPHEM. AER. CLAS. IIII
 terimit Quod in Anchise adnotat Vir-
 gilius, Philosophus summus.

35 Fulminis, fulguris, tonitru, necnon
 Ecnephiæ & Typhonis, de quibus an-
 tea, eadem ferè est materialis causa: disse-
 runt tantùm formâ. Nam halitus inra-
 nubem nondû ruptam iuclusus, & mur-
 mure intus colluctans, tonitru est: illam
 findendo aperiens, & veluti per hiatum
 ignem iaculans, Prester & fulgetrum: ci-
 tra ignem, nube prorsus dissipata erum-
 pens, Procella exitu angusto & meatu
 tortuoso egrediens, cû specu nubis pro-
 fundiore, Vortex: cû minûs profundo,
 & exitu liberiore, Typhon: cum vero
 igni & conglobato, Fulmen. Sed de his
 satis: quæ omnia in hoc nostro cœlo &
 climate, minûs contingere si animaduer-
 tis, mirari desine: disceque ex Virgilio,
 quòd quemadmodum omnis non fert
 omnia tellus, ita nec cœlum vbiq: simi-
 liter tonat, aut fulminat. Utut se res ha-
 bet, verè ab antiquis & recentioribus
 hæc tradita esse arbitror, & exactè obser-
 vata ingenuè credo. Id quod tu ipse ex-
 periundo etiam ingenuè fateberis.

FINIS QUARTAE CLAS-
 sis Ephemeridum aëris perpetua-
 rum, Antonij Mizaldi
 Monluciani.

EPHE-

EPHEME²⁰³
RIDVM AERIS

PERPETVARVM
Antonij Mizaldi
Monluciani.

CLASSISQVINTA.

TERRAEMOTVS
generatio.

TERRAEMOTVS in hunc fit modum: terra aquã multã in se continens, à Sole, & Stellis, necnõ igneis corporibus, quæ non pauca intra se habet, excalfacta, spiritum multum cõcipit. Qui, quia subtilissim^o est, ocys- simus, ad impetum faciendum aptissimus, vagè per illius inania discurrens, quemadmodum sua copia vehementer concutit, ita motum, & tremorem facile parit. Nam dum collecta spirituum materia sibi exitum molitur, & in propriũ naturalemq; locum euolare, susq; deq; contendit: quia dato forti obsta-

I 6 culo

204 EPHEM. AER. CLAS. V.
 culo id assequi minus potest, alternatim & vicissim, nunc terram exagitat, nunc ab ea repercussa insilit: & donec euerterit, aut aperuit, insignes luctas aggredditur, ac motus perstrenuos excitat. Sunt qui contendant terræ motum fieri à ventis contra naturam in cavitatibus, & spatijs terræ inanibus conclusis, validoq; motu exitum, & proprium locum quo iure, quaque iniuria, non sine pugna, tumultu, & agitatione quærentibus, ac vi magna pertentantibus. Sed nos de his in sequentibus amplius sumus philosophaturi.

SIGNA MOTVS

terræ.

Ignita nubes columnulæ speciem in aëre præ se ferens, Callistheni Philosopho, trepidationis terræ signum verissimum exhibuit.

2 Regio in quam umbra Eclipsis luminarium conuertitur, terræ motui obnoxia esse plerunque solet, idque certius, si defectus ipse in cauda Draconis contingeret, Qui quantò maior erit, & vniuersalior, tantò motus validior experietur: quantò minor, contra.

3 Ante terræ motum, Sol diebus aliquot sine nube obscurus apparere consuevit.

SIGNA TERRAEMOTVS. 205

suevit. Adhæc post Occasum, factò silentio, ac vigente serenitate, nubeculâ post se strictam & longam in aëre per nonnullos dies relinquere.

4 Puteorum & fontium aquas, ante terræ concussionem, absque causa manifesta turbidas fieri, & salugine, foetore, aut alio ingrato, & nequaquâ naturali sapore infici, primus explorauit Pherecides, Pythagoræ præceptor.

5 Nauigantes, futuros terræmotus cōiectura non dubia sentire certum est, sine flatibus intumescente fluctu subitò, aut quatiente icti. Contremiscunt & in nauibus posita, æquè quàm in ædificijs, crepituque motum ipsum prænūntiant.

6 Summam tranquillitatem, & ventorum silentium in regione terræmotui obnoxia, menses aliquot præcessisse, antiquis obseruatum est.

7 Nubecula in modum lineæ, longo tempore occasum versus gracilis, oblonga, & alba visa, terræ agitationem anteuertere plerunq; solet. Quo signo, Anaximander suas hisce de rebus prædictiones seridò Lacedemonijs aliquando confirmauit.

8 Cùm in aëre apparuerint vapores densi, forma rotunda & longa in altum erecti: vel instar strictarum pyramidum perpèdiculariter in sublime ascèdentes: indicabis huic regioni terræmotum in

17 via

206 EPHEMER. GRÆC. V.

via esse, maximè si talia perseverarint.

9 Terræmotu aduentante, Sol ac si delinqueret, diu caliginosus, & colore cū Cynthia sorore quadatenus sanguineo oblitus, à quâ plurimis est conspectus.

10 Aves cum quadrupedibus plerisque, loca succussationi terræ destinata reliquisse, & novas ac insuetas sedes quæsiuisse, tam est experiëntia probatû, quàm prisorum libris testatum.

11 Nunquam intremiscunt terræ, nisi sopito mari, cœloque aded tranquillo, ut volatus aviû non pendeant, subtracto omni spiritui qui vehit: nec unquam visa est cuiquâ tellus trepidare, nisi post ventos in venas terræ & cauernas longè antè conditos ac receptos.

12 Præcedit motum terræ plerunque sonus terribilis, murmuri & mugitibus, aut clamori humano, armorûmve pulsantium fragori persimilis: sicuti hîc nunc demum ex ordine tibi ostendere, pro mea tenuitate, accuratè satago.

TERRÆMOTVS SPECIES, Natura, Differentiæ, Accidentia, Effectus, & alia.

Motus terræ species, quatuor duntaxat hîc tibi recensëbibus. Quamquam Aristoteles in libro de Mundo plures habet.

TERRAEMOTVS NAT. 207

bet. Vna ruina, arietatio, & casus vocatur. Seneca Philosopho acutissimo, & rerū naturæ perito, inclinatio: quādo in vnā partē motus tot⁹ à copioso spiritu, vi magna incūbēte sese impellit: & nisi celeriter ex altero loco ad restituēdā inclinationē p̄spiciatur, plerūq; subuertit.

2 Altera hiatus nuncupatur, quando profundè terra dehiscit: quod fit dū violenter & confertim erumpit spiritus validus ac vehemens.

3 Tertia agitatio, tremor, crispatio & fluctusio dicitur: Aristoteli pulsatio, quando terra veluti intumescens, assurgit, atque rursus residet.

4 Quarta ἀνώρυξις est: quādo magna terræ moles montis instar extrā egeritur. Aut vbi terræ pars aliqua sublidet: ex qua aut flumina, aut ignes erumpūt. Peripatetici in τρέμουρ κούρυξις, tremorem & pulsationem, quidquid id est, distinxerunt.

6 Tēpora terræmotui dicta sunt Aequinoctia, & quæ illa sequūtur hebdomades aliquot: quia tūc (vīsuprà monuimus) in terra & extra, ventorum materia inualefcit, pro Soli & cœli ratione.

7 Omnium terræmotuum tutissimus est, qui crispatio vocatur. Nam agitatio in aliquam certam partem violenter non incumbit. Post hanc periculosa minùs est arietatio, in qua motus alteri

208 EPHEM. AER. CLAS. V.
 alteri renititur. Periculum omnium maximum habent hiatus & impulsatio.

8 Non aliud est in terra tremor, quàm id quod in nube tonitru facit: nec hiatus aliud, quàm quò fulmen è nube erūpit, in cluso spiritu luctate, & viam (quæ data porta) in multorum perniciem, vi sibi redimente.

9 Terræmotus à tenuioribus spiritibus & raris facti, statim desinunt: à crassis, qui in meatibus & cauernis impacti, hærent, diutius perseverant.

10 Sonus in terræ concussione pro flatulentæ materiæ qualitate, & cuniculi forma, per quæ meat spiritus: exagitans, varius edi deprehenditur, perinde atque in tonitru.

11 Spiritus in terræ penetralibus tremorem mouens, de vehemēti collisione ad terræ latera (quomodo in nube exhalatio) totus aliquādo flāma exire solet.

12 Secundum substantiam idem sunt faciens in terra motum, super terram ventum, & in nube tonitru. Exhalatio nimirum sicca fluens & agitata.

13 Spiritus motor in angustiis locis cōclusus, exiliter sonat: in recuruis raucū murmurat, & veluti mugit: in duris fremit: in humidis & stagnatibus fluctuat.

14 In ficcis locis & arenosis, motus terræ rarior esse solet, quàm alibi, quòd solum vsque adeo dense compactū nō sit,
 quin

TERRAE MOTVS NAT. 209
 quin fumi facilè, & sine vi ascēdere, exilireve possint.

15 Quemadmodum venti supra terram vim habent prævalidam robora etiam solidissima euertendi, & ædificia diruēdi, adhæc, flatus in animalium corporibus, tremores, motus & distēciones excitandi, membra mouendi, concutiendi & diuellendi: Ita in terræ penetralibus, vires ad quippiam tale moliēdum non infirmas, collectos spiritus adipisci, certum est.

16 Si cum vento terræmotus non cessabunt, dies quadraginta, & quandoque anno, vel biennio vigeant, quod antiquis sæpenumero obseruatum leges.

17 Motus terræ, fluuiorū ostia terra per emptionē iniecta, quādoq; ita occludit & obstruit, vt particularia locorū diluua, & vrbium subuersiones derepentē attulisse, historijs proditum sit.

18 In maritimis locis terræmotus pauciores q̄ alibi sæuiunt: q̄ illic solū non ita excauatū sit, ob maris & aquarū incursum, fluctuūq; illisionem crebram.

19 Loca meridionalia, minū q̄ septentrionalia, terræmotui opportuna esse tradunt: propter calorem qui illic terræ poros aperit, & quicquid est ventorum: vel spirituum in ambientem exhaurit. Quod in borealibus contrario se habere modo, cum experientia docet ratio.

20 In

110 P PHEM. AER. CIAS. V.

20 In montuosis locis frequentius terræ agitatio timetur, quàm in planis: quia sub his cavernæ magnæ & spirituosæ plurimum latent.

21 Circa antrofa (vt sic dicam) loca, ad quæ procumbit mare, tellus sæpenumero intremiscit: quoddam mare spiritum molientem exitus, in sua penetralia remigrare cogit: qui postea viribus reparatis ad pulsandû & mouédû fortior euadit.

22 Fortis & diuturnus motus, quia meatuum terræ angustiam arguit, & spirituum multitudinem, necnon laterum terræ soliditatem & constantiam, idcirco tardè cessare consuevit.

23 Autumno & Vere, per quæ tempora (vt monuimus) vigent fulmina, terras crebrius moueri, quàm æstate & hyeme, docet experientia: præsertim, dum æstus imbrem sequitur, vel contrâ.

24 Motus terræ maximè fiunt matutini & vespertini, sed propinqua luce crebri. Interdiu, circa meridiem: in quo summa aëris tranquillitas esse consuevit, vel commotio maxima.

25 Quandoque in terræ motu accidit aquarum ab impellente spiritu inundatio. Nonnunquam ignium eruptio, præsertim si in locis sulphureis contingat: vnde multa ex tetto vapore, cû hominibus moriuntur animalia.

26 Tradit Seneca sexcentarum omnium gregem

TERRAEMOTVS NAT. 211

gregem motu terræ aliquādo exanimatū fuisse: propterea quōd pestifera multæ qualitates sub terra latent, quæ vna cum spiritu per motum & hiatum foras erumpunt, & aërem, ne dum plantas & aquas inficiunt.

27 Terræ agitatio ob adustionē de motu natā, & terrestre nescio qd admistū, aquas erūpentes salvas plerūque reddit.

28 Terræmotus exemplum & imaginem habes in castaneis, quas si igni non aperto cortice admouebis, vaporem internum à tenuante calore extimulatū, tunica illarū latera cōcutere, tandemq; impetu facto, perfringere, & cū prunis cinerem ac ligna extra foculum longè lateq;ue proijcere, obseruabis.

29 Loca palustria, terræmotui nihil aut minimū obnoxia esse scribunt Philosophi. Quod in celeberrimo illo Ephesiæ Dianæ templo, ducentis & viginti annis, sumptu indicibili à tota Asia extructo, obseruatum leges. Nam in solo palustri, ne terræmotum sentiret, iacta habuit fundamenta. Sed heus tu! hominum consilia fatalis ignis, iactura irreparabili euertit.

30 Halitus, aut si mauis, fucus vapor, terræmotum committens, calidus valde & rarus si fuerit: quandiu Sol materias tenuans supra nos versabitur, quiescet: per noctem, condensacionis

ratio-

212 EPHEM. AER. CLAS. V.
ratione validior insurget.

31 Multi contingunt terræ motus, qui prius non desistunt, quàm ventus vehemens & diuturnus emerferit: quibus comites (vt diximus) sese plerunque dant soni, ex constricta exhalatione, & varia locorum habitudine, perhorrendi.

32 Post magnam terræ agitationē ingens hiatus quandoque remansit: ostendens quæ motus ipse sorbuit: aliàs compresso ore eadem occultans: solo ita inducto, vt nulla vestigia extent: vrbibus plerunque deuoratis, & agrorum tractu omni exhausto.

33 Terra sursum solida, & internè excavata, motui admodum obnoxia esse censeatur: quia exhalationes occludit pertinaciùs, & in cauernis arctat diutiùs.

34 Insulas magno mari circumdatas, & multū ab arida remotas, trepidationi terræ minimū opportunas esse exploratū est: quòd aqua exhalationes & spiritus ad motum ineptiores reddat.

35 Terra solida, limosa, tenax & argillosa, quia vacuum paucum habet, & agrè à se inuicem diuellitur, rarè tremere consuevit.

36 Quum in vnā partē totus se motus impellit, aut, fluctuante, quædā fit volutatio, horredū est valde & periculosum.

37 Terræmotus in compactiore loco & densiore contingens, eò quòd illinc diffi-

TERRAEMOTVS NAT. 213

difficiliter erumpat tremefaciens spiritus, diutissimè durat, in solutiore & rariore, vanescit citius.

38 Terræmotus quandoque domum solam, nonnunquam ciuitatem, aliquãdo totam prouinciam euertit. Qui ob subterraneum halitum, de loco vno in alium detrusum, & ibi cõpressum, vbi que esse non potest.

39 Subterraneus spirituum motus, terram quandoq; tantùm agitat, nõnunq̃ subuertit: aliquãdo aperit, & multis in locis perforat: aliàs vehit, impellit, deprimit & attollit. Quã diuersitatè ex varia occultorũ spirituũ agitatione, & locorum natura emergere credibile est.

40 Tutissimi sunt Plinio aduersus terræmotum omnem, ædificiorum fornices, anguli quoque parietum, & postes alterno pulsu renitentes. Adhæc, parietes terreo latere facti: faxis, aut solidis lapidibus coagmentati, minus.

41 Contra terræmotum remediũ præbent cloacæ, & specus creberrimi. Nam præconceptum spiritum exhalant, accedentibus multis ad eluuiem cuniculis. Sed omnium præstantissimum progugnaculum, & præsentissima salus, est

Dominus, qui non dicam terram,
sed nutu totum, tremefacit olympum.

SIGNA

214 EPHEM. AER. CLAS. V
SIGNA TEMPESTATIS
ab his quæ in Cælo, Aere, & Terra, omnibus (nisi cæcis) apparent.

Tempestatibus nomine hîc aliud nihil accipies, quàm aëris constitutionem ex aqua multa & vento valido: niue & vento: vento & grandine: vento fulgure, tonitru & pluuia: duobus, tribusve, aut pluribus inuicem cōplicitis: sed nusquam sine vento. Quorum ratio, pro partis anni, & cœli, solique statu, facile colligetur. Nam peculiare suas habet commotiones anni quadrans, & terræ tractus quilibet. Quanquam non sum nescius pluuiam simpliciter magnam, aut ventum perstrenuum, niuemque per se ingentem, & cum procellis tonitrua, coruscationes, ac fulmina, quibusdam, etiam tempestatibus nomine includi. Sed hîc antiquorum, & eruditorum, nō vulgi, placita sequimur.

COELVM,

- 2 Si Solis radij, obscura se in nube recondent, videbiturque Sol ipse quasi diuisus: hinc, ad futuram tempestatibus præ sagiū pro partis anni natura serid colliges.
- 3 Solis radij nubem liuidam, densam & prægnantem veluti emulgentes, & quodam

DE SIGNIS TEMPEST. 215
quodam modo sorbentes, asperam tempestatem portendunt, pro partis anni, & regionis natura.

4 Si cadentem Solem aut orientem, virescentes nubes, montis instar vtrinque obsidebunt: eritque aspectus eius quasi rubricâ maculatus: tempestatem non procul abesse scies.

5 Plumbeus circulus, vel lutheus, labentem Solem confectans, vêtosam pluuiamq; aëris tempestatem denotat, in nube, aut nebula visus, vehementem.

6 Luna in exortu suo cornua (vt sic dicam) candirubra crassa & obtusa defracta, grauida que nube porrigens, breui horrendam tempestatē, pro cœli & partis anni natura, adfuturam minatur.

7 Si nebula meridiana, obtegentur Lunæ cornua, tempestatē (si quidem Aetas erit) significabunt, si Hyems, niuem vel pluuiam.

8 Luna dū mediâ, aut alteram luminis sui partē de fratre foeneratur, valde circulari, & obscura caligine suffusa apparet, tēpestatē nūtia vulgò haberi solet.

6 Si Luna tertia tonabit, illo mēse tempestas bis aderit, si quarta (pro partis anni modulo) fulgur, vel grando. Si flamma videbitur, inualescent venti.

10 Luna quarto die recta, Varroni magnam tempestatem in mari præfagit: nisi fortasse coronâ circa se habebit, eamque

216 EPHEM. AER. CLAS. V.
eamque synceram. Nam tum ante plenilunium hyematuram affeuerat.

11 Si stellarum fulgor derepente hebetabitur: neque alicunde nubes, aut caligo obuiabit: nec Luna, ut talia fiant causam dabit: tempestati aduentanti prospicere per commodum erit.

AER.

12 Candidus in aëre circulus, serò ad occidentalem Horizontis tractum visus leuem significat opportuno tempore noctis tempestatem.

13 Si manè, seroque nubes ad orientem & occidentem ignescunt, vel Auster Boream accersit: ex frequenti obseruatione, tempestas idoneis locis & temporibus portenditur.

14 Nubes ex purpureo, vel croceo liuentes: grauidæ, densæ, & continuæ, tempestates sonoras parturiunt.

TERRA.

15 Montium, absque manifesta causa auditus sonitus: & nemorū fragor, cœlique murmur, formidanda tempestatis præludia exhibent.

16 Ignes pallidi, & crepitantes: adhæc circumpositi hinc inde ellychnijs fungi idem ferè ob oculos ponunt.

17 Ignis, scintillas (ut sic dicā) expuēs: & carbo vehementer candens, necnon fauillā à se subinde excutiens: præterea, cinis in foco vltro concrelescens, tempestuosus

DE SIGNIS TEMPEST. 217

stuofus ventos in via esse nuntiant.

18 Si ægrè lucebit focus, & flamma obliquè, fluxuosève agetur: adhæc lucernæ, candētes micæ elident: & ollis sponte adhærebunt carbones: ventosæ tempestatis & nimbiferæ, augurium esse reputabis.

19 Grues manè gregatim conuenire si videbis: vel vnde migrarunt ilicò remigrare hyemalem tēpestatem proximam esse moneberis.

20 Si Anseres pro cibo & pastu inuicem pugnantes, in clangorem insolenter prorumpent: aut Passerculus manè præter consuetudinem immodicè pipilabit, idem quod antea expectabis.

21 Nycticorax in caducis parietibus & antiquis domorū testudinibus præter consuetudinem (licet cælum inuiter) delitescens, haud dubia adfuturæ tēpestatis prognostica ob oculos ponit.

22 Cornix præcipiti voce & incondita cornicans, & Passer, vel auium quæ minùs albe esse consueuerunt alia quæuis, solitum colorem exuere visa, de priorum obseruationibus tempestatem imminentem indicat.

33 Mergi, maria aut stagna fugientes, & noctua serenante vespera, plus equo querula, præterea, Corui vocè carptim reforescentes, ventosum imbrem & procellosum præsagiunt.

K 24 Corui

218 EPHEM. AER. CLAS. V.

24 Corui turmatim simul victitan-
tes, vocesque multas identidem mutan-
tes. Insuper Graculi ab Austro grega-
tim volantes: & Pauonum insoliti cla-
mores, ad futuram tēpestatem designāt.

25 Boues præter modum famelicos in
dextrum latus iacere si videbis, futu-
ræ tempestatis signa cum prædictis, il-
los & tueri & augere coniectabis.

26 Boues & Buculæ, sua stabula cū tri-
sti mugitu repetentes: adhæc, oues ma-
tutinā Venerem promiscuè exercentes,
tēpestatis surgentis testimonia habent.

27 Lupus insolito more, solus ab alijs
frequenter, horrendumque vlulans, &
rusticorū arationes parū consultus, ad-
iens, nihil diuersum ab alijs significat.

28 Canes pedibus humū effodientes,
& fluuiales Cancri terrā (aquas exosi)
affectantes: Mures item præter solitum
sibilantes & gregatim ex suis cuniculis
exilientes, idem omnino concinunt.

29 Apes instante procella, aut tempe-
state, apprehensis pediculo lapillis sese
librate, ac grauiores reddere, cum Pli-
nio sæpenumero obseruauimus.

30 Apes sereno cœlo haud ita procul
à suis apiarijs flosculos decerpere si vi-
debis, & domi bona parte mellificio in-
cumbere, luctantes cum pluuijs ventos,
tempestatesque sonoras præflagire exi-
stimabis.

31 Lo-

DE SIGNIS TEMPEST. 219

31 Loligo volitans, & apparens: adhæc, Conchæ faxis adhærescentes: & Echini rebus solidis sese affigentes præterea Ranæ ultra modum vocales, tempestatem venientem augurantur.

32 Sepiarum ossa in littoribus affatim natantia. Pulmones item marini solito numerosiores cōspecta, idem quod prius indicant.

33 Trifolium contra tempestatem inhorrescere, & folijs veluti contractis rigere tradiderūt, obseruaruntq; veteres.

34 Signa tempestatum alia (quæ sanè multa sunt) de pluuiarū, ventorum, niuis, tonitruorum, & similibus prognosticis (non neglecta vbique cœli, ac temporis, necnon locorum ratione) facile leuiterque excipies. Nec te malè habebit, si quàm plurimos Aphorismos ex superioribus huc transferre, exigente materia, nihil erubuimus.

COMETARVM, ET AERIS
ignitarum impressionum
generatio.

Cometarum, traiectionum & ignitarum aëris impressionum aliarum, causas, generationem, species, differentias, magnitudines, numerum, figuras, situm

K 2 &

225 EPHEM. AER. CLAS. V
 & portenta, hîc à me non expectabis,
 qui illa de proprio opere, duobus libris
 haud ita pridem, ingenuè (vt omnia) ti-
 bi exhibui.

COMETARVM, ET TRA
iectionum aliarumq; ignitarum aeris
impressionum signa.

SI in Solis, vel Lunæ eclipsi, & cō-
 gressu altiorū Planetarum, quos
 ponderosos nuncupant, adhæc in
 anni Mathematicè iniantis mo-
 mento primo Mars solus, vel cū eo Mer-
 curius aut vterq; simul, in idoneo signo
 & loco, prærogatiuarum punctum om-
 ne tulerit, Cometam, vel pro illo traie-
 ctiones, aut aëris ignita spectra alia, op-
 portunis temporibus formidabis, ac ex-
 pectabis: quemadmodum nostra doce-
 bit Cometographia.

2 Arbores, quas Græci καύματα dixe-
 runt, consequentibus annis, aut mensi-
 bus aliquot, longè lateq; per aërē graf-
 sati, crinitam stellam, aut pro ea volan-
 tia sidera, vel ignitū in aëre φίσμα quod
 piam, non secus portendunt, quàm fon-
 tium & fluuiorum, subitæ inspiratæq;,
 ac diuturnæ resiccationes.

3 Sol toto die ignitus, & dum occidit
 instar ardentium carbonum cādens, nec
 maculam vllam sereno cœlo præ se fe-
 rens,

DE SIGNIS TEMPEST. 221
ferens, nocturnas traiectiones idoneo tempore promittit.

4 Si videbis primæ classis & nomenclaturæ sydera (maximè quæ Martiæ sunt naturæ, & Mercurialis) post serenos & insigniter calentes dies aliquot, rutilare, & veluti ignita iaculatione scintillare: aut diu rubicundum orbiculum circa se admittere, idem quod nunc nuper dictum est, in via esse experieris.

5 Signa alia, ne frequenti repetitione molestus habear, de serenitatum Aphorismis seliges, præsertim sub finem Veris, & Aestate, necnon per Autumnii initia: consentiente vbiq; cœli & soli natura. Reliqua de nostra Cometographia (vt dixi) intellige.

SIGNA FERTILITATIS & STERILITATIS.

Maximum & præcipuum sterilitatis signû, imò verò causa potiùs, sunt bella, per quorum deploratam licentiã, & penè dixerim fatalem tyrannidè, armenta arationi destinata passim abduci, horrea compilari, granaria incèdi sementes euerti, & colonos partim trucidari, captiuos agi, nemo sine largo lachrymarû imbri, & suorum iactura irreparabili, non audit, non videt, nò experitur. Vnde

K 3 de

122 E P H E M. A E R. C L A S. V.
de arua, semente colono, boue, & equo
aratorio spoliata lugere, ociari, ac steri-
lescere necesse est.

2 Cometes sub ingenti corpore dies
multos excandens, steriles agros, & in-
ania vota coloni, præter sæuissima alia
portenta (vt alibi docemus) miseris
mortalibus (ni Deus prospiciat) certò
præfagit. Sic traiectiones multæ.

3 Si Ver, & Aestas humiditate super-
flua mædebunt: aut caligo vel pruina
eum Austris pluribus diebus (dum om-
nis parrurit arbor, dum omnis floret a-
ger) inualefcere deprehendetur: fru-
ctuum inopiam illo anno, aut saltem
corruptelam validè formidabis.

4 Locustarum, Vermium, Erucarum,
& huius picturæ Bacchi. Cererisq; præ-
donum aliorū, ingens idoneis tempori-
bus facta irruptio, vitibus & terræ fatis,
necnō fructibus detrimentū portendit.

5 Niuës permultæ anno quopiam è
cælo peropportunè descendentes, fru-
gum terræ (modò cætera consenserint)
copiam (vt grandines inopiam) signifi-
cant. Cæterum author est Palladius,
Aegyptios, hoc modo prouentum futu-
ri cuiusque seminis experiri. Aream bre-
uem loco subactò & humido mense Iu-
nio excolunt: & in ea diuisis spacijs om-
nia frumenti, vel leguminum semina
dispargunt. Deinde in ortu Caniculæ
explo-

DESIG. FERT. ET STER. 223
 explorant quæ ab ipso sidere exulta fue-
 rint, & quæ illæsa custodiantur: hæc tu-
 tō seruant & serunt, illa negligunt.
 Quia indicium noxæ, aut beneficij, per
 annū futurū generi vnicuiq; fidus aridū
 præsentī exitio, vel salute præmisit.

6 *Sedulus observa cum se Nux plurima syluis.
 Induet in florem, & ramos curuabit olentes.*

*Si superant fetus, pariter frumenta sequentur:
 Magnæque cum magno veniet tritura calore.*

At si luxuria foliorum exuberat Umbra

Ne quicquam pingues paleæ teret area culmos.

7 Roris & Nebularum inutilem la-
 psum, præsertim quādo prima foetuum
 terræ edūtur rudimēta. Aprili mense &
 Maio, tam arboribus, quā cerealibus,
 & roridas herbas pascentibus animalibus,
 damnum dare: fidem hæctenus fecit
 experientia, omni testimonio maior.

8 Autumnus, propter arationem sic-
 cus, & ob sementē serenus si fuerit: Ad-
 hæc, dum floret seges, Ver mediocriter
 calidum cerealium copiam expectabis.

9 Auium (vt sic dicam) greges relictis
 insulis & nemoribus, agros, villas vel
 vrbes frequentare visi: & Graculi tur-
 matim syluis vale dicere itidem conspe-
 cti: sterilitatem, ac triste nescio quid an-
 tiquis semper indicarunt.

10 Vernos flores & fructus si vberio-
 res quā pro consuetudine & habitiores
 intueberis: segetibus, autumnalibusq;

K 4 diuitijs

224 **EPHEM. AER. CLAS. V.**
 diuitijs detrimētum (.nisi eum errorem
 Aestas coxerit) testari periculum erit.

11 Si quantum debent anno quopiam
 adolescent Ferulæ, suaq; semina, vt par
 est, plenissimè alent: fertilitatis testimo
 niū exhibebunt. Quod etiam nostrates
 Rustici genistæ ascribunt. Nec omittes
 ex eorundem obseruatione, cū pluuiosa
 fuerit Hyēs, non tamen nimiū excedēs,
 & Martius ficcus, Aprilis pluuiosus, ad
 hæc pars ea æstatis sicca, in qua frumen
 tum floret, fertilitatis signum erit. Præ
 terea, cū ea pars Autumni serena fue
 rit & sicca, in qua semina sparguntur.

12 Quodocunque animaduertes diu
 turnum, superfluumque pluuiarum, ge
 lu, aut grandinis descensum, Verno tem
 pore præsertim.

Dum spicata seges florem molitur amenum,

Et noua de grauidō palmite gemma tumet.

Præterea Hyeme, dum adhuc est mes
 sis in herba, annonæ iacturam grauitè
 formidabis. Maximè in hoc terræ tra
 ctu, vbi ficcitates (vt in totum dixerim)
 & sementibus, & corporibus meliores
 ac salubriores esse deprehenduntur im
 bribus, præsertim maximis.

13 Si Lentiscus (vt cūm Arato tradidit
 Theon) primos suos fructus (nam ter in
 anno parit) legitimos & bene nutritos
 dederit: sementē primam, bonā & lætam
 significabit: si secundos, secundam, ter
 tios,

DE SIG. FERT. ET STER. 225
 tios, tertiam. Quod flori Scillæ, vel (vt
 Herbulariorum vulgo placet) Squillæ
 nonnullis etiam tribuere visum fuit.

14 Tradit popularium philosophia, &
 fabarum fertilitas (fortasse quia ab hu-
 miditate multa manat) alijs legumini-
 bus, atque aded tritico, inopiam indice-
 re plurimum solet. Idem sentiendum de
 Quercus & Illicis fœcunditate.

15 Annonæ prouentui, infaustorū ad-
 uersorumque syderum exortus, & occa-
 sus, congressus item, & radiationes, vt
 fationi, plâtationi, germinationi, ac flo-
 rum productioni plerunque nocent.

16 Facta vindemia si imber post occa-
 sum Pleiadū contingent, precox annus
 erit. Si verò simul cū occasu Pleiadū im-
 ber ceciderit, serotinus fiet annus, au-
 thor Didimus in Geoponicis. Cæterū,
 Democritus & Apuleius aiunt talē fu-
 turam anni tempestatē, qualis erit dies
 Brumæ, & mēses tales, quales erūt duo-
 decim ab illo: vt prim^o tribuatur Ianua-
 rio, alter Februario, & ita de cæteris.

17 Quibus annis in quercuum pomo
 vermīs reperietur, caritatem & sterilita-
 tem portendi, rusticorum philosophia
 affirmat. Si musca, bellum adfuturum.
 Si araneola, pestē significari. Cuius rei
 penes experientiam fides erit.

18 In faustorum aduersantiumq; syde-
 rum in certis signis, exortus, & item oc-

K 5 casus,

226 EPHEM. AER. CLAS. V
 casus, congressus præterea cum maleficis Planetis, tam in satiatione, quàm plantatione facti, plerunq; nocuisse fertilitati obseruatum est. Quod ad maturacionem ac repositionem etiam aptabis. Reliqua fertilitatis & sterilitatis prognostica tibi expediemus paulò post, quando de statu anni futuro verba faciemus.

DE NVBIVM SIGNIFICATORIBUS, NATURA, & PROGNOSTICIS TEMPESTATUM EX SOLO COLORE ILLARUM.

Quæcunque liuida, fusca, subobscura, & ferruginea in aëre apparent, siue nubes, siue quid aliud fuerit: Saturni, vel eius naturæ fixi alicuius sideris, cum Sole aut alio quouis planeta emergentis, labentisve picturam redolere, & varia (quod ad cæli commotiones attinet) pro locorum, & partium anni ratione, necnon Saturni ad alias stellas configuratione, statu & domicilio, variè portendere nescius non eris. Vere, & Autumno, aëris obscuritatem, nimbos, grandinem, frigus, pruina & ventos alicubi, alibi tempestates ac niuem. Hyeme, pluuiam, nebulas, niuosos flatus, & gelu. Aestate, imbres,

DE NVBIVM COLOR. 227

bres, & quandoque tonitrua. In quibus tamen ventorū, & proximi Lunæ schematicissimi, necnon eclipsium, & magnarum coniunctionū, ipsiusque quadrantis anni ratio, cum regionis natura, diligenter habenda erit. Quod vnum sequentibus etiam prudenter accommodabis, ne sim repetendo molestus.

2 Quæ in aëre ex albo pallefcunt, aut ex rubro albicant, siue nubes, siue quid aliud Iouem parentem, vel eius naturæ fixam stellam exortam, aut ortui matutino vel occasui vespertino in hoc Horizonte admodum proximā agnoscūt. Sincerè albicantia, Vencrem aut Lunam. Propterea Vere, & Autumno, pluuiolas per interualla mites: & si incrascescet cœlum, repentinas pariunt: nonnunquam congelata (hic præsertim) aquarum granula, & niues cum ventis non admodū sibi constantibus, perexiguas. Aestate serenitates: quanquā Iupiter in sua & Martis nube, tonare pronus est. Hyeme verò, pluuias, frigora, niues, & quādoq; grandinē, inuitate anni & cœli tēpestare, plurimū effundūt.

3 Quæ rubra, fulua, flaua, vel ex his mixta apparēt, Martiam, & Solarē præfecturam, vel fixarum sub his militantium vires, per omnia æmulari censentur. Vnde Vere, & Autumno, ventos & (si grauidam nubē secū habuerint) plu-

K 6 uias

228 E P H E M. A E R. C L A S. V.
 uias cum tonitru subitas plerunque minantur. Aestate, intolerabilem æstū, & (modò cætera consenserint) cum ventis & fulgetris tonitrua longè lateq; percipiantia. Hyeme pluuias nunc ventosas, nunc niuosas, sed tamen mitiori frigore stipatas.

4 Quæ variū habent colorem & imagines, in aëre appingunt diuersas, Mercuriū parentē, vel eius sobolis fixam stel- lam vnā aut plures agnoscere ferunt. Quapropter Hyeme, Vere, Autūno, & Aestate aërem nunc in has, modò in illas cōmōtiones (pro varia cœli, soli, & colorū natura) variè pulsant ac cōmōuent. Quāquā ipsa picturat arū nubiū variegata diuersitas, planetarū syderūq; aliorum mutua radiatione aërem vaporosum cōfusè & permistim agitantium vires testari satis potest. Cuius artifices primarios, de vincente colore ex iam dictis elicere, facilè admodum erit.

P R O G N O S T I C V M
*perpetuum de statu cuiuslibet anni, ex
 solis Ianuarij Calendis, authore Leo-
 poldo Austriaco, rerum cœli inter-
 prete docto & prisco.*

SI Calendæ Ianuarij, aut, si maius,
 primus dies, fuerint die Solis, vel
 Domi-

DE ANNI STATV. 229

Dominico, hyems erit bona, sed flatulenta, Ver humidum, Aestas & Autumnus ventosi: annona tolerabilis: pecora & mel, vindemia, legumina & fructus hortorum periclitabuntur: morientur iuvenes: inter reges erunt discordiæ, atque latrocinia exercebuntur varia.

2 Si die Lunæ, Hyems communiter se habebit, Ver temperatum erit, Aestas calida: diluuiâ alicubi erunt, & infirmitates, ex quibus morientur viles ac populares: surgent inter mulieres bella, magnarum mutationum initia, lugebunt matronæ, interibunt Reges: ferro magna fiet strages, glaciale gelu multum erit, vindemia pauca, & apum mors.

3 Si die Martis, Hyems longa erit, nix multa, & pluuiâ diluuiû minantes. Ver, & Aestas humiditate abundabunt: siccescet Autûnus, carû erit frumentû, cum pecorû repentino interitu: mel erit multum, ligna cara, incendia formidabuntur: pestis vigebit, legumina erûnt bona: fructus arborû peribunt, oleum abûdabit, parca erit vindemia: morienturque cum regibus ac potentibus mulieres.

4 Si die Mercurij, annona vilis erit: Vindemia fœcunda: Hyems calida ac prospera. Ver humidum & morbosum. Autumnus temperatus, pericula à ferro, olei copia, ventris & præcordiorum solutiones, morientur iuvenes ac mulieres:

K 7

230 EPHÉM. AER. CLAS. V.
res: in locis diuersis erit fames, cum ru-
morum multiplici disperſione.

5 Si die Iouis, Hyems tépeſtiua erit:
Ver bonum, Aestas mala, Autumnus fic-
cus, frumentum parcum, vindemia mul-
ta, lippitudo oculorum, infantes moriē-
tur, mouebuntur bella ac militum ſedi-
tiones, terræmotus formidabuntur, im-
pendebuntur à Regibus pericula, rumo-
res magni apud principes ſpargentur,
eritque oleum multum.

6 Si die Veneris, Hyems erit importu-
na & ficca, frugum copia, oculorum do-
lores, infantes morientur, & grâdo mul-
ta cadet.

7 Si die Saturni, aut Sabbati, Hyems
erit ventosa, Ver vagum, Aestas varia, &
aſiduis tempeſtatibus agitata. Autum-
nus ficcus, annona commoda, porco-
rum interitus, ligna cara: tertianæ mul-
ta, cum varijs hominum languoribus:
ſenes morientur: incendia erunt multa:
foenum multum, fructus pauci, & homi-
num interitus.

8 Nox Calendarum Ianuarij ſerena,
hoc eſt, ſine vento & pluuiâ, annū bo-
num ſignificat. Si cum vento Orientali,
morientur pecora, cum Occidenta-
li, Reges, cum Meridionali,
erit mors multorum, cum
Septentrionali, ſte-
rilitas.

PRO-

DE ANNI STATV. ²³¹
 PROGNOSTICA DE
*futuro anni statu, ex Caniculæ ex-
 ortu desumpta, ex Georgicis
 Diophanis.*

Caniculæ exortus fit hoc tem-
 pore in Gallicano Horizon-
 te nostro, circa 16. diem Iulij.
 Obseruandum est autem, in
 quo signo Luna fuerit exoriente illa.

- 1 In Ariete Luna degente, si Canicula exorietur, animalium gregatim pascen-
 tium perniciem portendet, cum pluuiarum
 prouentu, frumenti copia exigua,
 & olei fertilitate.
- 2 In Tauro, pluuias multas, grandines,
 rubiginem, & plagas varias.
- 3 In Geminis, frumenti & vini ferti-
 litatem, omniumque fructuum: sed pestilens
 erit annus, rex peribit, & exerci-
 tum erunt motiones.
- 4 In Cancro, siccitatem, cum frumen-
 ti penuria maxima.
- 5 In Leone, frumeti, vini ac olei vber-
 tatem, & rerū aliarum pretium vile, sed
 orietur tumultus & cades: cōtingēt in-
 cursus cū terræmotu & inūdationibus.
- 6 In Virgine, imbrium multitudinem,
 & magnam rerum fertilitatem: quadru-
 pedum erit vilitas, sed timendi erunt
 mulierum abortus.

7 In

232 EPHEM. AER. CLAS. V.

7 In Libra, regis motum, quadrupedum vilitatem, populares tumultus, olei penuriam, frumenti corruptionem, vini copiam, & lignosorum fructuum abundantiam.

8 In Scorpione, sacerdotum tumultum, apum perniciem, & pestilentem aëris constitutionem.

9 In Sagittario, pluuiosum annum, sed fertilem, frumenti abundantiam, inter homines lætitiā, & pecorum interitum, cum volucrum multitudine.

10 In Capricorno, motum exercituum, pluuiarum copiam, frumēti, vini & olei fertilitatem, omniumque rerum pretium optimum.

11 In Aquario, Regis mortem, frumenti corruptionem, locustarum abundantiam, & pluuiarum paucitatem cum pestilentia.

12 In Piscibus, pluuias multas, volucrum interitum, cum vini & frumenti copia satis larga & laudabili: hominum tamen corpora morbi inuadent.

Haftenus Diophanes. Restat paucis ostendere, quomodo prisci de sterilitate & fertilitate, seu de statu anni, quod ad annonam attinet, olim praesagebant ex certorum siderum exortu & occasu: quibus positis manum (quod dicunt) de tabula ilicò tollam: modò te istorum laborum meorum aequum censorem &

DE ANNI STATV. 233

& candidum fautorem inuenero.

SI à die septimo Calend. Maij exortu Hyadam (vbi Varroni & Plinio Ru bigalia celebrantur) ad quartũ Calend. eiusdem, Canis occasu (vbi Floralia) plenilunium olim incidebat noctibus serenis: & omni vento quiescente, quo tempore ros affatim solet cadere fruges, & omnia quæ florebant lædi, certa experientia certum erat. Si à septimo die Iduum Maij, ad quatrimum post (exortu Vergiliarum, & Arcturi occasu, vbi vinalia Varroni) idem contingebat, periculum vitibus ac oleis imminebat. Quod ad quartum Nonas Iunij, Aquilæ exortu, & decimum sextum Calend. Aug. Caniculæ emerſu, etiam adaptabant. Hinc fortasse dies illi & his proximi, Diuis Marco, Georgio, & Inuentioni crucis sacri, superstitionosa quadam gentilitate etiam hodie popularibus timentur. Sed ea de re abundè philosophabimur in nostra Astrophania, quando hosce syderum & aliorum exortus atque occasus ad nostra tempora, Gallicanumque Horizontem reuocabimus, & conciliabimus.

HAec, vt multa alia, tametsi ad Ephemerides aëris parum pertinere videbuntur: nihilominus hinc asserere cõsiliū fuit: amicis id ipsum quotidiano propè conuitio à me efflagitantibus ac postu-

234 EPHEM. AER. CLAS. V.
 postulantibus. Quæ quantum veritati
 subscribant tibi & tempori (cuius filia
 est veritas) examinandum, probandūq;
 relinquo. Ridebunt ridiculi, modestè fe-
 rent modesti, quibus nostram operam li-
 benter impertimus. Ut se res habebit,
 reiiciendum nunquam censui, quod se-
 dula antiquitas, nobis quasi per manus
 tradidit: quin potius candidè excipien-
 dum, ac circumspectè interpretandū sem-
 per duxi, nepotibusque nostris ceu hæ-
 reditarium legādum: vt & posteris suis
 idem facere domestico exemplo velint,
 & ex animo contendant . Hoc prisco-
 rum fuit consilium, hæc summa erga
 nos diligentia, qui & si fortasse parum
 eruditi censebuntur, non minùs tamen
 ingenuosos fuisse constat (de rusticis lo-
 quor) in obseruando & adnotando, quã
 in ratiocinando, & philosophãdo sum-
 mè acutos plerosque . Sed de rustica &
 populari Astrologia hætenus.

FINIS QVINQUE CLAS-
 sium Ephemeridum æris perpe-
 tuarum, Antonij Mizaldi
 Monluciani.

PET. BONNE²³⁵
RIVS BELLOVACEN
fis Medicus, ad Anto. Mizal-
dum amicum optimum
& syncerum.

*M*izalde laus gentis tuæ
Largitor ille omnis boni
Te aspexit: inter gratias,
Interq̄ mille munera,
Secum volare protinus,
Te in alta iussit sydera:
Vnde θεων quid nescio
Quod scripta spirant hic tua
Hausti: reperto transitu
Linguis perennem posteris
Famam potentis ingeni
Sic perge: erit cælum tibi
Merces, beatorum locus:
Mizalde laus gentis tuæ.
Εκ τῶν ὄντων κλέος.

LIBRI

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELL

236
LIBRI AB ANTO

TONIO MIZALDO

*Monluciano hætenus edi-
ti, & elaborati.*

- P**Hænomena, siue tempestatū signa
quatuor Aphorismorum sectiuncu-
lis dilucidè concinnata. Lutetiæ ex-
cudebat Reginaldus Calderius. 1546
- Idem liber Gallicè conuersus, facto
nomine, *Le miroir du temps, &c.* Lute-
tiæ apud eundem. 1547
- Meteorologia, siue rerū aëriarum Cō-
mētariolus, &c. Lutetiæ apud eundē. 1547
- Idem Gallicæ conuersus, facto nomi-
ne, *Le miroir de L'air, &c.* Lutetiæ apud
eundem. 1548
- Cometographia, Crinitarum stellarū,
quas mundus nunquam impunè vidit,
naturam & portenta libris duobus, phi-
losophicæ æquè ac astronomicæ expe-
diens. Cum Catalogo amplissimo vi-
sorum, Cometarum & ignitorum aëris
spectrorū ad annum vsq; 1540. adiectis
portētis quæ significauerūt. Lutetiæ ex-
cudebat Christianus VVechelus. 1549
- Aesculapij & Vranix medicum simul
& astronomicum ex colloquio coniu-
gium: harmoniam microcosmicam, ma-
crocosmo, siue humani corporis cū cœ-
lo,

A MIZALDO AEDITI. 237
 lo, paucis figurans, & perspicuè demon-
 strās. Lugduni excudebat Ioannes Tor-
 nefius. 1550

Planeto ogia, rebus astronomicis, me-
 dicis, & Philosophicis eruditè referta,
 ex qua cœlestiū corporū cum humanis
 societas & aptatio faciliè demonstratur.
 Lugduni apud Matthiā Bonhome. 1551

De mundi sphæra, seu Cosmogra-
 phia, libri tres, figuris & demonstratio-
 nibus illustrati. Lutetiæ apud Gulliel-
 mum Cauellat. 1552

Zodiacus, siue duodecim signorū cœ-
 li Hortulus, libris tribus concinnatus.
 Lutetiæ apud Carolam Guillard. 1553

Planetæ, siue Planetarum Collegiū,
 Lutetiæ ibidem, & anno eodem.

Asterisimi, siue stellatarum cœli ima-
 ginū Officina: cū Encomio docti Astro-
 nomi asclepiadeo versu elaborato: ibi-
 dem, & anno eodem.

Hi quatuor libelli, versibus quinquies-
 mille, plus minùs, res cœli complecten-
 tes, quo scripsimus ordine, simul sunt
 colligandi & emendi: nam fructū cum
 voluptate permaximum sic dabunt.

Catalogi septem sympathiæ & anti-
 pathiæ, seu concordiæ & discordiæ re-
 rū aliquot mundi: quarū causas natura
 potiùs nos admirari, quàm scire voluit.
 Lutetiæ apud Iacobum Keruer. 1554

Ephemerides æris perpetuæ, seu po-
 pularis

238 LIB. NONDVM AEDITI.
pularis & rustica tempestatum Astrologia: vbiq̄ue terrarum certa & vera.

Prologomena in easdem, vbi de aëria
brutorum præfagitione, & seria metho
do prædicendarum omnium auræ com
motionum à solis Phænomenis, seu ap
parētibus signis exterius. Lutetiæ apud
Iacobum Keruer. 1554

LIBRI QVOS IDEM
*Mizaldus partim domi paratos habet,
partim hodie perficit, ac elaborat.*

Miraçulorum naturæ Cōmen
tarioli octo : in quibus de
occultis rerum proprietati
bus, earūdeq̄; sympathia &
antipathia, ex prisçorū & recentiū Phi
losophorū, Medicorū ac Astrologorum
sententia, paucis multa discutiuntur.

Rerum agri Secreta, pauperib⁹ æquè
ac diuitibus cum iucunda, tum vtilia.

Lunæ & Oceani Concordia : æstuū
maris in affluxu & effluxu, causas, tem
pora & alia pleraque, Philosophicè iu
xtà ac Astronomicè demonstrans.

Astronophania, inerrantium aliquot
stellarum insigniores cum Sole exortus,
& item occasus, certis mensiū anni die
bus, facilè & perspicuè expediens : Cui
accedunt prolegomena, & annotatio
nes

LIB. NONDVM AEDITI. 239

nes non spernendæ.

Astrologica problemata & Cōmentariolus in duos priores libros Apotelesmatōn Claudij Ptolemæi : in quo astronomica multa , adhæc physica & Geographica.

Conciliatio Medicorum & Astrologorum in controuersia dierum decretoriorum, vbi de ratione, modo & figura του ἱξαιδιε καιδφωσ, hoc est, decretorij morborū sexdecanguli, in Aphorismis Claud. Ptolemæi citati & scripti.

Annotationes in tertium Librū Claudij Galeni de diebus decretorij.

Seleniaticum, seu medicum de Luna opusculum, centum morborum & remedium, Aphorismis concinnatum.

Scholia in Librū Claud. Galeni, de infirmorū decubitu, ex astrologica sciētia, Cui Hippocratis libellus aliter eiusdē planè methodi socius additur, & tertius insuper Mercurij Trismegisti iisdē adtexitur: qui & huic & illi viā aperuit. Ex quibus arcana mira & summè diuina, cū curationum, tū prognosticorum, rerū cœli ac medicinæ peritis recluduntur, & in lucē sanè quàm gratā veniunt.

Aphorismorū Hippocratis sectiones septem, in totidē classes iuxta cōmunes medicinæ locos digestæ, & annotationibus breuibus ac dilucidis illustratæ.

FINIS.

ISTITUTO E MUSEO
DI STORIA DELLA